

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**ANTALYA AZİZE KAHRAMAN HALK EĞİTİM
MERKEZİNDEKİ İĞNE OYASI DERSİ
PROGRAMININ İNCELENMESİ**

AYŞE NUR GÖRAL

EL SANATLARI ANASANAT DALI

TEMMUZ 2019

**ANTALYA AZİZE KAHRAMAN HALK EĞİTİM MERKEZİNDEKİ
İĞNE OYASI DERSİ PROGRAMININ İNCELENMESİ**

Ayşe Nur GÖRAL

DANIŞMAN Prof. Dr. Mediha GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EL SANATLARI ANASANAT DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2019

Ayşe Nur GÖRAL tarafından hazırlanan “Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Dersi Programının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi El Sanatları Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mediha GÜLER

Anabilim Dalı, Üniversite Adı El Sanatları, Ankara Hacı Bayram Veli

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan : Dr.Öğretim Üyesi Hülya Serpil ORTAÇ

Anabilim Dalı, Üniversite Adı El Sanatları, Ankara Hacı Bayram Veli

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye : Dr.Öğr. Üyesi Emine KOÇAK

Anabilim Dalı, Üniversite Adı Moda ve Tekstil Tasarımı, Çankırı Karatekin

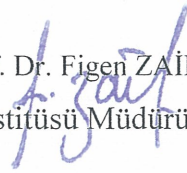
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 23 / 07 / 2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZALF
Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ayşe Nur GÖRAL

23/07/2019

ANTALYA AZİZE KAHRAMAN HALK EĞİTİM MERKEZİNDEKİ İĞNE
OYASI DERSİ PROGRAMININ İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ayşe Nur GÖRAL

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2019

ÖZET

Araştırmanın genel amacı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı bulunan Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası kursu eğitim programının incelenmesi, araç-gereç, günümüzdeki yeri, bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin kurs hakkındaki düşüncelerini, beklentilerini ve program hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Dersi Programına katılan kursiyerler oluşturmaktadır. Bu evrenden rastgele seçilen 40 kursiyer araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada İğne Oyası Eğitim Programına katılan kursiyerler tarafından yapılan iğne oyası çeşitlerini kapsayan örnekler 10 adet bilgi formu ile belgelenmiştir. Araştırma kapsamına alınan Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Dersi Programına katılan kursiyerlere uygulanan anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde, toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra istatistiksel çözümlenmelerin yapılması için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) 10 paket programından yararlanılmıştır. SPSS 10 paket programından faydalanılarak frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmış, her sorunun ortalaması alınarak, bulgular uygun tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunu 25-35 yaş aralığında yetişkin olduğu, çoğunluğu evlilerden olduğu, kursiyerlerin çoğunluğunun lise mezunu olduğu ve kendilerini geliştirme varsa eksikliklerini giderme çabası içinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası kursunu çevreden alınan haberlerle haberdar olduğu ancak halk eğitimin diğer tanıtma seçeneklerinin de önemli katkısı olduğu, malzemelerini yurt içinden temin ettikleri, ürünlerinin model temininde, yapılmış hazır modellerden yararlandığı ve kendi tasarımlarını da oluşturdukları, renk seçimini yaparken bütünlük için tüm kriterlere dikkat ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin en çok doğadan yararlanarak bitkisel motifler tercih ettiği, kursiyerlerin iğne oyası yapımında en çok zürafa tekniğini, artırma tekniğini, eksiltme tekniğini kullanmalarına rağmen kare ilmek tekniği, üçgen ilmek tekniği ve fiskil tekniğini de sık kullandıkları, kompozisyon türünde en çok ana motif tekrarı ile kompozisyon uyguladıkları, iğne oyarlarını en çok zincir üzerine uyguladıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyasında en çok yemeni ve mevlüt örtüsü oyarlarını kullandığı fakat çeşitli (kolye, bileklik vb) ürünleri de tercih ettikleri, iğne oyarlarını özel sandıklara koyarak ve kumaş arasına koyarak sakladıkları,

çoğunluğunun aylık gelirinin 600-800 TL ve 400-600 TL arasında olduğu gör÷lmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun katıldıkları programın amaçlarına ulaştıkları, programda yer alan konuları yeterli bulduğu, uygulanan öğretim yöntemlerini yeterli bulduğu, öğretim araç-gereçlerini yeterli bulduğu, yararlanılan kaynakları yeterli bulduğu, uygulanan değerlendirme ölçeklerini yeterli bulduğu gör÷lmektedir. Araştırma sonunda ortaya çıkan sorunlara dayalı olarak araştırmacı tarafından ortaya konulan önerilere yer verilmektedir.

Bilim Kodu : 40616
Anahtar kelimeler : Antalya, Eğitim, Program, Ders, Halk Eğitim Merkezi, El Sanatları, İğne Oyası
Sayfa Adedi : 179
Danışman : Prof. Dr. Mediha GÜLER

EXAMINATION OF POINT LACE COURSE PROGRAM IN ANTALYA AZIZE
KAHRAMAN PUBLIC EDUCATION CENTER

(Master Thesis)

Ayşe Nur GÖRAL

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF FINE ARTS

July 2019

ABSTRACT

The general purpose of the research is the examination of the Point Lace Course training program in Antalya Azize Kahraman Public Education Center, which is affiliated with the General Directorate of Apprenticeship and Common education and determination of tools-materials, its place in today's world, opinions of trainees attending these courses, their expectations and views on the program. The research universe is formed of trainees who participated in the Point Lace Course program at Azize Kahraman Public Education Center. The 40 trainees randomly selected from this universe constitutes the sampling of the course of research. In the study, samples covering the point lace varieties made by the trainees participating in the Point Lace training program were documented with 10 observation forms. In the scope of the research, the data were obtained from surveys applied to the trainees participated in the Point Lace Course program at the Azize Kahraman Public Education Center in Antalya and after transferring the collected data into the computer environment for statistical analysis, the SPSS 10 (Statistical Package For Social Sciences) package programs has been used for processing the data. By utilizing the SPSS 10 package program, frequency (f) and percentage (%) values were calculated, average of each question was found, and the findings were interpreted by preparing the appropriate tables. The majority of the trainees participating in the study were adults in the age range of 25-35, the majority of which were married and the majority of the trainees were high school and primary education graduates, and they aimed to develop themselves in an effort to resolve their shortcomings, if any. It is concluded that majority of the participants who participated in the study told that they were noticed of the point lace course from their environment, but the other promotion efforts of public education institution had also important contributions in terms of promotion of the course, materials obtained from within country, they used ready-made models in their products but they created also their own designs and observe all the criteria for integrity in choice of color. It is understood that participants who participated in the study preferred mostly natural plant motifs, although they used technique of giraffe in the making of point lace, techniques of increasing and decreasing generally, they also used triangle stitch technique, square stitching technique and side stitching technique frequently, with regards to composition type they mostly used basic motif with the repetition of the composition and they applied point lace most commonly on the chain. The participants who participated in the study used mostly you to kerchief

and praying cover in the point lace, but they preferred also various (necklace, wristband etc.) products, they kept point lace by placing in special crates and placing them between fabrics and monthly income of the majority of them was between 600-800 and 400-600. The majority of the participants participated in the study reached the objectives of the program they participated in, they were satisfied with courses contained in the program, applied teaching methods were adequate for participants and teaching tools and materials, benefited resources and applied evaluation scales were adequate. Based on the problems that arise at the end of the research, recommendations are given by the researcher.

Science Code : 40616
Key Words : Antalya, Education, Program, Course, Public Education Center, Handicrafts, Point Lace.
Number of Pages : 179
Advisor : Prof. Dr. Mediha GÜLER

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmalarım süresince tüm ilgi ve hoşgörü ile her zaman yanımda olup destek ve güven veren çok kıymetli deneyimlerini benimle paylaşan, bana örnek olup yol gösteren, verdiği emeklerle beni minnettar bırakan, sayın Prof. Dr. Mediha GÜLER' e

Çalışmalarım sırasında benimle işbirliği içerisinde olan Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi el sanatları öğretmeni sayın Mukaddes (ÖZYURT) YARAR, el emeği oyalar yapan sayın Zeynep AKSOY, sayın Yıldız TANRIKUL, sayın Zuhul YAZICIOĞLU, sayın Elvan YEŞİL ÇEVİK kursiyerlere

Hayatım boyunca örnek aldığım, sevgi ve emekleriyle her konuda desteklerini esirgemeyen, bana olan güvenlerini en içten hissettiren canım aileme

Desteğiyle her anımda yanımda olan, çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen ve yol gösteren değerli arkadaşım sayın Esra ERTEKİN' e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xv
RESİMLERİN LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Antalya İli Hakkında Genel Bilgi.....	9
2.1.1. Antalya ili'nin coğrafi yapısı.....	9
2.1.2. Antalya ili'nin tarihçesi.....	9
2.1.3. Antalya ili'nde el sanatları	10
2.2. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler.....	10
2.2.1. Eğitimin tanımı.....	10
2.2.2. Eğitimin amacı	12
2.2.3. Eğitimin işlevleri	14
2.2.4. Eğitimin sınıflandırılması.....	17
2.3. Yaygın Eğitim Hakkında Genel Bilgiler	20

2.3.1. Yaygın eğitimin tanımı ve amacı	20
2.3.2. Yaygın eğitim merkezlerinin kuruluş ve görevleri	24
2.3.3. Yaygın eğitimin özellikleri.....	27
2.3.4. Yaygın eğitimin ilkeleri	28
2.3.5. Yaygın eğitimin gereği.....	28
2.3.6. Yaygın eğitimde gereksinimler	31
2.3.7. Yaygın eğitimi zorunlu kılan nedenler.....	31
2.3.8. Türklerde yaygın eğitimin tarihi gelişimi.....	32
2.3.9. Yaygın eğitimin sınıflandırılması.....	36
2.3.10. Yaygın eğitimin hukuki ve bilimsel dayanakları	37
2.3.11. Şuralarda yaygın eğitimi	38
2.3.12. Kalkınma planlarında yaygın eğitim.....	40
2.3.13. Yaygın eğitim hizmeti veren kurum ve kuruluşlar.....	41
2.4. Halk Eğitimi	44
2.4.1. Halk eğitim hakkında genel bilgiler	44
2.4.2. Halk eğitimin amaçları	46
2.4.2.1. Halk eğitimin genel amacı.....	47
2.4.3. Halk eğitimin ilkeleri	50
2.4.4. Halk eğitimin işlevleri.....	52
2.4.5. Halk eğitimin önemi.....	53
2.4.6. Türkiye’de halk eğitimin gelişimi	55
2.4.7. Halk Eğitim Merkezi Görevleri.....	60
2.4.8. Halk eğitim merkezlerinde yürütülen etkinlikler	62
2.4.9. Halk Eğitimi Örgütü.....	63
2.5. Halk Eğitim Merkezlerinde Sanat Eğitimi	64
2.5.1. Sanat	65
2.5.2. Sanatın tarihçesi	66

2.5.3. Sanatın amacı ve önemi.....	67
2.5.4. Sanat ve kültür.....	68
2.5.5. Sanat ve eğitim	68
2.5.6. Sanat eğitimi ilkeleri	68
2.6. El Sanatları Hakkında Genel Bilgiler	69
2.6.1. El sanatlarının tanımı	69
2.6.2. El Sanatlarının tarihçesi	70
2.6.3. El sanatlarının sınıflandırılması	71
2.6.4. El sanatlarının özellikleri	73
2.6.5. El sanatlarının sorunları	74
2.6.7. El sanatlarının faydaları	74
2.6.8. El sanatlarının turizm açısından önemi	75
2.6.9. El sanatlarının günümüzdeki yeri ve durumu	75
2.6.10. El sanatlarının ülke ekonomisindeki yeri	75
2.7. Örucülük Hakkında Genel Bilgiler.....	76
2.7.1. Örucülüğün tanımı.....	76
2.7.2. Örucülüğün tarihsel gelişimi	77
2.8. Oya Hakkında Genel Bilgi	79
2.8.1. Oyanın tanımı	79
2.8.2. Oyanın tarihçesi.....	79
2.8.3. Oyanın sınıflandırılması.....	81
2.9. Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Dersi ..	83
2.9.1. Antalya azize kahraman halk eğitim merkezi hakkında genel bilgi.....	83
2.9.2. İğne oyası programının tanımı	85
2.9.3. İğne Oyası programının uygulanması ile ilgili genel açıklamalar ..	85
2.9.4. İğne Oyası yeterlilik ve modül tablosu	87

2.9.5. İğne oyası ders programı	87
2.9.6. İğne oyası programının değerlendirilmesi.....	93
2.10. İğne Oyacılığı Hakkında Genel Bilgi	94
2.10.1. İğne oyasının tanımı ve tarihçesi.....	94
2.10.2. İğne oyalarında kullanılan renk, motif ve kompozisyon özellikleri.....	95
2.10.3. İğne oyalarının kullanıldığı yerler	97
2.10.4. İğne oyasında kullanılan araçlar.....	98
2.10.5. İğne oyasında kullanılan gereçler.....	99
2.10.6. Diğer gereçler (pul, kumaş, koza, kağıt, atkılı, kola, şeker vb.)....	101
2.10.7. İğne oyası yapım teknikleri	102
2.11. İğne Oyası Ürün Analizi.....	111
2.11.1. Gül broş ürün analizi.....	111
2.12. İlgili Araştırmalar	118
3. YÖNTEM	121
3.1. Araştırmanın Yöntemi	121
3.2. Evren ve Örneklem.....	121
3.3. Veri Toplama Araçları.....	121
3.4. Verilerin Analizi.....	122
4. BULGULAR VE YORUMLAR	123
4.1. Kursiyerlerin Kişisel Niteliklerine İlişkin Bulgular	123
4.2. Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezleri Hakkındaki Düşünceleri ile İlgili Bulgular	125
4.3. Kursiyerlerin İğne Oyası Kursu Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular	126
4.4. Kursiyerlerin İğne Oyalarının Üretimi Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular.....	132
4.5. Kursiyerlerin İğne Oyası Kursu Programının Etkililiği Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular.....	134

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	137
5.1. Sonuç.....	137
5.2. Öneriler.....	139
KAYNAKLAR	141
EKLER	147
Ek-1. Anket Formu	149
Ek-2. Bilgi Formları	157
ÖZGEÇMİŞ	179

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 2.1.	İğne oyası yeterlilik ve modül tablosu.....	87
Çizelge 2.2.	Oyalar dersi programı.....	87
Çizelge 2.3.	İğne oyası ders bilgi formu.....	87
Çizelge 2.4.	İşlem analizi.....	91
Çizelge 2.5.	İşlem No:3	92
Çizelge 2.6.	İşlem No:4	93
Çizelge 4.1.	Kursiyerlerin yaş aralıklarını gösteren dağılım	123
Çizelge 4.2.	Kursiyerlerin medeni durumunu gösteren dağılım.....	123
Çizelge 4.3.	Kursiyerlerin öğrenim durumunu gösteren dağılım	124
Çizelge 4.4.	Kursiyerlerin meslek durumunu gösteren dağılım	124
Çizelge 4.5.	Halk eğitim merkezindeki iğne oyası kursundan nasıl haberdar olduğu ile ilgili dağılım	125
Çizelge 4.6.	Halk eğitim merkezindeki iğne oyası kursunu tercih etme nedeni ile ilgili dağılım.....	125
Çizelge 4.7.	İğne oyası yapımında kullanılan malzemelerin temini ile ilgili dağılım.....	126
Çizelge 4.8.	İğne oyası kursunda yapılan ürünün model temini ile ilgili dağılım.....	127
Çizelge 4.9.	İğne oyası kursunda yapılan oyalarda en çok kullanılan hammaddeler ile ilgili dağılım.....	127
Çizelge 4.10.	İğne oyası yapımında kullanılan malzemenin rengini seçerken nelere dikkat edildiği ile ilgili dağılım	128
Çizelge 4.11.	İğne oyası kursunda en çok kullanılan motifler ile ilgili dağılım...	128
Çizelge 4.12.	İğne oyası kursunda yapılan oyalarda hangi teknikler kullanıldığı ile ilgili dağılım.....	129
Çizelge 4.13.	İğne oyası yapımında kullanılan kompozisyon türü ile ilgili dağılım.....	129
Çizelge 4.14.	İğne oyasının en çok neyin üzerine uygulandığı ile ilgili dağılım.....	130

Çizelge 4.15. En çok kullanılan iğne oyası ürünleri ile ilgili dağılım	130
Çizelge 4.16. İğne oyalarının saklanma durumu ile ilgili dağılım.....	131
Çizelge 4.17. İğne oyalarının kullanıma hazırlanması ile ilgili dağılım.....	131
Çizelge 4.18. Kursiyerlerin iğne oyalarından elde ettiği aylık gelir ile ilgili dağılım.....	132
Çizelge 4.19. İğne oyası kursunda yapılan oyaların değerlendirilmesi ile ilgili dağılım.....	132
Çizelge 4.20. İğne oyası kursunda yapılan ürünlerin ilgi çekici olma durumu ile ilgili dağılım	133
Çizelge 4.21. İğne oyası kursunda yapılan ürünlerle piyasadaki ürünler arasındaki benzerlik durumu ile ilgili dağılım.....	133
Çizelge 4.22. Kursiyerlerin iğne oyası programında amaçlarına ulaşma düzeyi ile ilgili dağılım.....	134
Çizelge 4.23. İğne oyası programındaki içerik/konuların yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım	134
Çizelge 4.24. İğne oyası programında uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım	135
Çizelge 4.25. İğne oyası programının yürütülmesinde yararlanılan öğretim araç-gereçlerinin yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım	135
Çizelge 4.26. İğne oyası kursunda yararlanılan kaynakların yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım	135
Çizelge 4.27. İğne oyası kursunda uygulanan değerlendirme ölçeklerinin yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım	136

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. İğne oyası.....	81
Resim 2.2. Tığ oyası	82
Resim 2.3. Mekik oyası	82
Resim 2.4. Firkete oyası	83
Resim 2.5. Boncuk oyası	83
Resim 2.6. İğne	98
Resim 2.7. Makas	99
Resim 2.8. İpek iplik.....	99
Resim 2.9. Pamuk iplik.....	100
Resim 2.10. Sentetik iplik.....	100
Resim 2.11. Boncuk.....	101
Resim 2.12. Kumaşın tutuluşu.....	102
Resim 2.13. Oya ipinin kumaşa tutturulması	103
Resim 2.14. Zürafanın yapılışı.....	104
Resim 2.15. Zürafanın yapılışı.....	105
Resim 2.16. Zürafanın yapılışı.....	105
Resim 2.17. Kare ilmeğin yapılışı	106
Resim 2.18. Kare ilmeğin yapılışı	106
Resim 2.19. Üçgen ilmeğin yapılışı.....	107
Resim 2.20. Üçgen ilmeğin yapılışı.....	107
Resim 2.21. Arttırma yapılışı.....	108
Resim 2.22. Çirtik yapımı.....	108
Resim 2.23. Kirpik yapımı	109
Resim 2.24. Fiskil yapımı.....	109
Resim 2.25. Kese yapımı	110

Resim 2.26. Analiz için modellerden biri seçilir	111
Resim 2.27. Analiz için seçilen model	111
Resim 2.28. Boru Yapımı	112
Resim 2.29. BoruYapımı.	112
Resim 2.30. Çanak Yaprak Yapımı.	113
Resim 2.31. Çanak Yapraklar	113
Resim 2.32. Taç Yaprak Yapımı.	114
Resim 2.33. Taç Yaprak Yapımı	114
Resim 2.34. Taç Yaprak Yapımı.	115
Resim 2.35. Taç Yapraklar	115
Resim 2.36. Taç Yaprığın Şekillendirilmesi.....	116
Resim 2.37. Taç Yaprığın Şekillendirilmesi.....	116
Resim 2.38. Taç ve Çanak Yaprakların Birleştirilmesi.	117
Resim 2.39. Taç ve Çanak Yaprakların Birleştirilmesi	117
Resim 2.40. Çiçeğin Tamamlanması.	118

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

cm

Santimetre

km

Kilometre

Kısaltmalar

Açıklamalar

DPT

Devlet Planlama Teşkilatı

F

Frekans

MEB

Milli Eğitim Bakanlığı

VB

Ve benzeri

YY

Yüzyıl

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972, s. 3).

Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne süregelen bir olgu olduğundan ve politik, sosyal, kültürel ve bireysel boyutları aynı anda içinde bulundurduğundan, tanımının yapılması zor bir kavramdır. Bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin etkisi altında sosyal yeterlilik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir.

İnsanları etkileyen, davranışlarının değişmesine neden olan farklı eğitim şekilleri söz konusudur. Bu da formal ve informal eğitim olarak açıklanmaktadır (Taşpınar, 2006, s. 2).

Okullarda ya da kurumlarda bir plan ya da program uygulanarak gerçekleştirilen eğitime formal eğitim denir.

Formal eğitim amaçlıdır, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır, öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür. Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Okullardaki eğitim formaldır (Demirel ve Kaya, 2005, s. 9).

İnformal eğitim, gelişigüzel kültürlenmeyle gerçekleşen eğitim olarak da adlandırılmaktadır. İnformal eğitim, yaşam içinde kendiliğinden oluşan süreçtir. Diğer bir deyişle, böyle bir eğitim belli bir plan ve program uygulanmadan, yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşir (Demirel ve Kaya, 2005, s. 8).

Formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılır. Örgün eğitim, kişilerin yaşama atılmadan, diğer bir deyişle iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul ya da okul niteliği taşıyan yerlerde genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli yasalara göre düzenlenen eğitimidir.

Yaygın eğitim, örgün eğitim olanaklarından hiç yararlanmamış durumda olanlara, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitimidir. Yaygın eğitim, örgün eğitim kurumlarının dışında eğitim görenler için uygulanan kısa ve uzun dönemli eğitimidir. Örneğin; halk eğitimi, hizmet içi eğitim seminerleri ve iş başında eğitim uygulamaları yaygın eğitim kapsamına girmektedir (Demirel ve Kaya, 2005, s. 10).

Halk eğitimi genellikle on beş ya da daha ileri yaşta olup normal okul, üniversite sisteminin dışında bulunan kimselerin yararına sunulan ve gereksinimlerine göre düzenlenen eğitimidir. Bu eğitim ve programların içine mesleki eğitim, mesleki eğitim dışındaki eğitim, genel eğitim, biçimsel nitelik taşıyan ve taşımayan öğrenme türleri girdiği gibi, ortak sosyal amaçlara yönelik eğitimde girer (Demirel ve Kaya, 2005, s. 11).

Bütün bunlar gösteriyor ki, insan yarattığı işi, eseri yüceltmek, onu güzel, gelişmiş ve etkileyici kılmak için sanat kelimesi kullanır. Bir başka deyişle sanatın ayırıcı özelliklerinden biri, onun günlük, basit ve sıradan şeylerin üstünde olmasıdır (Öztürk, 2003, s. 106, 107).

Sanat insanın, toplumun zihni özelliklerini ve seviyesini en iyi yansıtan alandır.

İnsanlar duygu ve düşüncelerinin, heyecanlarının, ruhsal dengelerinin biçimlendirilmiş halinin insanlara sunulduğu sanat yoluyla gerçekleştirilir. Sanat ürünlerinin doğal nesnelere farkı sanatın niteliğini ortaya koymasındır (Züher, 1971, s. 21).

Sanatın asıl özelliği bir nesneyi üretmeyi amaçlayan etkinlik olmasıdır. Bu özellikleri içeren ve toplumumuzda terk edinmiş olan sanatlarından biride El Sanatları'dır (Kültür Ansiklopedisi, 1989, s. 954).

Ulusal kültürümüzün özünü oluşturan, çağdaş kültürümüzü besleyen, evrensel kültüre de katkıda bulunan el sanatlarımızın Türk tarihi açısından yeri ve önemi çok büyüktür.

El sanatları, insanın elini, gözünü, gönlünü sevgiyle birleştirerek meydana getirdiği değerlerdir (Türk Tarih Kurumu, 1994, s. x).

Anadolu insanının sevgisini, tutkusunu sergileyen, bir milletin gelenek ve göreneklerini nesilden nesile aktarılmasını sağlayan en somut belgelerdir.

Oya, Türk süsleme sanatının özelliklerinden Türk kadının yaratıcılıklarını ortaya çıkaran en güzel örneklerdir.

Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, oya sözcüğünün başka dillerde karşılığının bulunmaması, bu sanatın Türklere ve özellikle Türk kadınına özgü bir sanat olduğunu göstermektedir (Onuk, 2005, s. 2).

Oya çiçekle örgü sanatının birleşmesinden doğmuş süslemek ve süslenmek amacıyla yapılan ve ayrıca taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir dantel türüdür (Onuk,1988, s. VII).

El sanatları içinde önemli bir yeri olan iğne oyaları, Türk halkının kültürünü, zekasını, yaratıcılığını duygu ve düşüncelerini en iyi biçimde yansıtmaktadır. İğne oyaları, Türk kadınlarının üstün yaratıcılığını temsil etmektedir. Çeşitli örnekleri günümüze kadar ulaşarak Türk kültürünün zenginliğini açıkça ifade etmektedir.

Bireylerin yeterli bilgi ve beceri kazanmasına yardımcı olan halk eğitimi örgün eğitim kurumları kadar önemlidir (Atay, 1987, s. 25).

Türkiye’de il ve ilçelerde bulunan Halk Eğitim Merkezi okuma-yazma öğreten, genel ve vatandaşlık bilgileri veren kurslar yanında, örgün eğitim sistemi içinde mesleki eğitim görme imkanı bulamayan çok sayıda bireyin hayata hazırlanmalarını amaçlayan mesleki ve teknik yaygın eğitim programları uygulanmaktadır.

Halk eğitim merkezlerinde yaş, cinsiyet, eğitim ve kültür düzeyi ayırt edilmemesiyle ve programda seviye, uygulama mekanı gibi unsurlarda herhangi bir sınırlama getirmemesiyle yapılan tüm tanımlamalara cevap verebilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın problemi; Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi İğne Oyası Programının içeriği, işleyişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip oldukları yer hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra hazırlanacak olan İğne Oyası programının gelişmesine katkı sağlayacağı planlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası kursu eğitim programının incelenmesi, araç-gereç, günümüzdeki yeri, bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin kurs hakkındaki düşüncelerini, beklentilerini ve program hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt alınması öngörülmüştür.

1. İğne Oyası eğitim programının içeriği ve işlevi nasıldır?
2. İğne Oyasında yazılı kaynak temini ne derece yeterlidir?
3. İğne Oyası eğitimi programında kullanılan öğretim yöntemleri yeterli midir?
4. İğne Oyası eğitimi programında kullanılan araç-gereçler nelerdir?
5. İğne Oyası eğitimi programında kullanılan teknikler nelerdir?
6. İğne Oyası eğitimi programında yapılan ürünler nelerdir?
7. Kursiyerlerin kursa gelme amaçları nelerdir?
8. Kursiyerlerin iğne oyası eğitiminde malzeme teminine ilişkin görüşleri nelerdir?
9. İğne Oyası eğitimi programı kursiyer beklentilerine cevap veriyor mudur?
10. Kursiyerlerin iğne oyası eğitim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğrenimin etkili ve verimli olması, ders programlarının planlı olarak hazırlanmasına bağlıdır. Ders programı hazırlanırken ilgili bütün unsurların dikkate alınması gerekir. Programın gerçekçi olarak hazırlanması programa işlevsel imkan sağlayacaktır.

Bireylerdeki başarının ve verimin yüksek olması için bireylerin istekleri doğrultusunda olumlu ve olumsuz yanlar belirlenip, olumsuz yanların giderilmesi için çalışılmalı ve bireylere en verimli eğitimin verilmesi amaçlanmalıdır. Bu şekilde verilen eğitimler sayesinde bireyin yaşamında hem kendine fayda sağlayacak bilgi beceriler kazandırılır hem de topluma yararlı, iş gücü yüksek bireyler yetiştirilmiş olur.

İğne Oyası günümüzde, nerelerde, nasıl, hangi şartlar altında yapıldığı ele alınarak incelemek, tanıtmak ve var olan kültürel değerlerimizi belgelenerek tanıtılmasını amaçlamak, gelecek nesilleri bu konudan haberdar etmek açısından önem taşımaktadır.

El sanatlarımızın geçmişinde ve bugününde önemli bir yere sahip olan iğne oyası ve üretimi, eğitim veren Antalya Azize kahraman Halk Eğitim Merkezi bu programı incelemek, araştırmak, belgelemek, geliştirmek ve tanıtmak üzere planlanan bu araştırma iğne oyası programının daha sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi ve programın varsa eksik yönlerinin giderilmesinde faydalı olacaktır. Kursiyerlerin aldıkları programa ilişkin görüşleri, istekleri, programın olumlu olumsuz yönleri belirlenerek, olumsuzlukların giderilip, verilen programın geliştirilmesine fayda sağlayacaktır. Programda verilen eğitimin geçerliliğini saptama açısından kursiyer görüşlerini almak için bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası eğitim programının incelenmesi ile ilgili böyle bir çalışma yapılmaması açısından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmada yararlanılan kaynaklardan elde edilen bilgiler geçerli ve güvenilirdir.
2. Araştırma yöntem ve teknikleri araştırmacının amacını belirleyecek düzeydedir.
3. Araştırmada belirlenen örneklem evrenini temsil edecek niteliktedir.
4. Anketlerden elde edilen bilgiler geçerli ve güveniliridir.
5. Kaynak kişilerin bilgileri geçerli ve güveniliridir.
6. Araştırmada kullanılacak Türkçe kaynaklar yeterlidir.
7. Bu araştırma gelecekte yapılacak araştırmalara bir kaynak olabilecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Yapılan araştırma Antalya İl Merkezinde bulunan Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Eğitim Programı ile sınırlıdır.
2. Araştırma veri toplama aracı olarak geliştirilen anket ile sınırlıdır.
3. Veriler literatür ve Antalya Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Eğitim Programı kursuna katılan kursiyerlerden belirlenen örneklem ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Hayatın bütün alanlarında ihtiyaç duyulan bilgi, ahlaki değerler ve anlayışı geliştirmeyi amaçlayan etkinlikler olarak yorumlanmaktadır (Kurt, 2000).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitim gibi planlı, programlı ve düzenli olan, yaş sınırı olmayan, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve ihtiyaç duydukları alanda ya da mesleklerinde daha yeterli olmak isteyenlere bunu sağlamak amacıyla verilen eğitimidir (Fidan ve Erden, 1993, s. 13).

Halk Eğitimi: Halk eğitimi, toplumun bütününe hitabeden bir eğitim faaliyetidir. Bu yolla toplumun değer sistemi geliştirilir, kültür değerleri topluma mal edilir, ekonomik hayatın gelişmesi sağlanır ve gelişen teknoloji en küçük toplum birimlerine kadar yayılır. Böylece küçük toplum birimleriyle millet topluluğu arasında ahenk ve bütünlük sağlanır (MEB, 1973, s. 9).

Sanat: Sanat bir nesneyi üretmeyi amaçlayan etkinliklerdir (Kültür Ansiklopedisi, 1989, s. 954).

El Sanatları: El sanatları bireyin bilgi ve becerisine dayanan, genellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini yaşayan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı üretime yönelik etkinliklerdir (Özdemir ve Yetim, 1997, s. 3).

Örgü: Elde kullanılan şiş, tığ vb. basit aletlerle veya aletsiz, tek ipliğin kendi üzerinde bükülüp, kıvrılıp çeşitli ilmeklerle tutturulması ya da düğümlemesi olarak tanımlanmaktadır (Barışta, 1997, s. 141).

Oya: Süslemek ve süslenmek amacıyla ve taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak kullanılan, iğne, mekik, firkete gibi aletlerle yapılan bir Türk el sanatıdır (Özbağı, 1995, s. 64).

İğne Oyası: Kumaş veya zincir üzerine doğrudan iğne ile düğüm atılarak yapılan veya tel üzerine yapılıp sonradan kumaş veya örmeler üzerine tutturulan bir düğümlü örgü sanatıdır (Bayram, 2005, s. 2).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Antalya İli Hakkında Genel Bilgi

2.1.1. Antalya ili'nin coğrafi yapısı

Antalya Büyükşehir Belediyesinin kapsadığı alan yaklaşık 140 bin hektar olup, güneyinde Akdeniz, kuzeyinde Çubuk beli'nden geçilerek ulaşılan Burdur ilinin Bucak ilçesi, batısında Toroslar, kuzeybatısında Korkuteli ilçesi, doğusunda Serik ilçesi, güneybatısında Kemer ilçesi bulunmaktadır.

Bölge Antalya Körfez'ini 20.815 km. bir alanla çerçeveler. Alanın büyük bir bölümü (%76) Toros Dağları ile kaplıdır. Yaklaşık 10 dağ 2500 metreden ve 2 dağ 3000 metreden yüksektir. Bölgenin yaklaşık %60'ı çam ormanlar ve Akdeniz bitkileri ile yeşillenmiştir. Bölgede dağlardan denize ulaşan birçok bağımsız ırmak vardır. Ovalar sahil bandınının 290 km, si doğal kumsallardan oluşmaktadır. Antalya'nın özgün coğrafi özellikleri, insanlık tarihinin bölgede birçok medeniyetler yaşatmış olmasının başlıca nedenidir (İnternet 1).

Antalya doğudan batıya yüksek dağlarla çevrilidir. Toros Dağlarında kış sporları yapılır. Belli aylarda avcılık yapılır. Antalya tarihi geçmişi ile olduğu kadar tarihi ismi ile anılan birçok akarsuya sahiptir. Eşen, Demre, Aksu, Düden, Karpuz, Dim, Delice. Antalya, yer altı suyu yönünden oldukça zengindir. Şehrin su ihtiyacının karşılanmasında ve sulamada, bu yer altı su kaynaklarından faydalanılmaktadır (İnternet 1).

2.1.2. Antalya ili'nin tarihçesi

Antalya adını kurucusu, Bergama Kralı II. Attalos'dan alır. Attalos'a atfen Attalia adını alan kente Türkler önce Adalya daha sonra da Antalya adını verirler. Antalya sahip olduğu arkeolojik ve doğal güzellikler sayesinde "Türk Rivierası" adını almıştır. Deniz, güneş, tarih ve doğanın sihirli bir uyum içinde bütünleştiği Antalya, Akdeniz'in en güzel ve temiz kıyılarına sahiptir. 630 km. uzunluğundaki Antalya

kıyıları boyunca, antik kentler, antik limanlar, anıt mezarlar, dantel gibi koylar, kumsallar, yemyeşil ormanlar ve akarsular yer alır.

1972 yılında Antalya iç limanı ve Kaleiçi semti özgün dokusu nedeniyle Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından sit bölgesi olarak koruma altına alınmıştır (İnternet 1).

2.1.3. Antalya ili'nde el sanatları

Yüzyılların birikimi ile genç kızlarımızın, yaşlı ninelerimizin ve usta ellerin meydana getirdiği el sanatlarımız Antalya coğrafyasında geniş bir yer tutar.

Şehir merkezinde, çarıkçılık, semercilik, halıcılık, nalbantçılık, bakırcılık, demircilik, iğne oyacılığı, çin iğnesi, kurdele nakışları, tel kırma sanatları ile karşı karşıyayız.

Merkez köylerinde; Döşemelti-Kovanlık-Ekşili-Yağcı-Çığlık gibi köylerde ‘‘Döşemealtı Halısı’’ adı verilen yörenin en karakteristik halısı dokunmaktadır. Varsak köyünde; heybe, torba, çuval dokumacılığı yapılmaktadır. Alanya ilçesinde kalede şal ve yazma dokumacılığı, Akseki ilçesinde bez dokumacılığı yapılmaktadır (İnternet 1).

2.2. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

2.2.1. Eğitimin tanımı

Eğitim içerisinde birçok kavramı bulabileceğiniz bir kavramdır.

Hayatın bütün alanlarında ihtiyaç duyulan bilgi, ahlaki değerler ve anlayışı geliştirmeyi amaçlayan etkinlikler olarak yorumlanmaktadır.

Eğitim her toplumların kültürel birikimini kuşaktan kuşağa aktarmada en önemli araçlardan biridir. Bu yönüyle bütün toplumların ortak belleğini oluşturur.

Eğitim tarihi çalışmaları, bellekte birikenleri kitlelere yeniden hatırlatılarak yapılan ya da yapılması olası yanlışlardan dönmeyi hedefler. Eğitimin başlangıcı insanlık tarihi kadar eski olsa da bir bilim olarak gelişimi çok yenidir. Türklerin tarih sahnesine çıkışından itibaren eğitim kavramıyla yaşantıların rtřtđđ görülmüştür (Güven, 2014, s. 3).

ağlar boyunca eğitim süreci, toplumsal yapı açıdan şekillendirilecek, bireyin topluma kazandırılmasını hedef alan, genel anlamda onda meydana gelmesi istenen değişikliklerin hal, hareket ve tavırlarına da yansımaları isteyen bir yönelimle biçimlenmiştir. Eğitim çok yönlü işlevsel bir süreç olarak toplumun beklentilerini de karşılama sorumluluğu üstlenmiştir (Ertürk, 1979, s. 13).

Eğitim, bir yandan toplumun yerleşik ve yararlı kültürel değerlerini genç kuşaklara aktarmakla, bir yandan da çağın koşullarına göre toplumsal gelişmelere ve değermelelere yardımcı olmakla yükümlüdür (Balamir, 1996).

Hayatın bütün alanlarında ihtiyaç duyulan bilgi, ahlaki değerler ve anlayışı geliştirmeyi amaçlayan etkinlikler olarak yorumlanmaktadır (Kurt, 2000).

Birey üzerinde yapılan ve bireyin fiziksel, zihinsel, ahlaksal varlığında, kısaca davranışlarında belirli amaçlar doğrultusunda bir değerme ve gelimse gerektiren eylemler anlaşılmaktadır (Kutluğ, 1985).

Her bireyin yeterlilik ya da yetersizlikleri ne olursa olsun, bireysel yaşam amacına erişebilmesi ve gizli güçlerini kullanabilmesi, geliştirebilmesi için yardıma ihtiyaı vardır. Bireylerin bu ihtiyaçlarını giderebilmesi için en iyi yardım ise eğitimidir.

Eğitim kelimesinin Türkçe de birbirinden farklı en azından şu altı anlamı ifade edecek biçimde kullanıldığı görülüyor:

1. Disiplin
2. Sosyal hizmet
3. Kazantı
4. ğrenim

5. Sosyal kurum

6. Kasıtlı kültürleme süreci (Ertürk, 1982, s. 9).

Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim; bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplumu için en uygun şekilde gelişmesi oluşumudur. Kısaca bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir (Yeşilyaprak, 2010, s. 2).

2.2.2. Eğitimin amacı

Türk milli eğitimimizin genel amaçları arasında Türk milletinin bütün fertlerini, ilgi ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Eğitim fayda gütmelik, vatanseverlik, fedakarlık gibi karakter geliştirme özelliklerini de aşılmalıdır. Bu da ancak milli kültürün bilinçli bir biçim olmasıyla ortaya çıkabilir dışarıdan alınamaz (Tezcan, 1985, s. 46).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 2. Maddesinde toplumun üyelerinde bulunması gereken “ideal insan” nitelikleri Türk Milli Eğitiminin genel amaçları başlığı altında şöyle belirlenmiştir.

Türk Milli Eğitiminin Genel Amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâplarına ve anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltemeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.

2. Beden, zihin, ahlak, ruh, ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Böylece, bir yandan Türk Vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milleti'ni çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Kayhan ve Eroğlu, 2007, s. 10).

Eğitimin topluma yönelik amacı

Eğitim toplumsal amacı:

- Yaşam geleneğini ve sürekliliğini sağlamak,
- Siyasi bilinç uyandırarak yetiştirdiği bireyleri, sorumlu vatandaşlar haline getirmek,
- Kültürü zenginleştirip biçimlendirerek toplumun yenileşmesine katkıda bulunmak,
- Toplumun refah düzeyini yükseltmektir (Paşu, 2007).

Eğitimin bireye yönelik amacı

Eğitimin bireye yönelik amaçları ise;

- Kendi amaçlarını tespit edebilen, çevresini denetim altına almayı başarabilen, akılcı ve mantıksal davranışlara sahip olan kendisini objektif olarak ifade edebilen toplumsal bir varlık haline getirmektir,

- Yaratıcı ve yansıtıcı düşünceyi öğretmek, bedensel ve ruhsal gelişimini istenilen yönde oluşturmak,
- Bireyin karar alma yetilerini geliştirmek, olumsuz davranışlarını düzelterek, istenilen türdekileri yetiştirmek,
- Değişik durumlara uyum sağlama ve farklı düzeylerdeki kişilerle etkileşim kurabilme becerilerini kazandırmak,
- Bireyi mümkün olan en yüksek mükemmeliyet düzeyine ulaştırmaktır (Alkan, 1994).
- Eğitimin geleneksel olarak, toplumsal açıdan kültürün aktarılması ve geliştirilmesini, bireysel açıdan ise ruh sağlığı dengeli insan yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Paşu, 2007).

2.2.3. Eğitimin işlevleri

Eğitimin toplumsal işlevleri

Eğitim bireyleri hem birbirinden farklı, hem de birbirine benzer hale getirmeye çalışır. Eğitimin işlevi, bireylere kişilik kazandırılması ve yeteneklerini ortaya çıkarması, onları birbirinden farklı hale getirmesidir. Eğitim bireyleri homojen hale getirerek toplumun bütünlüğünü ve devamlılığını sağlar.

Eğitimin toplumsal işlevini üçe ayırabiliriz.

- Toplumun kültür mirasının birikimi ve yeni nesillere aktarılması,
- Öğrencilerde toplumsallaşmanın sağlanması
- Yenilik ve toplumda gelişme sağlayıcı bireyler yetiştirilmedir (Taşpınar, 2006, s. 23).

Eğitim kurumunu bu süreçteki temel fonksiyonlarından birisi de mevcut toplumsal kültürün norm ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılması ve toplumun bütünlüğünü ve sürekliliğini sağlamasıdır (Yüksel, 2011).

Bu özelliği ile eğitim toplumda mevcut kültürü korumaya, düzeni bozucu yöndeki davranışları denetlemeye yöneliktir.

Eğitimden beklenen yalnızca mevcut kültürel değerlerin yeni kuşaklara aktarılması değil aynı zamanda toplumda meydana gelen değişmelere uyum gösterebilecek bu değişime katkıda bulunacak bir biçimde yetiştirilmeleri sağlanacaktır (Yüksel, 2011).

Eğitimin bireysel işlevleri

Eğitimin bir işlevi de bireyi hazırlama ve bireyin bir şeyler için hazır olmasını sağlamaktır. Bireyin hazır olması gereken şey ise yetişkin yaşamının sorumluluk ve ayrıcalıklarının Dewey'e göre toplum, sahip olduğu olanakları daha ileri götürmek ve buna uygun olarak da bireyi ilerideki talepleri yapabilir hale getirmek zorundadır. Buna göre birey bir eğitim kurumu olan okullarda doğal ve toplumsal çevresini tanıyarak bunlardan en iyi şekilde yararlanan ve temel ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılama yollarını öğrenir (Yüksel, 2011).

Bu şekilde eğitim bireyin kendini gerçekleştirmesine de katkıda bulunur. Bu gerçekleştirme de en somut gösterge eğitişmiş bir insanın eğitilmemiş bir insan ile kıyaslandığında kendisi ile önemli olan şeyleri daha iyi bilmesidir (Yüksel, 2011).

Eğitimin gizli işlevleri

Okulların birçok görevleri vardır. Bunlardan bir kısmı adeta yan ürün gibidir. Bu amaçla okul açılmamıştır ama bu ürünlerden bazıları şunlardır (Taşpınar, 2006, s. 33).

Gence yetişkin rolünü kazandırmak, genci muhafaza ederek meşgul etmek, iş hayatına girişini ertelemek, sosyalleşmesine yardım etmek, geleneklere ve toplumun inançlarına bağlılığını sağlamak, okuyan bir toplumda yaşamak için yeteneklerini geliştirmek, yazma yeteneği kazandırmak, sorumluluk sahibi olmasını sağlamak, genci mesleklere yöneltmek (Taşpınar, 2006, s. 34).

Eğitimin ekonomik işlevleri

Bir ülkenin zenginliği; madenleri, fabrikaları değil eğitilmiş insanlarıdır. Maden dağları, petrol gölleri bir gün biter, ama eğitilmiş insanlar, o madeni de petrolü de yaratabilir.

Kalkınma insanla olur, bir ülkedeki teknolojik gelişme ile o ülke insanların eğitim düzeyi arasında bir ilişki vardır. Eğitim uzun vadeli bir ekonomik yatırımdır. Sanayinin ihtiyaç duyduğu elemanlar eğitim kurumlarında yetiştirilir. Eğitim ve ekonomi iç içedir. Eğitilmiş insanın üretim gücü yüksektir. Üretim gücü yüksek bireylerin bulunduğu ülkelerde milli gelir yüksek olur. Milli geliri yüksek ülkelerde eğitime daha çok ödenek ayrılabilir. Eğitim sadece üretim gücü yüksek insanlar yetiştirmekle kalmaz, aynı zamanda bilinçli tüketici de yetiştirmektedir.

Eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin kısa bir süre sonra hizmet içi eğitime ihtiyacı vardır. Çünkü yeni gelişmeler hizmet içi eğitimle çalışanlara kazandırılması gerekir. Ekonomi sürekli araştırma, yenilik ve dinamik bir durum gerektirir (Taşpınar, 2006, s. 27).

Eğitimin siyasal işlevleri

Eğitim kurumları buldukları ülkenin ihtiyaç duyduğu idari ve siyasi liderleri de yetiştirir. Örneğin, ülkemizin ihtiyacı olan idarecileri Siyasal Bilimler Fakülteleri yetiştirir. Bu kurumdan yetişen siyasi liderlerde vardır.

Her ülkenin eğitim kurumlarında o ülkenin siyasi rejimi doğrultusunda eğitim yapılması normal bir olaydır. Ancak zamanımızda eğitim, sadece eğitim kurumlarına bağlı olmaktan çıkmıştır. Medya sınır tanımamaktadır.

Demokratik toplumlarda demokrasiye zarar vermeyecek şekilde özgürlük ve hoşgörü vardır. Demokratik toplumlarda açıklık, şeffaflık, denetleme vardır.

Eğitim seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde demokrasi yerleşmiştir. Eğitilmiş insanlar, uzun süre demokrasiye aykırı, insanın yapısına ters düşen rejimlerde tutulamaz (Taşpınar, 2006, s. 28).

Devlet ve hkmetlerin eğitime yükledikleri siyasal işlevler;

İyi bir vatandaş yetiştirmek; Yasalara ve toplum kurallarına karşı gelmeden yaşayan insan haline gelmektir (Demirel ve Kaya, 2007, s. 205).

Demokrasi eğitimi yapmak; Eğitilen kişiye demokrasiyi yaşatarak öğretmektir. Demokrasi yaşanarak öğrenilir (Demirel ve Kaya, 2007, s. 206).

2.2.4. Eğitimin sınıflandırılması

Bazı eğitim yaşantıları planlı ve programlı bir şekilde gerçekleşirken bazıları rastlantısal ve bilinçsiz şekilde gerçekleşir.

Eğitim planlı olup olmamasına göre, Formal (Resmi) ve İnfomal (Resmi Olmayan) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İnfomal (Resmi olmayan eğitim)

Gelişigüzel, amaçların önceden belirli olmadığı ve günlük yaşam içinde kendiliğinden oluşan ve belirli bir sistematığı olmayan eğitim süreci olarak adlandırılır (Arslan, 2008, s. 10).

Diğer bir deyişle, böyle bir eğitim, belli bir plan ve program uygulanmadan kendiliğinden gerçekleşen eğitimidir. Amaçlı ve planlı değildir. Bu nedenle bu eğitime “doğal eğitim” de denilmektedir. Kişi karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşimde buldukça farkında olmadan yeni şeyler öğrenir (Demirel ve Kaya, 2005, s. 8).

Bireyler toplumsal değerleri, normları ve yaptırımları, kuşaktan kuşağa aktarılan atasözü, deyim, ninni vb. sözlü kültür ürünlerini büyük ölçüde informal eğitim yoluyla; ailelerinden, arkadaş grubundan ve çevrelerinden edinirler.

Planlı ve programlı değildir. Bu nedenle öğrenmeler olumlu veya olumsuz olabilir.

İnformal eğitim sürecinde iki önemli öğrenme yolu vardır. Bunlar gözlem ve taklittir. İnsanlardaki birlikte yaşama içgüdüsu onları toplumun beklediği ve istediği davranışları öğrenmeye yöneltir (Demirel ve Kaya, 2007, s. 9).

Örneğin; köydeki çocuk çiftçiliği günlük yaşam içinde büyüklerini gözleyerek ve taklit ederek yani yaparak yaşayarak öğrenir. Derslerde yalnız fizik, kimya, tarih gibi dersleri öğretildiğini sanan öğretmenlerde farkına varmadan kendi düşünüş biçimlerini, değerlerini ve davranışlarını öğrencilere geçirebilirler.

Daha çok sosyal çevre içinde ortaya çıkan informal eğitim, gelişmemiş ülkelerde daha büyük paya sahipken toplumlar geliştikçe insanların yetiştirilmesinde eksik kalmıştır. Bu nedenle planlı ve programlı bir eğitim sürecine ihtiyaç duyulmuş ve eğitimin kurumsallaştırılmasına ağırlık verilmiştir.

Formal (resmi) eğitim

Önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde, planlı ve amaçlı olarak, öğretim yoluyla yapılan eğitime denir (Er, 1997). Bu nedenle bu eğitime ‘‘biçimsel eğitim’’ de denilmektedir.

Eğitim sürecinin sadece doğal ortamda ve bilinçsiz bir şekilde devam etmesi yetersizdir. Özellikle toplumun, iş alanlarının ve bireylerin kendi ihtiyaç duyacağı, birtakım özelliklere sahip kişiler yetiştirmek için örgütlü ve planlı bir sürecin oluşturulması şarttır (Demirel, 2009, s. 5).

Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür. Sürecin

belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Okullardaki eğitim formaldır.

Okul dışında endüstri, tarım ve hizmet alanlarında kişileri bir mesleğe hazırlamak, meslekte ilerlemelerini sağlamak ve yenilikleri öğrenmek amacıyla yapılan öğretim etkinlikleri. Halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar, asker yetiştirme birer formal eğitim örneğidir. Ülkemizde her yıl binlerce insan bu tür amaçlı, planlı ve kısa süreli eğitim sürecinden geçerek yeni bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmaktadırlar.

Formal eğitimin örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki boyutu vardır (Demirel ve Kaya, 2007, s. 11).

Örgün eğitim

Belli bir yaş grubundaki bireylere, milli eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış plan ve programlar doğrultusunda, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir (Taymaz, 1978, s. 5).

Özel olarak eğitim-öğretim maksadıyla kurulmuş, değişik kademelere göre sınıflandırılmış eğitim kurumlarında ilk, orta, lise, yüksek gibi, yedi ile otuz yaşları arasındaki bireylerce belirli programlar ve kronolojik yaş esasına göre eğitim sistemidir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1998, s. 7).

Örgün eğitim kurumları, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarından oluşmaktadır. Okul öncesi kurumlar içinde kreşler, anaokulları, ilköğretim kurumlarında ilk ve ortaokulların birleştiği sekiz yıllık ilköğretim okulları, ortaöğretim kurumları içinde genel, mesleki ve teknik liseler, yükseköğretim kurumları içinde de üniversitelere bağlı fakülte, enstitü ve yüksekokullar yer almaktadır (Demirel ve Kaya, 2007, s. 11).

Örgün eğitim, kişilerin yaşama atılmadan, diğer bir deyişle iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce, özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli yasalara göre düzenlenen eğitimidir (Demirel ve Kaya, 2005, s. 10).

Örgün eğitim, okul öncesi eğitimden lisansüstü düzeyine kadar bütün süreci kapsar. Örgün eğitim uygulamaları, kademeler arasında bazı farklılıklar göstermekle birlikte, insanın temelde sahip olması gereken bireysel ve toplumsal niteliklerin kazandırılmasını sağlamaktadır. Bireylere akademik derece kazandırır genellikle bir belgeyle sonuçlanır (Yüksel, 2011).

Yaygın eğitim

Örgün eğitim sistemi içine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeyde hayat boyu yapılan eğitim, eğitim, öğretim, üretim, rehberlik uygulamalarına denir (Taymaz, 1978, s. 12).

Halk eğitim merkezinde açılan kurslar, iş yerlerindeki hizmet içi eğitim faaliyetleri, pratik sanat okulları vb. yaygın eğitim bünyesinde gerçekleşir.

2.3. Yaygın Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

2.3.1. Yaygın eğitimin tanımı ve amacı

Yaygın eğitim, her toplum için başvurulmuş, ihtiyaç duyulan, önemli bir eğitim sistemidir. İnsanlar, çeşitli sebeplerle istenilen seviyede örgün eğitimden geçirilememektedir. Eğitim imkanı bulanlar da gerektiği şekilde bu eğitimden yararlanamamaktadır. Oysa eğitim hayat boyunca devam eden ve toplumun bütün fertlerine yetenekleri ölçüsünde verilmesi gereken bir faaliyettir. Yaygın eğitim yöntemi ve uygulama araçlarını iyi bilmek ve bunları yetişkinlerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda toplum yararına kullanmak, bu sistemin tutunup benimsenmesini sağlayacaktır. Yaygın eğitim topluma yöneldiği takdirde başarılı olacaktır (MEB, 1992, s. 60).

Bütün devletler, varlıklarını devam ettirmek, maddi ve manevi değerlerini korumak için, eğitime büyük önem vermektedirler. Zira eğitim, ferdin ve toplumun sosyal gelişmesini hızlandırmak, ekonomik kalkınmasını desteklemek, milletin sahip olduğu

değerleri koruyup geliştirmek, nesilden nesile aktarmak, daha da önemlisi ülkede milli birlik ve bütünlüğü sağlamak gibi çok önemli rollere sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk Milletinin maddi ve manevi kalkınmasını sağlamak, refah seviyesini yükseltmek, çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırmak için eğitim çalışmalarına devam etmekte, ilim ve tekniğin bütün imkanlarından faydalanmaktadır. Bununla birlikte eğitimin milli hüviyetini muhafaza etmesi gereğine işaret etmek isteriz. Biliyoruz ki, milletlerin geleceklerini tayin eden en önemli faaliyet eğitimidir. Bu faaliyet ne ölçüde milli hedeflere yönelmiş olursa, birlik ve beraberlik de o ölçüde sağlanmış olur.

Gelişen ülkemiz, insan gücü kaynağını en verimli şekilde kullanmak ve değerlendirmek zorundadır. Bu nedenle, insanımızın eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek milli bir eğitim politikası şarttır.

Sürekli olarak gelişen ve değişen dünyada ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelere uygun olarak insanların eğitim anlayışlarında ve bu anlayışa bağlı olarak eğitimde de değişiklikler beklendiği görülmektedir.

Ülkemizde artan ve değişen talebe uygun olarak yapılan çalışmalar sonunda, Türk Milli Eğitim Sisteminin esaslarını tayin ve tespit eden bir kanun hazırlanmıştır. Bu kanun 1973 yılında kabul edilip yürürlüğe giren Milli Eğitim Temel Kanunu'dur (Erdoğan, 1987).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Türk Milli Eğitim Sisteminin amaçları tespit edilirken, "Türk insanının iyi insan, iyi vatandaş, iyi bir meslek sahibi olarak yetiştirme işi" Milli Eğitimin en önemli görevi olarak kabul edilmiştir.

Çeşitli ülkelerde, yetişkinler eğitimi, halk eğitimi, hayat boyu eğitim adları da verilen okul dışındaki eğitime, 1739 sayılı kanunumuz yaygın eğitim ismini vermektedir. Yaygın eğitim, her yaştaki ve her seviyedeki insanın istek ve ihtiyacına cevap veren bir eğitim türüdür. Amacı; fertlerin eksik eğitimlerini tamamlamak, onları meslek sahibi yapmak, boş zamanlarını değerlendirmektir (Erdoğan, 1987).

Yaygın eğitim, halkın kendi yaşama biçimini, bilgi, görgü ve becerilerini, değer yargılarını ve değer sistemlerini birbirlerine ve kendilerinden sonraki kuşaklara öğretmeleri ve aktarmaları şeklinde toplum içinde kendiliğinden meydana gelen bir eğitim etkinliğidir (Kılıç, 1981, s. 9).

Örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaştaki bireylere gereksinim duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikte eğitimdir (Alkan, 1988, s. 8).

Yaygın eğitim;

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Yaygın Eğitimi; örgün eğitimin eksiklerini tamamlayıcı, üst okula gitmeyenler bakımından geliştirici bir eğitim ve örgün eğitimden yararlanma imkanları olmayanlar bakımından tek imkandır. Bu bakımdan yaygın eğitim, örgün eğitimden bağımsız olarak ele alınmaz. Örgün eğitim için geçerli ilke ve kuruluş düzeni yaygın eğitim için de geçerlidir (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 1968).

Yaygın Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporunda Yaygın Eğitim; örgün eğitimlerini eksik bırakanlara, eğitim nimetinden hiç faydalanamayanlara olduğu kadar okul öncesi çocuklara öğretim ve eğitimde her kademeye ulaştıkları halde yine de daha bir şeyler öğrenmek isteyen birey ve toplumlara hitap eden bir öğretim şeklidir (Devlet Planlama Teşkilatı, 1971).

Milli Eğitim Reformu Stratejisinde ve Milli Eğitim Temel Kanununda Yaygın Eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş veya herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşları kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerin tümüdür (Kılıç, 1981, s. 9).

Yaygın eğitimin amaç ve görevleri ise;

Bireylerin milli bütünleşme ve bireysel gelişimini güçlendirici, yurttaşlık hak ve ödevlerini bilinçli olarak yapmalarını sağlayıcı, demokrasi kültürünü,

düşünce, kişilik ve yeteneklerini geliştirici biçimde eğitim çalışmaları yapmak.

Bilmeyenlere okuma-yazma öğretmek, bilenlere eksik eğitimleri tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak (MEB, 2010).

Yöresel özellik ve ihtiyaçlara göre, eğitim, öğretim, istihdam ve teknik içerikli eğitim çalışmaları yaptırmak.

Türkçenin doğru, güzel, etkili ve kurallarına uygun olarak öğretilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılması yönünde yurt içi ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yurt dışı için öğretim programları hazırlamak ve uygulamasını sağlamak.

Yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik hayata etkin olarak katılımları için eğitim çalışmaları yapmak (MEB, 2010).

Göç edenlerin yeni ortamlarına uyum sağlamalarına yönelik eğitim çalışmaları yaptırmak.

Milli kültür değerlerin korunmasına, dünya kültürüne açık olarak geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yardımcı olmaktır.

Hayat boyu öğrenme anlayışıyla bireylerin; bilimsel, girişimci, teknolojik, iktisadi, sosyal, kültürel gelişmelerini ve serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini geliştirme imkanı sağlamaktır.

Sağlık kuruluşları ve alan uzmanları ile işbirliği yapılarak halk sağlığının korunması, aile planlaması, sağlıklı beslenme ve barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yaptırmaktır.

Aile eğitimi programları ile Türk aile yapısını güçlendirerek toplumsal yapının korunmasını sağlamak ve bu amaçla sürekli eğitim imkanları hazırlamaktır.

Özel eğitim gerektiren bireylere, gelişim özelliklerine göre, bireysel yeterlilikleri doğrultusunda okuma-yazma öğretmek, bilgi ve beceri kazanmalarına yardımcı olmak (Pegem yayıncılık, 2014, s. 13).

2.3.2. Yaygın eğitim merkezlerinin kuruluş ve görevleri

Kuruluş

Eğitim faaliyetlerini yürütmek üzere il ve ilçelerde merkezler kurulur. İhtiyaçlar ve şartlar doğrultusunda belde, köy ve mahallelerde merkezlere bağlı olarak kurs yerleri oluşturulur.

Merkezlerin görevleri

Milli kültür, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık eğitimi, aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmaları yapmaktır.

Bilmeyenlere okuma yazma öğretimi, bilenlere eksik eğitimlerinin tamamlanması için destek sağlayıcı sürekli eğitim vermek, şartlar ve ihtiyaçlara göre ilgili eğitim kurumları ile işbirliği yapılarak programlar hazırlamak ve uygulamaktır.

Meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın eğitim veya kısa süreli kademeli mesleki ve teknik eğitim programları uygulamak; yerel düzeyde iş gücü piyasası ile ilgili araştırmalar yaparak istihdama yönelik meslek alanlarında kurslar düzenlemek ve nitelikli insan gücü yetiştirilmesine katkı sağlamaktır.

Eğitim ihtiyacı olan alanlarda okuma-yazma, sosyal ve kültürel, mesleki ve teknik kurslar ile sosyal etkinlikler çerçevesinde toplantı, gezi, kampanya, kurs, seminer, konferans, yarışma, açık oturum, sergi, panel, sempozyum vb etkinlikler düzenlemek; gerekli şartların oluşturulması kaydıyla yöresel, ulusal ve uluslar arası düzeyde etkinlikler gerçekleştirmek, ihtiyaç duyulan kulüpleri oluşturarak çalıştırmaktır.

İmkanlar ölçüsünde kitaplıklar oluşturmak, belli aralıklarla yayınlar yapmak, çevrenin tarihi ve kültürel değerlerini derlemek ve yayın yoluyla tanıtmaktır.

Milli bayramlar, mahalli kurtuluş günleri, belirli gün ve haftalar, çevreye ait gelenek ve görenekler ile milli kültür değerlerinin tanıtılması, korunup yaşatılması yönünde çalışmalar yapmaktır.

Etkinliklerle ilgili hazırlanmış yazılı, görsel ve işitsel araçlardan belli bir program çerçevesinde kursiyerlerin yararlanmasını sağlayıcı çalışmalar yapmaktır.

Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı oluşturmak, e-öğrenme uygulamalarında erişime açık bilgi kaynaklarının artırılmasını sağlamaktır.

Bakanlığa bağlı olmayan kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak özel eğitim gerektiren bireyler, koruma altındaki bireyler, sokakta çalışan veya yaşayan çocuklar, değişik sektörde çalışan çocuklar, tedavi altındaki madde bağımlıları, tutuklu ve hükümlüler, rehabilitasyon merkezleri ile hastanede yatan kişilere kurs ve etkinlikler düzenlemektir.

Emekliliğe uyum ve yaşlılara yönelik etkinlikler gerçekleştirmektir.

Aileyi geliştirmeye yönelik olarak çocuk psikolojisi, bakımı, gelişimi; ergenlik ve gençlik psikolojisi; ev yönetimi, aile iletişimi ve benzeri konularda eğitim etkinlikleri düzenlemek; anne babalara çocuk eğitimiyle ilgili uygulamalı kurslar düzenlemek ve bu kursiyer çocuklarının yararlanabileceği çocuk bakım ve oyun odaları oluşturmaktır.

Uzaktan eğitimle ilgili her türlü gelişmeyi takip ederek, bu tür eğitim faaliyetlerinden yararlanmak için gerekli önlemleri almaktır (MEB, 2010).

Yaygın eğitimden sorumlu il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürünün görev ve sorumlulukları

Yaygın eğitim hizmetlerinden sorumlu il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü; il düzeyindeki tüm merkezlerce yürütülen yaygın eğitim etkinliklerinin güdümünden milli eğitim müdürü adına yetkili ve sorumludur.

Merkezlerin öğretmen ve usta öğretici ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli çalışmaları yapar.

Bakanlık ile diğer kurumlar arasındaki iletişim ve iş birliğinin dzenli yurütulmesini sağlar. Kurs ve sosyal etkinliklerle ilgili olarak yıl boyunca il düzeyinde eğitim ihtiyaçlarını belirleme çalışmalarının sürdürülmesi, dzenli ve verimli olarak gerçekleştirilmesi için gerekli önlemleri alır.

Merkezlerin eğitim, öğretim, üretim, yönetim ve bütçe etkinlikleri ile ilgili öneri, istek, rapor gibi bilgi ve belgelerin süresi içinde bakanlığa ulaştırılmasını sağlar.

Merkezde ihtiyaç duyulan görsel, işitsel ve yazılı materyalin sağlanması ve dağıtımını yönünde gerekli önlemi alır.

Bakanlığın denetim ve gözetiminde diğer resmi ve özel kurum veya kuruluşlar ile gönüllü kuruluşlarca ücretsiz düzenlenecek kursların gerçekleştirilmesi için iş birliği imkanları sağlar.

Belirli aralıklarla merkez ve kurs yerlerinin rehberlik ve denetim çalışmalarını yapar, buna dair aylık program hazırlar, bu programı milli eğitim müdürünün onayına sunar.

Merkezlerce yurütölen hizmetlerin il genelinde bütönlük içinde yurütölmelerini sağlar.

İlin yaygın eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, planlanması, değerlendirilmesi çalışmalarını yapar, sorunların çözümü için gerekli önlemleri alır.

İlçe hayat boyu öğrenme, halk eğitimi planlama ve iş birliği komisyonu toplantılarına imkanlar ölçüsünde katılır ve çalışmaları takip eder.

İhtiyaç halinde iş birliği protokollerinin hazırlanması, iş ve işlemlerin yurütölmesine dair görevleri yerine getirir.

İl hayat boyu öğrenme, halk eğitimi planlama ve iş birliği komisyonu toplantılarına katılır, komisyonun sekretarya hizmetlerini yurütür ve ilçelerden gelen önerileri komisyona sunar.

Ulusal ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yurütölecek projelerin il genelinde uygulanması için gerekli önlemleri alır, projede görevli personel arasındaki eş güdümü sağlar.

İl istihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu kararlarını da dikkate alarak mesleki ve teknik eğitim kursları ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve planlanmasını sağlar (MEB, 2010).

2.3.3. Yaygın eğitimin özellikleri

Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birlikte birbirlerini tamamlayacak, gerektiğinde aynı nitelikleri kazandıracak ve birbirinin olanaklarından karşılıklı olarak yararlanacak biçimde düzenlenir.

- Yaygın eğitim hiyerarşik değildir. Doğan ihtiyaca göre düzenlenir.
- Bir yer ile sınırlı değildir. Her yerde yapılabilir.
- Zaman ve yaş ile sınırlı değildir.
- Programlar süre ve içerik olarak değişkendir.
- Metotları değişkendir.
- Sürekli eğitimin yollarından biridir.
- Programında merkeziyetçilik yoktur.
- Gönüllülük esasına dayanır.
- Düzenli örgün eğitim sistemi dışındaki bütün eğitici faaliyetleri de düzenler.
- Klasik öğrenci-öğretmen ilişkisi yoktur.
- Genel eğitimin bir parçasıdır.

Ulusal düzlemde yaşam boyu öğrenme fırsatı sunan yaygın eğitim, bir yaşam biçimi olduğu, bir hak olduğu kadar, sosyal ve kişisel olarak paylaşılan bir sorumluluk olduğu da vurgulanmakta ve eğitimin sadece gençlerin sahip olduğu bir hak olmayıp her yaştaki kadın ve erkeklerin hakkı olduğu belirtilmektedir.

Yaygın eğitim hayat boyu öğrenme anlayışıyla bireylere bilimsel, girişimci, teknolojik, iktisadi, sosyal, kültürel gelişmelerini ve serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini geliştirme imkanı sunmaktadır.

Sürekli öğrenme yoluyla beyindeki olumsuz programların etkisi kaldırılabilir ve onların yerine sorunların aşılmasında olumlu değerler oluşturulabilir. Bu sayede bireyler gerçeklerle uyumlu bir yaşam sürdürülebilmesini kolaylaştırabilir (Budak, 2009, s. 8).

2.3.4. Yaygın eğitimin ilkeleri

- Herkese açıklık
- İhtiyaca uygunluk
- Süreklilik
- Geçerlilik
- Planlılık
- Yenilik ve gelişmeye açıklık
- Gönüllülük
- Her yerde eğitim
- Hayat boyu öğrenme
- Bilimsellik ve bütünlük
- İş birliği ve eş güdümlü (MEB, 2010).

2.3.5. Yaygın eğitimin gereği

Yaygın eğitimin gerekliliğini ortaya koyan ve gözden uzak tutulmayacak pek çok sebepler vardır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür;

1. İnsan yaratılıştan öğrenme merakı içindedir. Bu tecrübe onu devamlı olarak çevresi ile ilgilendirir ve etrafında olup bitenleri anlamaya sevk eder (Erdoğan, 1987).
2. İnsanoğlunun doğuştan getirdiği temel ihtiyaçları vardır. İnsanlar bu ihtiyaçlarını tatmin etmek ve arzularına makul cevaplar vermek zorundadır.
3. İnsan fiziki ve sosyal çevresinden sürekli olarak etkilenir, kendisi de belli ölçüde çevresini etkiler.
4. Okul eğitimi insan hayatının belli bir dönemine hitap etmektedir. Halbuki insanda araştırma ve öğrenme arzusu vardır. Hayatı boyunca devam eder.
5. Çeşitli sebeplerle herkes arzu edilen seviyede okul eğitiminden geçememektedir.
6. Her işin okulu olmadığı gibi her iş ve meslek dalı için okullar açılması birçok güçlüklerden dolayı mümkün olamamaktadır.
7. Yetişkinler gerekli bilgi ve becerileri ihtiyaç duydukça ve iş içinde almaya daha çok hazır ve istekli olmaktadır.

8. Devletler halkın rejime uyumunu sağlamak ve yönetim tarzını milletin desteklemesini temin etmek için tedbirler almak ve halkı buna hazırlamak zorundadırlar.
9. Aslına sadık kalınmak şartıyla, milletler kültürlerinin ve değer hükümlerinin benimsenmesini, besleyip gelişmesini isterler.
10. Milletler hızla gelişen ilim ve teknoloji sonuçlarına uyum sağlamak için her alanda sürekli bir gelişme içinde olmak durumundadırlar.
11. Kalkınma planlarımız amaçlarında, nüfus artışı ve hareketlerinin daha düzenli bir seyir takip etmesi için tedbirler alınması gereğine işaret edilmektedir.
12. Tarım kesiminde gizli bir işsizlik vardır ve bunun halli için devlet, gayret göstermektedir.
13. Keza şehirlerdeki açık işsizlik de devleti ciddi olarak düşündüren ve tedbir alınmasını gerekli kılan önemli bir olaydır (Erdoğan, 1987).
14. Tarım kesiminde çalışan nüfus oranının düşürülmesi, sanayi sektöründeki çalışan nüfus oranının düşürülmesi, sanayi sektöründeki çalışan nüfus oranının yükseltilmesi gerekli görülmektedir.
15. Tarımda çalışan nüfusun azaltılmasına rağmen, üretimin arttırılması da hedeflenen konular arasındadır. Bu hususların gerçekleşmesi için alınacak tedbirlerin yanında, eğitimin oynayacağı rol de gözden uzak tutulamaz. Çünkü yeni sektörlere intikal edilecek nüfusun o sektörlere uyumunun ve verimli bir şekilde çalışmasının sağlanmasında, üretimin istenilen seviyeye ulaştırılmasında ve değerlendirilmesinde halk eğitimi çok önemli role sahiptir.
16. 1980'den sonra hız kazandırılan okuma-yazma seferberliğinde önemli mesafeler alınmıştır. Bugün okuma-yazma bilenlerin oranı % 90'dır. Konu problem olmaktan çıkmıştır. Tabi bu orana sabit tutmak için desteklemek ve yeni tekniklerle beslemek gerekir.
17. Nüfusumuzun yarısını teşkil eden kadınlarımızın önemli bir kısmı eğitilmemiş ve ekonomik hayata istenilen seviye ve sayıda katılamamıştır. Bu katılım Halk Eğitim yoluyla sağlanmaktadır.
18. Ülkemizde ilkokuldan mezun olanların önemli bir kısmı hemen hayata atılmakta, ortaokul çağındakilerin % 50'si, lise çağındakilerin % 30'u öğrenime devam edebilmektedir. Lise ve dengi okulları bitiren herkesi meslek sahibi kabul etsek dahi, çağ nüfusunun % 30'una eğitim yoluyla meslek kazandıramadığımız

anlaşılır. Bu boşluğa da 1986 yılında çıkarılan Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunuyla telafi etme gayreti ve çabası içinde bulunmaktayız.

19. Atatürk inkılâplarının halkımıza istenilen ölçüde ve anlamda mal edilmesi konusunda yaygın eğitim olarak önemli mesafeler alınmıştır. Programlara Atatürkçülük anlayışı istenilen dozda konulmuştur.
20. Yurttaşlarımıza, Cumhuriyetin esaslarını, Cumhuriyetin niteliklerini öğretmek, benimsetmek, yine onlara ferdi ve toplumsal hürriyetin anlamını, demokrasiyi, demokratik yaşayışın gereğini ve önemini kavratmaya ve benimsetmeye ihtiyacımız vardır (Erdoğan, 1987).
21. Halkımızın milli birlik, beraberlik ve dayanışma duygusunu sürekli olarak geliştirip beslenmesi vatandaşlık hak ve sorumluluklarının halkımıza gereği gibi kavratılması ve benimsetilmesi gerekmektedir.
22. Dünyanın hızla gelişen bilimsel, ekonomik ve sosyal ilerlemelerine halkımızın uyumunu kolaylaştırmak için, onları temel ve genel bilgilerle olduğu kadar teknik bilgilerle, tarım ve sağlık bilgileriyle de devamlı surette beslemeye, desteklemeye ihtiyacımız vardır.
23. Bir an önce ve sürekli olarak kalkınmamız için kişi ve toplum gücümüzü aktif hale getirecek zihniyetin geliştirilmesi ve gerekli eğitici çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.
24. Yurdumuzda iş ve ticari ahlakının sürekli olarak beslenmesi gereği, gözle görülür belirgin bir hale gelmiştir.
25. Halkımız, boş zamanlarını gerektiği gibi değerlendiremediğinden, büyük bir insan gücü israfı ile karşı karşıya bulunmaktayız.
26. Köylerimizden şehirlerimize devam eden iç göçün meydana getirdiği şehirleşme ve şehre uyum problemleri gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır.
27. Avrupa'ya giden işçilerimizin yurdumuzdan ayrılmadan önce belli bir seviyede eğitim görmeye ihtiyaçları vardır.
28. Dış ülkelerde bulunan işçilerimizin adı geçen ülkelerde kaldıkları süre içinde karşılaşılabilecekleri olaylar, problemler karşısında benliklerini korumaları için bazı tedbirlerin alınması gerekmektedir (Erdoğan, 1987).

2.3.6. Yaygın eğitimde gereksinimler

Toplumsal gereksinimler

Devletin temel görevlerinden biri vatandaşların eğitsel gereksinimlerini karşılamaktır. Teknolojik gelişmeler, araştırmalar ve uluslararası ilişkiler sonucu yeni bilgiler üretilmekte ve yetişkinler için bilgilerini yenileme, değişen teknolojiyi kullanma, sağlık, aile planlaması, özürhüleri eğitimi, yaşlıların eğitimi, çevre koruma, AIDS, trafik, enerji tasarrufu, toplumsal sorunların çözümüne katılım.

Bireysel gereksinimler

Bireyin kendini gerçekleştirme ve ulaşabileceği en üst düzeye çıkabilmesi için yaşam boyu öğrenmeye gereksinimi vardır (Yüksel, 2011).

2.3.7. Yaygın eğitimi zorunlu kılan nedenler

Ekonomik nedenler

Doğal kaynaklardan daha iyi yararlanabilmek ve kontrol altına alabilmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve beceriyi kazandırmaktır.

Teknolojik gelişmeler ışığında bilgi ve beceriler kazandırmak (Celep, 1995, s. 17).

Sosyal nedenler

Toplu yaşama, dayanışma ve teşkilatlanmaya yönelik bilinç ve alışkanlıklar kazandırmak.

Kırsal kesimden kente göçenlerin uyum sağlamlarına yardımcı olmaktır.

Siyasal nedenler

Demokrasinin dolaysız işleme ve katılımın geniş tutulması yönünde kişileri hak ve sorumluluklarına sahip çıkmaya götüreceği bir bilincin oluşması için yaygın eğitim gereklidir (Yıldırım, 1996, s. 12).

Kültürel nedenler

Okuma-yazma öğretmek.

Tarihi ve turistik eserleri, doğal güzellikleri koruyucu, aile ve yurt ekonomisine katkıda bulunacak nitelikte turizm sektörünü desteklemek.

2.3.8. Türklerde yaygın eğitimin tarihi gelişimi

Türkler müslüman olmadan önce

Türkler Müslüman olmadan önceki tarih Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar olarak ele alınmaktadır. Hunlar, göçebe yaşantıları nedeniyle, savaşçılık, yöneticilik bazı el sanatları ve çeşitli araç-gereç yapımı ile ilgili, usta-çırak ilişkisi içinde eğitime damgasını vurmuştur.

Göktürklerde 38 harfli gelişmiş alfabeli bir dil ve yazılı eserler bulunmaktadır. Bu da planlı ve örgün bir eğitimin olduğu düşüncesini uyandırmaktadır (Yanar, 2011).

Yerleşik hayat ve farklı yaşayan Uygurlar ise, 14 harflik alfabeleriyle din, sanat, edebiyat vb. konularda kitaplar yazmışlardır. Yerleşik hayat nedeniyle örgün ve planlı bir eğitimin varlığı düşünülmektedir.

Türkler müslüman olduktan sonra

Türkler Müslüman olduktan sonra töre ve değerleri büyük ölçüde değişmiş, yeni bir ahlak anlayışı ve dünya görüşü geliştirilmiştir (Yanar, 2011).

Medreseler

Selçuklu ve Osmanlılar nereyi ele geçirdilerse hemen orda bir medrese yapıyorlardı. Medresenin yanı başında da kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler kuruluyordu (Kılıç, 1981, s. 111).

Medreseler, Selçuklu döneminden başlayarak toplumun gereksinimi olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar kademeli eğitim veren dini temele dayalı örgün eğitim kurumları özelliğine sahipti (Celep, 1995, s. 78).

Ahiler

Ahilerin, gariplere yardım, eziyet görenleri korumak gibi işlevleri vardı. Ahilik Selçuklular zamanında gelişmiş Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarında ise en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin yükselme devrinde ahilik, hayırsever esnaf kurumları halinde ve eğitime ağırlık vererek devam etmiştir (Kılıç, 1981, s. 111).

Loncalar

18. yy'dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan loncalar, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara iş yeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır (Celep, 1995, s. 79).

Ayrıca, standart üretimi sağlıyor, malın niteliğini yüksek tutuyor, ihtikârı önlüyor, malı değerlendiriyor ve mevcut değerini koruyorlardı. Bunun için yurt ölçüsünde geniş bir örgüt kurmuşlar ve nitelikli bir eğitime girişmişlerdi (Kılıç, 1981, s. 111).

Ordu

Selçuklulardan itibaren ordu; gençleri, Acemi Oğlanlar Ocaklarında yetiştirene bir kurum olarak da çalışmış ve Osmanlılar döneminde Acemi Oğlanlar Ocaklarından seçilen Enderun Okullarına aday gösterilmiştir (Celep, 1995, s. 79).

Cumhuriyetten sonra

Cumhuriyetin ilanı ile beraber, halkın içinde bulunduğu çetin sorunların çözümünde, onlara yardımcı olabilecek tek yolun eğitim olduğu görülmüştür. Bu nedenle Cumhuriyet Hükümetinin ilk Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, 25 Kasım 1923 tarihli

7971/3655 sayılı tel tamimi ile valilerden, milli eğitim görevlileriyle birlikte, halk eğitimi çalışmalarına geçmelerini istemiştir (Kılıç, 1981, s. 113).

3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Eğitim Birliği Kanunu ile Türk eğitim sistemi laik ve bütünsel bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu kanun ile eğitim sistemi dağınık bir yapıdan kurtarılarak milli bir özellik kazandırılmıştır. 25 Mart 1926'da çıkarılan 789 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Kanununda, ilköğretim çağını geçmiş ve hiç öğretim görmemiş olan bireyleri işe alan kuruluşların bunlara ilköğretimi de vermeye zorunlu oldukları belirtilmiştir. Özel kuruluşlarda halk eğitimiyle ilgilenmek zorunda bırakılmışlardır (Celep, 1995, s. 81).

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk halk eğitimi birimi, 1926'da "Halk Terbiyesi Şubesi" adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğünden Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak kurulmuştur. Sonradan "Halkı Tenvir Müdüriyet-i Umumiyesi" tasarısı hazırlanmışsa da bu yasama meclislerinden geçirilmemiştir.

Halk terbiyesi şubesi sonradan kapatılmıştır. Bu şube 1952'de Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak yeniden açılmış, daha sonra bu birim yine İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlanmış, 1960 devriminden sonra Genel Müdürlük haline getirilmiştir (Kılıç, 1981, s. 114).

1927'de Halk Derslikleri ve Halk Konferansları için çıkarılan yönetmelik, çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya istediği öğretim derecesine erişememiş olanları, bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal ve kültür bilinci güçlendirmek görevini bu dersliklere yüklüyordu.

1928 yılında yeni harflerin kabul edilmesiyle Atatürk'ün önderliğinde Millet Mektepleri açılmıştır. Bu konuda çıkarılan yönetmeliğe göre; köylerde 12-45, kentlerde 16-45 yaşları arasındaki herkesin okuma-yazma belgesi alması zorunlu kılınmıştır. Bu okullar gezici ve durağandı. Okulu olmayan yerlere gezici millet mektepleri gönderilmiştir. Bu okullar iki tür derslikten oluşmuştur (Celep, 1995, s. 82).

1930 yılında yurttaşların öğrendiklerini unutmamaları ve okuma alışkanlıklarını sürdürmeleri amacıyla Halk Okuma Odaları açılmaya başlamıştır (Kılıç, 1981, s. 114).

Devrimleri yaymak ve kökleştirmek halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek amacıyla 1932 yılında Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri, halk dersaneleri, kurslar, kitaplık, yayım, köycülük, dil ve yazım, tarih ve müze, sosyal yardım, spor, teslim, güzel sanatlar konularında etkinlik göstermişlerdir. 1933 yılında yürürlüğe giren 2287 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı ve Görevleri ile ilgili yasa, ulus okulları ve halk eğitimiyle ilgili hizmetleri İlköğretim Genel Müdürlüğüne vermiştir (Kılıç, 1981, s. 115).

Yaygın eğitim içerisinde sanat eğitime de yer verildiği görülmektedir (Yanar, 2011).

1936 yılında açılan eğitim kursları ve 1940 tarihli 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kuruluş Kanunu ile köy eğitim ve öğretmenlerine okuldaki görevleri yanında, halkı eğitmek ve yetiştirmek görevi de verilmiştir (Kılıç, 1981, s. 115).

Köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik Köy Enstitüleri, halk eğitimi alanında da etkili olmuştur. Öğretmen, köy halkının mutluluğunu arttırmak, mutsuzluğunu gidermek için önlemler almakla görevli kılınmıştır (Celep, 1995, s. 83).

Köy enstitülerinde yalnız eğitimde değil, kültür ve sanat yoluyla ülke saatinde toplum dokusuna nüfuz edilmeye çalışılmıştır. İş eğitimi ilkelerine dayalı, köyün çok yönlü kalkınmasını amaçlayan bu kuruluşlarda sanat çalışmaları büyük önem taşır ve eğitimin bütünlüğü içinde en vazgeçilmez parçasıdır (Yanar, 2011).

Köy enstitüsü kökenli öğretmenler, köylerde halk eğitimi ve toplum kalkınması alanında önemli çalışmalarda bulunmuşlardır (Celep, 1995, s. 83).

1939'da sanat okullarına bağlı köylerde, köy erkekleri için demircilik, marangozluk, köy kadınları içinde biçki-dikiş kursları açılmış ve bu kurslar halk eğitime büyük

katkıda bulunmuştur. 1951 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca halk eğitimine yeni bir yön vermek istenmiş ve halk eğitimi üzerinde çalışanlardan raporlar alınmış, anketler yapılmış ve Amerika Birleşik Devletlerinden halk eğitimi uzmanı Prof. Wastson Dickerman çağrılmıştır. Bu uzman 1951 yılında yurdumuza gelerek incelemeler yapmış ve bakanlıklar arası bir semineri yönetmiştir. Ayrıca, halk eğitimi konusunda bir rapor hazırlayarak Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur.

1957 yılında toplanan VI. Milli Eğitim Şurasında halk eğitimi konusu önemle ele alınmış, yapılan inceleme ve önerilere dayanarak yeni raporlar hazırlanmış ve yasa tasarıları düzenlenmiştir (Kılıç, 1981, s. 115).

27 Mayıs 1960 devrimi ile başlayan kültür ve eğitim seferberliği sonucu, halk eğitimi çalışmalarının memleket ölçüsünde bir örgüte bağlanması öngörülerek, 29 Ağustos 1960 tarihinde halk eğitimi hizmetlerinin etki alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri yurt düzeyinde örgütlenecek bir kuruluşla yürütmek üzere, Milli Eğitim Başkanlığına bağlı “Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur.

Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütülen yaygın eğitim hizmetlerinin bir arada toplanması amacıyla, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı gezici kadın kurslarının, Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı sabit ilçe kursları ve köy gezici kurslarının Genel Müdürlük hizmetleriyle birleştirilmesi suretiyle 03.09.1977 tarihli 24755 sayılı bakanlık oluru ile “Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü” haline getirilmiştir (Kılıç, 1981, s. 116).

13.12.1983 gün ve 179 sayılı kanun hükmündeki kararname doğrultusunda Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü birleştirilerek “Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü” adını almıştır (Yanar, 2011).

2.3.9. Yaygın eğitimin sınıflandırılması

Yaygın eğitim, genel ve mesleki teknik alanlarda olmak üzere iki temel bölümden oluşur ve bu bölümler birbirini destekleyici biçimde oluşturulur. Genel veya mesleki-teknik yaygın eğitim alanında görev alan diğer bakanlıklar ile resmi kuruluşların

çalışmaları arasındaki programlama ve eşgüdüm bakanlıkça sağlanır. Yapılacak programlamada yetkili makam bakanlıktır (MEB, 1996, s. 40, 41).

Kişisel gereksinimlere göre düzenlenmiş eğitim programlarının aşağıdaki sınıflandırılması kabul görmektedir(Lowe, 1985, s. 60, 61).

Tamamlayıcı eğitim

Okuma-yazma öğretimi ve temel eğitim diğer bütün eğitimlere katılabilmek için ön koşuldur.

Mesleki ve teknik yeterlik için eğitim

Bir yetişkini ilk isine veya yeni bir işe hazırlamaya ya da işinde-mesleğinde yeni gelişmeler hakkında bilgi kazandırmaya yönelik olabilir.

Sağlık, refah ve aile hayatı için eğitim

Bütün sağlık, aile, çocuk sahibi olma, aile ilişkileri, kişisel ve çocuk bakımı, tüketici eğitimi vb. konuları içerir.

Yurttaşlık eğitimi, siyasal ve toplumsal yeterlik için eğitim

Oy verme, yurttaşlık bilgisi, toplum gelişmesi, siyasal eğitim, kamu işleri, uluslararası ilişkiler vb. konuları içerir.

Öz doyum için eğitim

Kısa ve uzun süreli her türlü eğitim programları; müzik, dans, tiyatro, sanat ve el sanatları eğitim vb. programları içerir.

2.3.10. Yaygın eğitimin hukuki ve bilimsel dayanakları

T.C. Anayasası

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunu

3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

2841 Sayılı Zorunlu İlköğretim Çağı dışında kalmış okuma yazma bilmeyen vatandaşların okur-yazar duruma getirilmesi ve bunlara ilkokul düzeyinde eğitim-öğretim yaptırılması hakkındaki kanun

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

Çeşitli meslek alanları ile bazı bakanlık, kurum ve kuruluşların kuruluş, teşkilat ve görevlerine dair kanun ve kanun hükmündeki kararnameler,

- Hükümet programları
- Kalkınma planları
- İcra planları
- Şura kararları
- Yönetmelikler
- Komisyon raporları (Yıldırım, 1996, s. 17).

2.3.11. Şuralarda yaygın eğitimi

Milli Eğitim Şuraları, Milli Eğitim Bakanlığı temsilciler ile ilim adamları, eğitimciler ve eğitimle ilgili kuruluşların temsilcilerinin katıldığı ve Türk Milli Eğitiminin çeşitli sorunlarının ele alındığı, tartışıldığı ve çözüm önerilerinin hazırlandığı, geniş tabanlı, ilmi nitelikli toplantılardır (Yanar, 2011).

I. Milli eğitim şurası'nda (1939) yaygın eğitim konusu ele alınmış, fakültelerin halkevleriyle yakın ilişkiler kurmaları ve Anadolu'da üniversite haftaları düzenlenerek yetişkinlerin eğitilmesi önerilmiştir (Yıldırım, 1996, s. 20).

IV. Milli eğitim şurası'nda (1949) parasız ilköğretim mecbur olduğu halde, demokratik eğitimin geniş kitlelere ulaşması ve planlı, sistemli bir çalışmaya olan ihtiyacı karşılamak için, Milli Eğitim Bakanlığının teşkilatında bir "Halk Eğitim Dairesi" kurulması görüşülmüştür (MEB, 1949).

VI. Milli eğitim şurası'nda (1957) belirlenen halk eğitimi idare prensiplerinde bazıları şunlardır:

- Halk eğitimi bir devlet işidir ve halk eğitimi çalışmaları milletçe yapılacak bir çalışmadır.
- Halk eğitiminde cinsiyet ve politik görüş artılıkları dikkate alınmaz, milli ve medeni eğitim esas ile çalışılır.
- Herkes tahsili, yaşı, mevkii vs ne olursa olsun eğitime muhtaçtır ve halk eğitiminde, eğitilenin ihtiyaç ve ilgisi gözetilir (MEB, 1957).

VII. Milli eğitim şurası'nda (1962) halk eğitimi içinde güzel sanatlara önem verilmiş, tanımı, amaçları, konuları, çalışma planları, halk eğitim merkezleri ve odaları, yayınları vs. tartışılmış ve açıklanmıştır. Teklif edilen konulardan bazıları şöyledir:

- Güzel sanatlarda kabiliyeti görülenlerin geliştirilmelerine yardım edilmesi.
- Güzel sanatlar alanındaki çalışmaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi, bu sanatlardan halkın faydalandırılması.
- Güzel sanatlar zevkini aşılacak röprodüksiyonlar, plaklar ve neşriyatın yapılmasına çalışılması.
- Bölge sanat ve kültür merkezlerinin açılması.
- Güzel sanatlar alanında köy topluluklarına kadar götürülebilecek sergilerin ve galerilerin açılması (MEB, 1962).

IX. Milli eğitim şurası'nda yaygın eğitimin kapsam amaç ve görevlerine yer verilmiştir. Milli Eğitim Temel Kanununda belirtildiği şekliyle yaygın eğitimin kuruluşu ve koordinasyonu belirtilmiştir (MEB, 1974).

X. Milli eğitim şurası'nda (1981) komisyon, yaygın eğitim açısından:

-Örgün eğitimin çeşitli kademelerinde, dışa akan nüfusun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere, tamamlayıcı bir yaygın eğitim alt sistemine ihtiyaç bulunduğu fikrini; çeşitli bakanlıklara bağlı yaygın eğitim kurumlarının üst düzeyde koordine edilmesi önerilerini benimsememiştir (MEB, 1981).

XIII. Milli eğitim şurası'nda (1990) sadece yaygın eğitim konularının ele alındığı önemli bir şuradır ve alınan kararlardan bazıları şunlardır:

- Sosyal kültürel kurs programları içinde sanat eğitimine ağırlık verilmelidir.
- Yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulmalıdır.
- Halkın yaygın eğitime katılması hususunda motivasyonu sağlanmalıdır.
- Orta ve yüksek dereceli bütün meslek okulları ve öğretmen yetiştiren kurumların programlarında halk eğitimi konularına yer verilmelidir.
- Sınırlı kaynakların verimliliğini arttırmak üzere ilgili kamu ve özel kuruluşların imkanlarından ortaklaşa yararlanmayı sağlamak üzere gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmaları sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır.
- Yaygın eğitim etkinliklerine katılanlara denklik belgesi verilmelidir. Örgün ve yaygın eğitim bir sistem içinde ele alınarak bütünleştirilmelidir. Kitle iletişim araçlarının yaygın eğitimde daha etkin kullanımı sağlanmalıdır (MEB, 1990).

2.3.12. Kalkınma planlarında yaygın eğitim

İkinci beş yıllık kalkınma planında (1968-1972) Yaygın eğitim, örgün eğitimin eksiklerini tamamlayıcı, üst okula gitmeyenler bakımından geliştirici bir eğitim ve örgün eğitimden yararlanma imkanları olmayanlar bakımından tek imkandır. Bu bakımdan yaygın eğitim, örgün eğitimden bağımsız olarak ele alınamaz, örgün eğitim için geçerli ilke ve kuruluş düzeni yaygın eğitim için de geçerlidir (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 1968).

Altıncı beş yıllık kalkınma planında (1990-1994) kültür sektöründe şu paragraf başlıkları bulunmaktadır:

- Yeni eserler ortaya koyacak kabiliyetli kişilerin keşfedilmesi, yönlendirilmesi ve desteklenmesi için gerekli tedbirler alınacaktır (Devlet Planlama Teşkilatı, 1990).
- Belediyelerin yıllık kültür faaliyet programları hazırlamaları uygulamaları desteklenecektir.
- Plastik sanatlar sahasında eser meydana getiren sanatkarların desteklenmesi amacıyla, mahalli idarelerin katkıları sağlanacaktır.
- Her türlü kültür hizmetlerinin gerektirdiği nitelikli elemanların eğitimi sağlanacaktır (Devlet Planlama Teşkilatı, 1990).

Yedinci beş yıllık kalkınma planına (1996-2000) göre; örgün ve yaygın mesleki teknik eğitimin dünya standartlarına yükseltilmesine, meslek standartları ve sertifikasyon sistemi üzerinde yapılan çalışmaların tamamlanmasına, okul ve iş hayatı ilişkilerinin geliştirilmesine, temel bilgi ve beceriler ile yeni teknolojilerin okulda verilmesine ve uygulamanın iş yerlerinde yapılmasına ve hizmet içi eğitime önem verilecektir. Örgün ve yaygın eğitim kurum ve programları arasında her aşamada yatay ve dikey geçişlere imkan veren esnek bir yapı oluşturulacaktır (Devlet Planlama Teşkilatı, 1996).

2.3.13. Yaygın eğitim hizmeti veren kurum ve kuruluşlar

Milli Eğitim Bakanlığı, okul sisteminin amaçlarında, programlarında, yapılarında yeniden düzenlemeler yaparak, sürekli eğitim bağlamında okul dışı öğrenme ve eğitim sistemini geliştirme ve yaygınlaştırma, yeniden yapılandırma çalışmalarına ağırlık kazandırmakta ve eğitimin odak noktası örgün eğitimden sürekli eğitime kaydırmaktadır (MEB, 1993).

1. Milli Eğitim Bakanlığı

- Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
- Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Erkek Teknik Öğrenim Genel Müdürlüğü
- Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
- Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü

- Özel Öğrenim Kurumları Genel Müdürlüğü
- Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü

2. Başbakanlığa Karsı Sorumlu Kurum ya da Kuruluşlar

- Genelkurmay Başkanlığı
- Diyanet İşleri Başkanlığı
- Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
- Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı (MEB,1993).

3. Çeşitli Bakanlıklar

- İstihdamdan Sorumlu Devlet Bakanlığı
- Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Adalet Bakanlığı
- Kültür Bakanlığı
- Turizm Bakanlığı
- Milli Savunma Bakanlığı
- Ulaştırma Bakanlığı
- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü (TRT)
- Türk Standartları Enstitü Başkanlığı (TSE)
- Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEP)
- Milli Prodüktivite Merkezi Başkanlığı (MPM)
- Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)
- Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE)

4. Üniversite ve Akademik Kuruluşlar

5. Gönüllü Kuruluşlar

- Gönüllü Kuruluşlar Yetişkinler Eğitim Vakfı
- Türkiye Kızılay Derneği
- Türk Hava Kurumu
- Kadın Dernekleri
- Türkiye Ana ve Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Vakfı (TAÇSAV)
- Türkiye Güçsüz ve Kimsesizlere Yardım Vakfı

6. Meslek Kuruluşları

- Sendikalar
- Türkiye Ziraat Odaları Birliği
- Türkiye Esnaf ve Küçük Sanatkarları Konfederasyonu (MEB,1993).

7. Mahalli İdareler

- Belediyeler
- Köy İdareleri

8. Kamu İktisadi Kuruluşları

- Bankalar
- Fabrikalar (MEB, 1993).

9. Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları

- a. Halk Eğitim Merkezleri
- b. Çıraklık Eğitim Merkezleri
- c. Pratik Kız Sanat Okulları
- d. Olgunlaşma Enstitüleri
- e. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri

Milli Eğitim Bakanlığının bilgi ve denetimi doğrultusunda, gönüllü kişilere ve özel kurum ve kuruluşlara yaygın eğitim amaçlı gerçekleştirecekleri faaliyetleri düzenleme hakkı verilmiştir. Bu sayede yaygın eğitim faaliyeti veren pek çok kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, İŞKUR, KOSGEB, Özel Eğitim Kurumları, Kent Konseyleri ile Yerel Yönetim birimi olan Belediyeler ve Büyük Şehir Belediyeleri bunlardan bazılarıdır.

2.4. Halk Eğitimi

2.4.1. Halk eğitim hakkında genel bilgiler

Halk eğitimi; öğrenim çağında olsun olmasın, herkesin kültürel gelişimini sağlamak, onları kişisel başarılarında yeni aşamalara götürmek amacıyla devletçe düzenlenen eğitim çalışmalarının tümüdür (Şeren, 1997, s. 265).

Halk eğitimi en genel anlamda yetişkinlere ve okul dışındakilere yönelmiş düzenli, dizgili ve örgütlü bir eğitim çabasıdır (Geray, 1978, s. 1).

Halk eğitimi katı, kalıplaşmış ve gelip geçici değildir. Gereksinimlerine göre değişen ve gelişen, yaşam boyu devam eden sürekli bir etkinliktir. Bu nedenle halk eğitimi okul, eğitiminin yerine geçmesi gereken bir başlangıç eğitimi olmaktan çok, onu geliştirici ve tamamlayıcı bir eğitimidir (Kılıç, 1981, s. 2).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte, problemlerin çözümünde tek yolun eğitim olduğu görülmüş ve bu hükümetin ilk Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, emri ile valilerden, Milli eğitim görevleriyle birlikte halk eğitim çalışmalarına geçmelerini istemiştir (Yıldırım, 1996).

Eğitimin geniş halk kitlelerine yaygınlaştırılması için 1926'da Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde "Halk Eğitim Şubesi" kurulmuştur (Şener, 1997, s. 13).

Bazı nedenlerle eğitim durumuna başlayamamış veya istediği eğitime ulaşamamış olan bireyleri, bilinmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirme görevi 1927'de Halk Dersliklerine verilmiştir.

1928’de Atatürk önderliğinde Millet Mektepleri açılmış ve okuma-yazma ile birlikte temel bilgiler verilmiştir. Bilgilerin kalıcılığını sağlamak ve eğitimin sürekliliğini sağlamak amacıyla 1930’da Halk Okuma Odaları açılmıştır. 1932’de kurulan Halkevlerinin amacı ise inkılapları yaymak, kökleştirmek ve halkı toplumsal, kültürel açıdan geliştirmektir (Yıldırım, 1996).

Halk eğitimi içerisinde sanatsal programların yer alması daha çok Köy Enstitüleri düşünceleriyle gerçekleşmiştir. Halkevleri ve bunlara kaynaklık eden enstitüler, sanat eğitiminin yaygın bir biçimde verilmesinde etkili olmuşlardır.

1936’da açılan Köy Eğitim Kurslarıyla, köy eğitimci ve öğretmenlerine okuldaki görevi yanında halkı eğitmek, yetiştirmek görevi verilmiştir.

1942’de başlayan Köy Enstitüleri, köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik, halk eğitimi alanında etkili bir hareket olmuştur. Köy enstitülerinde yalnız eğitimde değil, kültür ve sanat yoluyla ülke sathında toplum dokusuna nüfuz edilmeye çalışılmıştır. İş eğitimi ilkelerine dayalı, köyün çok yönlü kalkınmasını amaçlayan bu kuruluşlarda sanat çalışmaları büyük önem taşır (Geray, 1970).

Halkevleri ve Köy Enstitülerinde güzel sanatların her dalında sanatçılar yetiştirilmiş ve sanat hareketleri yaratılmıştır. Enstitüler 1947’de kapatılıncaya kadar Türk eğitimine önemli katkılarda bulunmuştur (Geray, 1970).

Halk eğitimi hizmetlerinin alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri teşkilatlanacak bir kuruluşla yönetmek üzere, 1960’da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Halk Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Halk eğitimi bireyin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda isteğe bağlı olarak yararlandığı yaygın eğitim türüdür. Yani bir üniversite öğrencisinin yükseköğretimin yanı sıra kişisel sosyal gelişimi için bilgisayar, drama, halk oyunları gibi kurslara katılması halk eğitimin kapsamındadır.

Örgün eğitim dışı eğitim etkinlikleri, tüm dünyada çeşitli adlar altında her toplumsal dönemin özelliklerine uygun işlevler yüklenerek devam etmektedir. Özellikle 1960'lardan sonra eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olarak algılanması bu tür eğitim etkinliklerinin önemini giderek arttırmıştır (Tekin, 1990, s. 1).

Halk eğitimi etkinliklerinin ya devlet okulları sistemi tarafından ya da ayrı bir örgütlenme ile yetişkinlerin özelliklerine göre oluşturulmuş özel merkezlerde yürütüldüğü görülmektedir.

Ülkemizde halk eğitim etkinliklerinin en yaygın olarak yürütüldüğü kurumlar halk eğitim merkezidir.

Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin 13. Maddesinde halk eğitim merkezlerinin bağlı köy ve kasabalarla birlikte toplam nüfusu:

- a) Nüfusu 50.000'e kadar olan ilçelerde, köy ve kentlerde en az bir yönetim odası ile bir dersliği
- b) 50.000-200.000 arasında olan ilçelerde en az bir yönetim odası ile iki dersliği
- c) 200.000'den yukarı olan ilçelerde en az iki yönetim odası ile üç dersliği olan yapılarda açılacağı belirtilmektedir (Tekin, 1990, s. 2).

Halk eğitim merkezleri okuma-yazma programları, meslek kursu programları, sosyal kültürel kurs programları düzenlemekte bunun yanı sıra sosyal kültürel uygulamalara da yer verilmektedir.

Halk eğitimi tüm insanlık tecrübelerini içine alır. Bireylere yeni bilgiler, beceriler, anlayışlar, ilgiler kazanmalarına ve davranışlarına geçmelerine yardım eder.

2.4.2. Halk eğitimin amaçları

Ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamda görülen yenileşmeler bir yandan eğitime konu olabilecek istek ve ihtiyaçları arttırmakta, bir yandan da eğitimi yaşam boyu doyurulması gereken bir ihtiyaç haline getirmektedir (Miser, 1993, s. 36).

Halk eğitimin amacı Türkiye halkına inkılabın ilkelerini, özellikle Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laikliği öğretmekti. Bunu konferanslar, dersler, toplantılar, kitaplıklar, yayınlar, tiyatro, spor ve diğer etkinlikler, konserler, sergiler, çeşitli türde sosyal yardım ve rehberlik yoluyla yapmışlardır (Lewis, 1996, s. 379).

Türk ulusunun insancıl, ulusal, kültürel ve ahlaki değerlerini benimsetmek, onların karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ve hoşgörülük duygularını geliştirmektir.

Genelde sağlıklı bir çevre tüm nüfusun eğitimi ile mümkündür. Bugün gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun hemen hemen her toplumda; çocuk bakımı, mutfak ve diğer ev işleri kadının üzerinde ve sorumluluğundadır. Bu kadının eğitilmesinin tüm neslin eğitilmesi demek olduğu fikrini ortaya çıkarmaktadır. Bu amaçla halk eğitim merkezlerinden alınan çeşitli eğitimlere tamamlanmıştır (Özoğlu, 1993, s. 74).

Toplumsal kalkınmanın yönünü belirleyen varlık olarak insanın oluşturucu, yapıcı, yönlendirici, araştırmacı yeteneklerinin geliştirilip kalkınma çabalarına katılabilecek güce ulaşmasının yaşam boyu öğrenmeyi gerektirdiği söylenebilir.

2.4.2.1. Halk eğitimin genel amacı

Eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemden herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış yurttaşlara eğitim olanak ve fırsatı sağlamaktır (Kılıç, 1981, s. 10).

Ulusal amaçlar

Bir toplumda ekonomik, kültürel, bilimsel, teknolojik ve siyasal değişmelere bağlı olarak bireylere, yeni bilgi ve beceri kazandırma amacına dayanmaktadır.

Ulusal amaçlar:

- Bireylere mesleki bilgi ve beceri kazandırmaktır.
- Bireylerde toplumsallaşmayı ve üretkenliği sağlayıcı davranış değişiklikleri oluşturmaktır.

- Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmaktır.
- Toplumda okur-yazarlık oranını arttırmaktır.
- Toplumsal değişmeye bağlı olarak bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmelerinde gerekli ortamı sağlamaktır.

Yerel amaçlar

Yerel toplulukların, yerel sorunlarını çözmelerine olanak sağlayacak ve bölgelerinde yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıracak bir amaca dayanmaktadır.

UNESCO tarafından alınan kararlarda, halk eğitimi etkinliklerinin aşağıdaki amaçları gerçekleştirmeye dayalı olması gerektiği vurgulanmaktadır (Celep, 1995, s. 19).

Manevi değerlerin, uluslararası anlayışın, işbirliğinin geliştirilmesi ve uluslararası ilişkilerde zorbalığın tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması, Eğitimin, ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik, toplumsal ve kültürel eşitliği sağlaması, Eğitimin, çevrenin korunması ve kalkınması ile kültürel kalkınmaya daha çok olanak sağlayacak duruma getirilmesi, Bireylerin içinde yaşadıkları toplumun kalkınmasına katkıda bulunmalarını sağlamak için, katılımlarını etkili ve anlamlı yaparak gerekli tavırların ve becerilerin kazandırılması amaçlanmalıdır (Celep, 1995, s. 20).

Halk eğitimin özel amaçları

Yurttaşlara Atatürk devrimlerini, Cumhuriyet esaslarını, hukuk düzenini, demokratik yönetimi tanıtmak, Türk ulusunun insancıl, kültürel ve ahlaki değerlerini benimsetmek, onların karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ve hoşgörülük duygularını geliştirmektir.

Yurttaşları, bilimsel ve özgür düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik sahibi, girişime değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı ve yaratıcı kişiler olarak yetiştirmektir.

Yurttaşlara ilgi, eğilim ve yeteneklerini geliştirmek yoluyla gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak (Kılıç, 1981, s. 10).

Yurttaşlara beden, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip olmaları için gerekli, bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmaktır.

Yurttaşlara, dil, anlatım, düşünce ve ülkü birliğini sağlamak, estetik duygularını ve zevklerini geliştirmektir.

Yurttaşlara ülkemizin bütün özelliklerini, kaynak ve olanaklarını tanıtmak, onların boş zamanlarını değerlendirmelerine, iş ve mesleklerinde ilerlemelerine yardımcı olmaktır.

Topluma ve bireylere gerçek ve temel sorunlarını sezinlemeleri, benimsemeleri, çözüm yöntemlerini araştırmaları, kendi olanak ve kaynakları etrafında örgütlenmeleri için gerekli yardım ve rehberlikte bulunmak (Kılıç, 1981, s. 11).

Ülkemizde Halk Eğitimin Amaçları MEB tarafından özet olarak şu şekilde belirlenmiştir:

Bireylere okuma-yazma öğretmek ve yaşam boyu eğitimlerini sağlamak,
Toplum üyelerinin Atatürk devrimlerine bağlı bilimsel, özgür, demokratik düşünme güçlerini geliştirici çalışmalar yapmak,
Toplum kalkınmasını sağlamak için, kamusal, özel ve yerel kaynakları harekete geçirerek, kalkınma projelerini bireylerin katılımını sağlamak,
Ulusal kültür değerlerini korumak, evrensel kültüre açık olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
Yerel özellikler ve gereksinimlere göre eğitim-üretim-istihdam, pazarlama ve örgütlenmeye yönelik çalışmalar yapmak,
Sanayinin gereksinimi olan işgücünün yetiştirilmesine yardımcı olmaya yönelik olarak çeşitli mesleklerde çalışanların hizmet içinde yetiştirilmesi için gerekli olanakları sağlamak,
Kırsal kesimden kente göç eden bireylerin bulunduğu topluluğa uyumunu sağlayıcı etkinlikler düzenlemek,

Halk sağlığının korunması, aile planlaması, sivil savunma, sağlıklı konuta kavuşmuş bir üretici, tutumlu bir tüketici toplum yaratmaya yönelik çalışmalarında bulunmak,

Boş zamanları sosyal ve kültürel etkinliklerle değerlendirmeye yönelik eğitim çalışmaları yapmaktır (Celep, 1995, s. 20).

2.4.3. Halk eğitimin ilkeleri

İlke, amaçlara ulaşmayı kolaylaştıran temel öncüdür. Halk eğitiminde temel amaç, eğitime katılan beklentisine yanıt verecek, kişinin yaşamını kolaylaştıracak bir eğitimin verilmesidir. Bu amaçla, halk eğitimin temel ilkeleri aşağıdaki gibidir.

1. Bireyin gereksinimleri ile işe başlama: Örgün eğitimin amaç ve programı önceden eğitim kurumu tarafından saplanırken, halk eğitiminde verilecek eğitimin içeriği, eğitime katılan bireylerin gereksinimleri doğrultusunda belirlenir. Gereksinimler; bireyin farkına vardıkları gereksinimlere hissedilen, toplum için önemli olan ancak, farkına varılmayan gereksinimler hissedilmeyen gereksinimler olarak belirtilebilir (Celep, 1995, s. 22).

2. İşe, eyleme yönelik: Bireye, ileriki yaşamında kullanabileceği bilgi ve becerinin kazandırılması anlamına gelmektedir. Bu nedenle, eğitim süreci bilginin yanı sıra, beceri kazandırmaya dayanan uygulamaları da içermelidir. Birey halk eğitiminden elde ettiği bilgileri hemen uygulamaya aktaracağından, kurumsal yapıdan çok, beceriyi geliştirecek bir eğitimin ön planda tutulması gereklidir.

3. Yararlılık: Halk eğitimi etkinliklerinin başarı derecesi, verilen bilgi ve becerinin katılan bireye yararlı olma derecesine bağlıdır. Bireyin gereksinimine uygun olmayan, işe yaramayan, uygulanmayan veya uzak geleceği amaçlayan çalışmalardan kaçınılmalıdır.

4. Bireyin eğitsel etkinliklere katılımı: En etkili öğrenme, bireyin yaparak, yaşayarak öğrenmesidir. Bu ilke yetişkinler için daha önemlidir, çünkü her şeyden önce eğitime katılan yetişkinin bir deneyimi vardır. Gelişim özellikleri açısından da

yetişkinin öğrenme hızında bir düşme olduğundan, öğrenmenin kalıcı olabilmesi için eğitsel etkinliklere etkin bir biçimde katılımı gerektirir.

5. *Konuların öncelik sırasına göre planlanması:* Bireyin ve toplumun, en çok gereksinim duyduğu, istekli olduğu konular, çabuk çözüm bekleyen, zaman, para, emek açılarından yapılması kolay, kısa sürede sonuçlanacak konular öncelik sırasına göre planlanmalıdır.

6. *Yerel öncüllerden yararlanma:* Halk eğitimi programlarının etkililiği, sürekliliği yerel öncülleri bulup yetiştirmeye ve bunların yetki ve sorumluluk üstlenmelerine bağlıdır. Önemli olan salt bir işe başlamak, saptanan amaçlara varmak değil, sağlanan sonuçları toplumun yaşamına katmak, yeni gelişmelere ortam hazırlayabilmektir (Celep, 1995, s. 23).

Halk eğitim etkinliklerinin devamlılığını sağlamak için, halk eğitim etkinliklerine önceden katılmış olan bireylerin öğrendiklerini yaşamlarına aktarabilmelerine destek sağlayarak, daha sonraki halk eğitimi etkinliklerinde onlardan öncül olarak yararlanma ortamı yaratılmalıdır.

7. *Çalışmaların izlenmesi ve denetlenmesi:* Bir çalışmanın başarısı hakkında bir yargıya varmak ve eksiklerinin neler olduğunu saptamak için, o çalışmanın izlenmesini ve denetlenmesi gerekir. Bu nedenle uygulama süresince eğitsel etkinliklerin eksikliklerinin ve yanlışlıklarının saptanması, düzeltilmesi ve yol gösterici dönütlerle daha başarılı olabilmesi için bir denetim kurulmalıdır. Yol gösterici, destek ve yardımcı olma niteliği taşıyan bir denetleme olmalıdır.

8. *İş birliği:* Halk eğitimde eğitsel etkinliklere yer verilmelidir ve o etkinliklerle ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmalı, gerekli araç-gereç desteği sağlanmalıdır. Halk eğitim etkinlikleri mutlaka toplumsal, kültürel, ekonomik kalkınma planlarına uygun olmalıdır. Bu nedenle düzenlenecek eğitsel etkinliklerde bu kalkınma planları göz önünde bulundurulmalıdır (Celep, 1995, s. 24).

MEB tarafından belirlenen halk eğitimi ilkeleri ise; herkese açıklık, gereksinime dönüklük, süreklilik, bilimsellik, planlılık, yenileşme ve gelişmeye açıklık,

gönüllülük, mali destek, her yerde eğitim, bütünlük ve eşgüdumdür (Celep, 1995, s. 25).

2.4.4. Halk eğitimin işlevleri

Halk eğitimi, temelde bireylere örgün eğitimle verilemeyen veya örgün eğitim sonrasında bilim ve teknolojideki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni bilgi ve becerileri kazandırılmaya dayanır. Ulusal bütünlüğün korunması ve bilimsel, demokratik, özgür düşünme gücünün bir toplumda yerleşmesi, yetişkinlere verilecek yaşam boyu eğitimle olanaklıdır. Bu bağlamda halk eğitimi, toplumun kalkınmasında ve demokratik değerlerin kazandırılmasında önemli role sahiptir.

Halk eğitimin işlevlerinden bazıları şu şekildedir:

1. *Örgün eğitimle elde edilemeyen veya elde etme fırsatı bulunamayan nitelikleri bireylere kazandırmak:* bir toplumda, örgün eğitime zamanında devam edememiş genç veya yetişkinlere, temel bilgi ve beceriler kazandırmayı öngörür. Örgün eğitim kurumlarından yararlanmamış olanlara temel eğitim, yararlanmış olanlara da eksikliklerini giderici, yenileyici bir eğitim verilir.
2. *Kişisel gelişmeyi sağlamak:* bireyin kendisi hakkındaki bilgisini arttırarak, kişisel gelişmesine yardım edilmesidir. Bu, belli bir program çerçevesinde olmasa da kitle iletişim araçları veya sosyal-kültürel etkinlikler aracılığı ile bireyin kendisi ile içinde bulunduğu toplumu daha iyi bir biçimde tanıması sağlanabilir.
3. *Mesleki bilgi ve beceri kazandırmak veya bunları yenilemek:* herhangi bir meslek ya da sanat sahibi olmayanları, mesleki bilgi ve beceri ile donatarak, meslek sahibi olmalarına yardımcı olma ve meslek sahibi olanlara da bu alandaki bilgileri kazandırmaya yönelik eğitim verilir.
4. *Yetişkinleri, kişisel ve toplumsal sorunları çözmeye ve yeni bir biçimde işleri ele almaya yönleltmek:* bireyin toplumsal yapı içerisindeki görev ve sorumluluğu etkin bir biçimde yerine getirmesi ile toplumsal sorunların çözümünde etkin rol oynaması, toplumun gelişmesinde önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle halk eğitiminde bireylerin bu doğrultuda gelişme göstermesini sağlayıcı eğitsel etkinliklerin düzenlenmesi kaçınılmazdır (Celep, 1995, s. 21).

5. *Siyasal katılımı sağlamak*: bir toplumda demokratik değerlerin yerleşebilmesi ve yöneten ile yönetilenlerin birbirlerini kontrol edebilmesi ancak; siyasi katılımı olanaklıdır. Bunu sağlamanın bir yolu da, bireylere demokrasi konusunda gerekli eğitimi vermektir. Toplumunu oluşturan bireylerin, görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bilmelerinin yanı sıra anayasal çerçevede tanınan temel hak ve sorumlulukları konusunda aydınlatılmaları gerekmektedir. Ancak bu yolla toplumda demokrasinin, hoşgörünün, bilimsel düşünmenin yerleşmesi ve toplumun kalkınması sağlanabilir (Celep, 1995, s. 22).

2.4.5. Halk eğitimin önemi

Halk eğitimi bütün dünyada giderek artan bir önem kazanmaktadır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitimin yetersiz kalması, bireylerin yaşamının çok küçük bir bölümünü okulda geçirmesi dolayısıyla okul dışındaki kitle iletişim araçları vb. etkenlerden daha fazla etkilenmesi ve bilginin hızla gelişmekte olması nedeniyle sürekli yenilenmesi gerekliliği bu duruma yol açan başlıca nedenler arasında yer almaktadır (Demirel ve Kaya, 2007, s. 12).

Günümüzde bilim teknolojideki hızlı gelişmeler, toplumun ekonomik, kültürel, siyasi ve toplumsal yapısında değişmelere neden olmaktadır. Bireylerin bu değişmelere uyum sağlaması, değişimin gerçekleştirdiği bilgi, beceri ve değerleri kazanmasını zorunlu kılmaktadır. Örgün eğitim yoluyla bu değişikliklerin gerektirdiği bilgi ve beceri, bireylere ancak belli bir yaşa kadar aktarılmaktadır. Bireyin örgün eğitim sonrasındaki yaşantısında ve örgün eğitimden yararlanamayan bireylerin bu değişikliklerin gerektirdiği bilgi ve beceriyi edinebilmesi, örgün eğitim sonrası eğitimle olanaklıdır. Bu nedenle halk eğitimin eğitim sistemi içerisindeki önemi artmıştır. Halk eğitimi etkinlikleri başlangıçta gönüllü kuruluşlar aracılığı ile yürütülürken, günümüzde devlet desteği ön plana çıkmıştır. Bu desteğin yeterli olmamasına karşın, halk eğitimi artık toplumun büyük bölümüne hizmet vermektedir.

Devletlerin halk eğitime eskisine oranla daha fazla ilgi göstermesinin belli başlı nedenleri olarak şu görüşlerin benimsenmesi ve yaygınlaşması gösterilmektedir (Celep, 1995, s. 3).

1. *Örgün eğitimden yararlanamayanlara eğitim olanağı sağlama:* toplumda ekonomik, toplumsal ve kültürel yönden yoksulluk içinde olan kesimlerin bu durumdan kurtarılabilmesi için, onlara diğer olanaklar yanında gençliklerinde elde edemedikleri eğitim olanağı şimdi sağlanmalıdır.
2. *Çocuğun kişiliğinin gelişmesi için aileleri eğitme:* aile çevresi çocuğu kişilik gelişmesinde ve eğitiminde önemli rol oynadığına ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları mevcut eğitim olanaklarından yeterince yararlanmadığına göre, anne ve babaların bu konuda eğitilmesine gereksinim vardır.
3. *Verimliliği arttırma:* ekonominin verimliliği, iş gücünün bilgi ve becerisinin yükseltilmesine bağlı olduğundan, belli bir alanda meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmenin üretime aktarılması işgücünün bu gelişmeler doğrultusunda eğitilmesini gerektirir.
4. *Toplumsal sorunlara kitlelerin desteğini sağlama:* çağdaş toplumların karşılaşmakta olduğu büyük sorunlar, geniş halk kitlelerinin desteği olmadan çözümlenemez.
5. *Yetişkinlere, eğitimine devam fırsatı sağlama:* eğitimlerine devam fırsatı toplumdaki tüm yetişkinlere tanınmalıdır.
6. *Okulların sınırlı eğitim etkinliğine sahip olması:* okullardan onların başarabileceğinden çok daha fazla hizmet beklenmektedir. Eğitim hizmetleri yalnızca okullardan beklenmemelidir.

Gelişmiş ülkelerde, devletin halk eğitimine gösterdiği ilgiyi arttıran bu nedenler, gelişmekte olan ülkeler için de geçerli olmuştur. Ayrıca, gelişmekte olan ülkeler yetişkinlerin eğitimine devlet ilgisini diğer önemli bir nedende, bu ülkelerin, halk eğitimini özel bir tüketim konusu olmaktan çok, toplumsal değişmeyi ve ekonomik kalkınmayı hızlandıran, düzenleyen ve özellikle de uluslaşmayı bilincini kuvvetlendiren etkili bir araç olarak görmeleridir.

Bütün bu nedenlerle toplumların, örgütlerin, işletmelerin ve bireylerin çevrelerindeki hızlı değişmelere uyum sağlayabilmeleri, değişimlerin oluşum etkilerinden korunabilmeleri için, işlevsel ve dinamik halk eğitimi hizmetlerine olan gereksinim ve halk eğitimin önemi giderek artmaktadır (Celep, 1995, s. 6).

2.4.6. Türkiye’de halk eğitimin gelişimi

Bir ülkenin eğitim sistemini ekonomik, siyasi toplumsal ve kültürel yapısından soyutlamak olası değildir. Bugünkü eğitim sistemimiz, bir yandan tarihi gelişim süreci içerisindeki değişkenlerin, bir yandan da toplumsal, kültürel ve siyasi yapılarla ilgili değişkenlerin bir sonucudur. Halk eğitimi etkinliklerinin tarihsel gelişimi örgün eğitime paralel bir gelişme göstermiştir.

Türkiye’deki halk eğitimin tarihsel gelişimi, cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası olmak üzere iki ana başlık altında ele almadan önce ülkemizde halk eğitimi gerektiren nedenleri açıklamakta yarar vardır (Celep, 1995, s. 76).

Cumhuriyet öncesinde halk eğitimi

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde medreseler ile Fatih zamanında kurulan Enderun okulları en eski örgün eğitim kurumları olmakla birlikte, halk eğitimi alanında sınırlı da olsa etkinlik göstermişlerdir. Bunların yanı sıra esnaf kuruluşları, ordu ve gönüllü kuruluşlar tarafından bugünkü anlamda olmamakla birlikte yetişkinliklere yönelik eğitim vermekteydi. Cumhuriyet öncesinde halk eğitimi etkinliklerini yürüten kurum ve kuruluşlar aşağıda açıklanmıştır.

Medreseler

Medreseler, Selçuklu döneminden başlayarak toplumun gereksinimi olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar kademeli eğitim veren dini temele dayalı örgün eğitim kurumları özelliğine sahipti. Ders programlarında, dini bilgiler yanında; dil bilgisi, mantık, matematik, metafizik, astronomi, tıp ve diğer konulara yer verilmiştir.

Medreselere bağlı olan kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler halka yönelmiş birer eğitim ve yardım kurumu işlevini görmüştür.

Enderun Okulları

Enderun okulları 1455 yılında yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Dünyada kamu yönetimi alanında eğitim veren ilk kuruluş olan Enderun okullarının bir özelliği de dini temele dayalı olmamasıdır (Celep, 1995, s. 78).

Ahilik

Bir esnaf kuruluşu olan ahilik örgütü 13. Ve 18. Yy arasında etkin bir rol oynamıştır. Ahilik Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede öncülük rolünü üstlenmiştir. Toplumsal kurumlar halinde etkinlik gösteren ahilik örgütü, ahi adını verdikleri başkanlarının yönetiminde zorbaları yok etmek, yabancılara, gezgin ve konuklara ziyafet verme ve toplumsal yardımlar da bulunma işlevlerini gerçekleştirilmiştir.

Loncalar

18. yy'dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan loncalar, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan çırak, kalfa, usta yetiştiren onlara işyeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır.

Ordu

Selçuklulardan itibaren ordu; gençleri Acemi Oğlanlar Ocaklarında yetiştiren bir kurum olarak da çalışmış ve Osmanlılar döneminde Acemi Oğlanlar Ocaklarından seçilen Enderun Okullarına aday gösterilmiştir.

Düzenli ilk halk eğitim etkinlikleri

Cumhuriyet öncesinde düzenli ilk halk eğitim etkinlikleri 19. Yy'ın ikinci yarısında yapılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler şu şekilde özetlenebilir:

a. Üniversitelerde serbest dersler: Türkiye'de ilk resmi halk eğitimi etkinlikleri üniversitelerce başlamıştır. 1862'de üniversitelerde fizik, kimya, genel tarih ve diğer konularda halka açık dersler verilmeye başlanmıştır. Dersler, bilim adamları ve yüksek dereceli kamu görevlileri ile eğitimciler tarafından verilmiştir. "Kimyahane" ve "Numunehane" adlı konularda sabahları halka açık olarak verilen bu dersler yoluyla halk bilinçlendirmeye çalışılmıştır (Celep, 1995, s. 79).

b. Gönüllü derneklerin çalışmaları: Bu dönemde çok sayıda gönüllü kuruluş çeşitli eğitsel etkinliklerde bulunmuştur. Bu gönüllü kuruluşlar şunlardır:

İslam öğretim derneği (1864): Halkı okutmak, toplumsal yönden geliştirmek amacıyla aydınlar tarafından kurulmuş olan çıraklık okulu, esnaf çocukları ile çevre halkına okuma-yazma, aritmetik, din bilgisi öğreten ve mesleki beceri kazandıran bir halk eğitimi kurumu olarak hizmet vermiştir. 1874 yılına kadar okulda yılda 500-600 kişi yararlanmıştır. Darulşafak'da aynı dernek tarafından kurulan ve bugüne kadar varlığını sürdüren tek kurumdur. Çıraklık okulu 1908'de Darulşafak Mevzunları Derneğince tekrar açılmış ve 1982'de bu görevi devletin yüklenmesiyle kapanmıştır.

Osmanlı bilim derneği (1860) beşiktaş bilim derneği (1868) itilaf ve terakki firkası (1910) Türk ocağı (1911): Bu dönemde gece kursları konferanslar yoluyla ve toplantılar halk eğitimi alanında etkili görevler gerçekleştirilmiştir. Bu kurslarda, Kur'an, hesap, okuma-yazma, muhasebe, tarih, coğrafya konularında dersler verilmiştir. Türk ocakları, Osmanlı İmparatorluğundaki çeşitli etnik gruplar arasında milliyetçilik hareketleri başladığı bir dönemde, imparatorluğun kurucusu ve yöneticisi olan Türkler arasında Türklük bilincini geliştirme, yayma görevini yerine getirmeye çalışılmıştır.

c. Ethem Nejat'ın broşürü (1911): İzmir Öğretmen Okulu müdürü Ethem Nejat'ın halk eğitimine ilişkin önerilerin açıklandığı broşürde şu görüşlere yer verilmektedir.

‘‘Halkın eğitimi ile çocuğun eğitim arasında bir ilişkinin bulunduğunu belirterek, halkın cahil ve kültürsüz olması, boş inançlara bağlı bulunması nedeniyle, çocuğun iyi yetişmesinde olağanüstü ilerleme için uygun bir çevrenin yaratılamayacağı’’ görüşü ileri sürülmüştür. Bu ilişki II. Dünya savaşından sonra da Avrupa’da araştırma konusu olmuş, eğitimde olanak ve fırsat eşitliğinin sağlanmasında bugün de üzerinde durulan bir konudur.

Günümüzde, anne-babanın aydınlatılması yoluyla çocuğun okuldaki başarısını arttırmak, önemli yaklaşımlardan birisidir. Ethem Nejat, halkı aydınlatmak için düzenlenecek halk eğitimi etkinliklerini şu şekilde sıralamaktadır (Celep, 1995, s. 80).

1. İlköğretim müfettişlerine konferanslar verdirmek,
2. Sinemadan yararlanmak,
3. Gezici halk okulları açmak,
4. Çeşitli eğitsel ve sosyal etkinlikler düzenlemektir.

Cumhuriyet döneminde halk eğitimi

Eğitimin toplumsal kalkınmadaki öncü rolünü üstlenmesi için, Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonra Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, 1923 tarihinde 7971/3655 sayılı bir genelge yayınlamıştır. Genelgede ‘‘Yurdun her köşesinin cehalet ve irfansızlığın acısı altında ezildiği; halk ile okullar ve öğretmenler arasında yakın ilişkiler kurulması, eğitimin her yaştaki ve sınıftaki halkın gereksinime durumuna getirilmesi; toplumsal, ekonomik ve ulusal sorunlar konusunda öğretmen ve halktan ortak kurullar oluşturularak çalışmaların sürekli izlenmesi ve yerel yayınlara önem verilmesi’’ belirtiliyordu. Bu genelge halk eğitimi etkinliklerinin başlatılmasında önemli bir role sahiptir.

3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Eğitim Birliği Kanunu ile Türk eğitim sistemi laik ve bütünsel bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu kanun ile eğitim sistemi dağınık bir yapıdan kurtarılarak milli bir özellik kazandırılmıştır. 25 Mart 1926’da çıkarılan 789 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Kanununda, ilköğretim çağını geçmiş ve hiç öğretim görmemiş olan bireyleri işe alan kuruluşların bunlara ilköğretimi de vermeye

zorunlu oldukları belirtilmiştir. Özel kuruluşlarda halk eğitimiyle ilgilenmek zorunda bırakılmışlardır.

Cumhuriyet döneminde halk eğitimi alanındaki tarihsel gelişme şöyle özetlenebilir:

Halk eğitimi şubesi (1926)

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk halk eğitimi birimi 1926'da "Halk Terbiyesi Şubesi" adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğünden Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak kurulmuştur (Celep, 1995, s. 81).

Bu şube daha sonradan kapatılmış, ancak 1952'de Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Ardından tekrar İlköğretim Genel Müdürlüğü birimi olarak hizmet vermiştir. 1960 yılında ise genel müdürlük haline getirilmiştir.

Halk derslikleri (1927)

1927'de Halk Derslikleri ve Halk konferansları için çıkarılan yönetmelik, çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya istediği öğretim derecesine erişememiş olanları, bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirmek görevini bu dersliklere yüklüyordu.

Millet mektepleri (1928)

1928 yılında yeni harflerin kabul edilmesiyle Atatürk'ün öndeliğinde Millet Mektepleri açılmıştır. Bu konuda çıkarılan yönetmeliğe göre; köylerde 12-45, kentlerde 16-45 yaşları arasındaki herkesin okuma-yazma belgesi alması zorunlu kılınmıştır. Bu okullar gezici ve durağandı. Okulu olmayan yerlere gezici millet mektepleri gönderilmiştir. Bu okullar iki tür derslikten oluşmuştur.

Halk okuma odaları (1930)

Yurttaşların öğrendiklerini unutmamaları, okuma alışkanlığı kazanmaları amacıyla 1930 yılında Halk Okuma Odaları açılmıştır. Bu odalarda önceleri yalnızca Millet

Mekteplerine gidemeyenlerin yararlanmaları öngörülmüşse de sonradan herkese açık tutulmuştur. Bu dönem oda sayısı 1936'da 500'e ulaşmıştır (Celep, 1995, s. 82).

Halkevleri

Devrimleri yaymak ve kökleştirmek halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek amacıyla 1932 yılında halkevleri kurulmuştur. Halkevleri, halk dershaneleri, kurslar, kitaplar, yayım, köycülük, dil ve yazma, tarih, müzik, sosyal yardım, spor ve güzel sanatlar konularında etkinlik göstermişlerdir. 1933 yılında yürürlüğe giren 2287 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü ve Görevleri ile ilgili kanunla Halkevlerinin yürüttüğü etkinlikleri İlköğretim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

Köy Eğitim Kursları (1936) ve Köy Enstitüleri (1940)

Köy eğitim ve öğretmenlerine okuldaki görevlerinin yanı sıra, halkı eğitmek ve yetiştirmek görevi de verilmiştir. Köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik Köy Enstitüleri, halk eğitim alanında da etkili olmuştur. Öğretmen, köy halkının mutluluğunu arttırmak, mutsuzluğunu gidermek için önlemler almakla görevli kılınmıştır.

Köylerin ortaklaşa tarım araçları ve taşıtları edinmelerine, her türlü kooperatif kurup işletmelerine önderlik etmesi öngörülmüştür. Öğretmen, salt okul içi çalışma yapmakla sınırlandırılmamış aksine çevreye, yetişkinlere de yönelmekle görevlendirilmiştir. Köy Enstitü kökenli öğretmenler köylerde halk eğitimi ve toplum kalkınması alanında önemli çalışmalarda bulunmuşlardır (Celep, 1995, s. 83).

2.4.7. Halk Eğitim Merkezi Görevleri

Eğitim ihtiyaçlarını belirleme görevi ağırlıklı olarak merkez müdür yardımcısına verilmektedir. Ancak Halk Eğitimi Başkanı, Halk Eğitimi Merkezi Müdürü, müdür yardımcıları, rehber öğretmenler, öğretmen ve kadrolu usta öğreticiler, gönüllü sivil toplum örgütlerinden de bu konuda yararlanılır (Yıldırım, 1996, s. 119).

Halk eğitim merkezinin başlıca görevleri şunlardır:

Okuma-yazma bilmeyen vatandaşlar için halk dersaneleri açılmasına teşvik etmek,

Vatandaşların temel ve genel bilgisini ve anadilini geliştirmek için gerekli kursları açmak,

Öğrenim kurumlarında öğrenimlerini yapamamış, yetişkinler için ilkokul, ortaokul ve lise bitirme kurslarını açmak,

Vatandaşların ilgi duyduğu tarih, coğrafya, aktüalite, ekonomi, sosyoloji, psikoloji vb konularda ve teknik alanda toplantılar düzenlemek, kurslar açmak (MEB, 1963).

Toplum kalkınması ve halk eğitimi konusunda sorumluluk almış resmi görevlilerle gönüllü elemanların ve önderlerin toplum kalkınmasına ve halk eğitimi konularında yetiştirilmeleri için kurslar açmak,

Konferanslar, açık oturumlar, paneller, sempozyumlar, konserler, temsiller, edebiyat toplantıları, çeşitli yarışmalar ve spor faaliyetleri, geziler, folklor gösterileri, kahramanlık günleri, grup münakaşaları, film gösterileri vb çalışmalar düzenlemek,

Halkın güzel sanatlara karşı ilgisini teşvik edici çalışmalar yapmak ve güzel sanatlarda kabiliyetli görülenlerin geliştirilmelerine çeşitli yollarla yardım etmek,

Sergiler düzenlemek, mevcut sergi ve galerilerden mahalli müzelerden halkın geniş ölçüde yararlanmasını sağlamaya çalışmak,

Vatandaşların mesleki ve genel kültürlerini geliştirecek özellikte ve halk seviyesine uygun yayın yapmak; bu türlü çalışmalarını teşvik etmek ve desteklemek gerekirse halk eğitimi ile ilgili çeşitli yayınların yapılmasına önderlik etmek,

Folklor derlemelerini teşvik etmek ve desteklemek, sonuçlarının yayınlanmasına yardım etmek,

Bölgesinde yetişmiş ünlü kişilerin biyografilerinin hazırlanmasını teşvik etmek ve desteklemek,

Bölgesinin tarihi, kültürel, ekonomik, turistik önem ve özelliklerinin tespitine yönelmiş araştırma ve çalışmaları teşvik etmek, desteklemek ve sonuçlarının yayılmasına ve yayımlanmasına yardım etmek,

Vatandaşların, bilhassa gençliğin boş zamanlarını değerlendirmelerine yardım için gerekli her türlü eğitsel çalışmaları teşvik etmek, desteklemek yapılmakta bulunan çalışmaların geliştirilmesine yardım etmek, bu çeşitli çalışmalarda bulunmak (MEB, 1963).

Türk kadınının sosyal yapı içinde daha aktif hale getirilmesi konusunda gerekli çalışmaları yapmak, bu konuda kadın dernekleri ve kuruluşlarıyla sıkı bir işbirliği sağlamak,

Halkın, mevcut kütüphanelerden daha geniş ölçüde faydalanmalarını sağlayacak çalışmaları teşvik etmek ve okuma salonları açmak,

Köylünün kültürel gelişmesine ve okuma ihtiyacının giderilmesine yardım amacı ile köye bağış gazete, dergi ve kitap göndermeyi sağlamak için her türlü çalışmaları yapmak,

Bölgedeki ekonomik önemi olan veya karakteristik özellik taşıyan el ve ev sanatlarının geliştirilmesine yayılmasına ve değerlendirilmesine yönelmiş çalışmaları yapmak,

Vatandaşlara ihtiyaçlarını sezdirerek onlarda öğrenme daha iyi ve daha ileri bir hayat seviyesine ulaşmak isteğini uyandırmak, problemlerini kavramalarına, çözmelerine ve bu yönde örgütlenmelerine eğitsel yollarla yardım etmek,

Başka kurum ve kuruluşlarca ele alınan halk eğitimi çalışmalarının planlanmasına, planların uygulanmasına ve değerlendirilmesine yardım etmek, onlarla işbirliği yapmak,

Çevreden gelen istek ihtiyaçlara uygun diğer halk eğitimi çalışmalarını, imkanların el verdiği oranda yapmak (MEB, 1963).

2.4.8. Halk eğitim merkezlerinde yürütülen etkinlikler

Genel eğitim programları

Destek programları (Celep, 1995, s. 101).

Denklik sağlamaya yönelik programlar
Öğretim programı dışı programlar

Mesleki eğitim programları

Ekonomik ve mesleki teknik programlar
Kırsal ve toplumsal kalkınma programlar (Celep, 1995, s. 102).

Kurslar

Sosyal ve kültürel kurslar
Sanayi eğitim kursları
Okuma yazma kursları
Çıraklık eğitim kursları (Celep, 1995, s. 103).

2.4.9. Halk Eğitimi Örgütü

Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, halk eğitimi hizmetlerini ülke düzeyinde planlamak, uygulamak, değerlendirmek ve ilgili kuruluşlar arasında gerekli eşgüdümü sağlamak üzere merkezde ve illerde şu şekilde örgütlenmiştir (Kılıç, 1981, s. 121).

Merkezde

Genel müdür
Genel müdür yardımcıları
Danışma ve koordinasyon kurulu
Birim ve şube müdürleri
Uzmanlar grubu

Genel müdürlük halen merkezde, genel müdür, genel müdür başyardımcısı, dört genel müdür yardımcısı, üç birim müdürlüğü ve sekiz şube müdürlüğü ile hizmeti yürütmektedir.

İllerde

Halk eğitimi planlama ve işbirliği kurulu

Halk eğitimi başkanlığı

Halk eğitimi merkezi müdürlüğü

Halk eğitimi uzmanlığı

Halk eğitimi geziciliği

Halk eğitimi kurs öğretmenliği

İlçede

İlçe halk eğitimi planlama ve işbirliği kurulu

Halk eğitimi merkezi müdürlüğü

Halk eğitimi geziciliği

Halk eğitimi kurs öğretmenliği

Köylerde

Eğitim odaları başkanlığı (Kılıç, 1981, s. 122).

2.5. Halk Eğitim Merkezlerinde Sanat Eğitimi

Halk eğitim merkezleri, günümüzde halk evlerinin yerini almıştır fakat uygulamaları aynı kalmamıştır.

Türkiye kalkınmakta olan bir ülke olarak, dünyadaki hızlı değişim ve gelişmelere uydurmak ve çağı yakalamak zorundadır. Bu yüzden, karşılaşılan sorunların çözümünde eğitim daima önemlidir. Bilim, sanat ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmelerin gerisinde kalmamak, gelişmiş ülkelerin düzeyine gelebilmek için yapıcı ve yaratıcı bireylerin yetişmesine çok ihtiyaç vardır. Bu ancak örgü ve yaygın eğitimin her düzeyinde uygulanacak sanat eğitimi, çağın gereklerine uyan bu alanda yaşanan değişme ve gelişmeleri adım adım izleyen programların uygulanmasıyla mümkündür.

2.5.1. Sanat

Sanat kişilerin bilinçaltı gerilimlerini, heyecanlarını, coşkularını dışarıya aktarabilmelerine, insan ilişkilerine, insan ilişkilerinin hoşgörü ve barış içinde sürdürülmesine imkan veren, insanca bir olgudur (Atay, 1987, s. 27).

İnsanlar duygu ve düşüncelerinin, heyecanlarının, ruhsal dengelerinin biçimlendirilmiş halinin insanlara sunulduğu sanat yoluyla gerçekleştirilir. Sanat ürünlerinin doğal nesnelere farkı sanatın niteliğini ortaya koymasındır (Züher, 1971, s. 21).

Sanat, insanların çağın kültür düzeyine ulaşmasına katkıda bulunan, olumlu yönde geliştiren bir uğraştır. Toplumun her ferдинin sanattan pay alabilmesi için sanatın yaygın eğitimi devletin vatandaşa olan görevlerinin en önemlilerindedir. Devlet bu alanda yapılacak yatırımların diğer alanlara yapılan yatırımlar kadar önemli olduğunun bilincine varmalıdır.

Sanat, heyecan ve hayranlık uyandırmak için insanın kullandığı yaratıcılıktır.

Sanat kişiliği olan insan, güzel giyinmesini, güzel konuşmasını, güzel yürümesini, güzel yaşamasını, güzel eserleri tatmasını bilen insandır.

Sanat insanla birlikte vardır ve insan hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Tarih boyunca her çağda ve her toplumda, insanoğlu türlü koşullar altında bu güzel uğraşını sürdürme gelmiştir. Tarih toplumların hafızasıdır ve yazılı belgelere, eserlere dayanır. İnsanoğlu yazıyı bulmadan önce duygu ve düşüncelerini sanat yolu ile anlatmıştır. Tarih öncesi çağların gelişmesi, ortaya çıkarılan sanat eserlerinde öğrenilebilir. Sanat insanın geçmişini belirleyen, gücünü anlaştıran, geleceğine ışık tutan en insancıl eylemdir (Kırışoğlu, 1985, s. 68).

Her türlü malzemedan sanat eseri üretilebilir. Sanat emek ister, işlevseldir, çalışma ve yetenek ister. Sanat eserinde ruh ve düşünce yoğrulmuştur. Sanat eseri sanatçının portresidir.

Sanatın amacı meydana gelen ürünlerin dış görünüşünü tanımlamak değil, onların içeriğindeki anlamı ortaya çıkarmaktır. Sanatın olduğu yerde girişimcilik ve bağımsızlık duyguları bulunmaktadır. Sanatın hedefi basmakalıp olanı devam ettirmekten çok onları bozmaktır (Aral, 1999, s. 1).

Güzel sanatlara ilişkin etkinlikler bütünü olan sanat eğitimi, duygu ve zevk eğitimine, güzel biçimlere duyarlık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar yaratmaya yöneliktir. Yeni özgün ve çağdaş düşünceler üretmeyi öngören sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bireylerin yaratıcılık yeteneklerini geliştirmektir (Aral, 1999, s. 1).

2.5.2. Sanatın tarihçesi

Türkler İslam dinini kendi istekleriyle kabul edip, bu yeni din içinde tamamıyla orijinal ve o zamana kadar yarattıkları en büyük sanatı geliştirmeleri Asya'da kurdukları Türk devletleriyle başlamıştır. Bunlardan ilki Karahanlılardır. Zamanında ilk sağlam temelleri atılmıştır. Bu temel doğrultusunda yapılan eserlerde üslup ve tarz özelliklerinde kendisini göstermiştir (Aslanapa, 1973, s. 1).

Sanat insanlık tarihiyle başlar. İnsanlar için sanat bir ihtiyaçtır. Bu yüzden ilk çağ insanları yaşadıkları mağaralara hayvan ve insan figürleri yapıp, yaşadıkları yeri güzelleştirmek için uğraşmışlardır. Tarih insanoğlunun yapmış olduğu eserlerle doludur. Bu eserler zamanla kendi içlerinde ayrılmış ve ilgi alanı oluşturmuştur.

Eski insanlar tunç ve demir devrine ait eşyalarını süsleyip karakteristik özellik kazandırmışlardır. Daha sonra yaptıkları bu figürlere tabu gözüyle bakmışlardır. Onlara Tanrı demişler ve tapmışlar.

Çünkü o zamanlar insanların yaptıkları sanata (heykel ve resimler) saygı duyar ve önem verirlerdi. Günümüze kadar sanat birçok evreden geçmiş ama özelliğini ve özgürlüğünü yitirmemiştir (Güzel, 2010).

2.5.3. Sanatın amacı ve önemi

Sanatın amacı meydana gelen ürünlerin dış görünüşünü tanımlamak değil, onların içeriğindeki anlamı ortaya çıkarmaktır. Sanatın olduğu yerde girişimcilik ve bağımsızlık duyguları bulunmaktadır. Sanatın hedefi basmakalıp olanı devam ettirmekten çok onları bozmaktır (Aral, 1999, s. 1).

Güzel sanatlara ilişkin etkinlikler bütünü olan sanat eğitimi, duyu ve zevk eğitimine, güzel biçimlere duyarlık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar yaratmaya yöneliktir. Yeni özgün ve çağdaş düşünceler üretmeyi öngören sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bireylerin yaratıcılık yeteneklerini geliştirmektir (Aral, 1999, s. 1).

Sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğinin bilinmesi bu konuda atılacak yapıcı adımların ilkidir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu ve Yüksek Öğretim Kurumu sanat eğitiminin çocuca ve gence kazandırdığı değerleri göz önüne alarak eğitimin her aşamasında programlarda gerektiği kadar yer almasını sağlamalıdır (Buyurgan, 2012, s. 24).

İnsanlar her nereye bakarlarsa baksınlar sanat ve tasarım çalışmalarını görebilirler. Sanat biçimleri ve tasarım ürünleri hemen her gün insanlara kullandıkları bir sabah kahvaltısı tabağında, elbiselerinde, mobilyalarında, sofrta takımlarında görünür. Bu durum sanatın birey açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Mercin, Alakuş, 2007, s. 2).

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin çok özel iç dünyası, imgeleri, düşünmeleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Bu çok özel dünyanın dışa aktarılması, bir başka deyişle anlatımı, başkalarının anlatımının anlaşılması insan için bir ihtiyaçtır. Hangi sanat formu olursa olsun yaratma eylemi anlatılmak isteneni izleyiciye iletme amacını güder (Buyurgan, 2012, s. 30).

2.5.4. Sanat ve kültür

Kültür ve sanat bir ulusun uygarlık kimliğidir. Kültür, inanç ve gelenekler ile sanatsal duygu ve düşüncelerin biçimlendirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmelerle oluşan geniş anlamı ile bir uygarlıktır (Baytaş, 1991, s. 19, 20).

Sanat bireysel açıdan bağımsız bir faaliyet olması yanında, kültürel etkileşim yönünden toplum ile kaçınılmaz ilişkileri vardır. Bir ülke kültürü sanat yapılarında somutlaşır. Sanat yapıtları için, ulusların var olma kanıtlarıdır denilebilir. Sanat kültürü, uluslararası bir dokudan oluşur.

Sanat, bireyde değerler sisteminin gelişmesini sağlar. Bireylerin çevrelerinde olan olayların ve nesnelere veya sembollerin anlamlarını anlayabilmeleri için gerekli olan becerileri kazanabilmelerine yardım eder. Böylece kültürel aktarım gerçekleşmiş olur (Mercan, Alakuş, 2007, s. 6).

2.5.5. Sanat ve eğitim

Sanat eğitiminin amacı, eğitimin her basamağında sistemli bir şekilde bireye sanat görüşü kazandırmak, sanat dallarından herhangi birine ilgi duyan veya yönelen yetenekli bireyleri, çağdaş yöntemlerle eğiterek kişilikli sanatçılar yetiştirmektir. Sanat eğitimi, bir toplumdaki yaratıcı güçleri geliştirerek, sanat eserlerinin çoğalmasını sağlar.

Sanat yoluyla eğitim çocukta ve gençte akıl ve aklın denetiminden çok, duylara, duygulara ve heyecanlara yer vererek eğitim sistemlerindeki ussallaşmaya karşı çıkıp gerçekçi bir yaklaşımla çağın bilim ve teknoloji çağı olduğu düşüncesiyle sanat eğitimini daha akılcı temellere oturtur.

2.5.6. Sanat eğitimi ilkeleri

Her çocuğun yaratıcı gücü vardır.

Sanat eğitimi herkes için gereklidir.

Sanat eğitiminde bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır.

Sanat eğitimi çocuğa göre olmalıdır.

Sanat eğitimi ustalık ve beceri kazandırmak şeklinde değil estetik duyarlılığın eğitilmesi biçiminde anlaşılmalıdır.

Sanat eğitimi dersleri diğer derslerin uygulama alanı olarak düşünülmemelidir.

Sanat eğitimi dersi iki ve üç boyutlu çalışmaları kapsamalıdır (Yüksel, 2011).

Sanat eğitimi dersi kurum ve kurumsal bilgi yerine işe ve yaratıcılığa dayandırılmalıdır.

Sanat eğitimi derslerinde gerekli ilgi ortamı yaratılmalıdır.

Çevre olanakları göz önünde tutulmalıdır.

Fırsat eğitimine yer verilmelidir.

Çocuğun yaptığı işler bütün olarak değerlendirilmeli ve sergilemeye önem verilmelidir (Yüksel, 2011).

2.6. El Sanatları Hakkında Genel Bilgiler

Sanatın asıl özelliği bir nesneyi üretmeyi amaçlayan etkinlik olmasıdır. Bu özellikleri içeren ve toplumumuzda terk edinmiş olan sanatlarından biride El Sanatları'dır (Kültür Ansiklopedisi, 1989, s. 954).

El sanatlarının; Geleneksel karakter taşıması, ulusal sanat beğenisi taşıması, kültürlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlaması, bireyleri üretici yapması ve ekonomik katkı sağlaması, yaratıcılığı geliştirmesi, ihtiyaçtan doğması, elde ve basit araçlarla yapılması gibi özellikleri vardır (Züher, 1972, s. 21).

2.6.1. El sanatlarının tanımı

Ulusal kültürün temelini oluşturan, çağdaş kültürü besleyen, evrensel kültüre de katkıda bulunan el sanatları Türk tarihi açısından yeri ve önemi çok büyüktür.

El sanatları, insanın elini, gözünü, gönlünü sevgiyle birleştirerek meydana getirdiği değerlerdir (Türk Tarih Kurumu, 1994, s. x).

El sanatları en basit tanımıyla bireylerin bilgi ve becerisine dayalı genellikle hammaddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletlerle yapılan toplumun kültürünü,

gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini taşıyan, yapan kişinin zevkini yansıtan ve gelir sağlayıcı üretime yönelik etkinliklerdir (Öztürk, 1998, s. 1).

Bir ulusun ya da bir toplumun kültür tarihinde onun kültür düzeyinin bir göstergesi olan, yaşam biçimini gösteren öğelerdir.

El sanatları, plastik sanatların dışında araç gereç ve teknik yönden genellikle geleneksel yolları tercih eden ve bir toplumun geleneksel kültürünü yansıtan ürünler olarak tanımlanmaktadır (Barışta, 1995, s. 15).

Halk el sanatları, geleneksel sanatlar, Anadolu halk el sanatları, geleneksel Türk el sanatları gibi adlarla nitelenen ve el emeğine dayalı üretilen ürünler ülke genelinde el sanatı olarak bilinir. Bu ürünler toplumda işlevi olması nedeniyle toplumun geleneksel kesimiyle yakından ilgilidir (Öztürk, 1997, s. 11).

El sanatları yönünden zengin olan Anadolu, insanın ve tabiatın yarattığı güzelliklerle doludur. El sanatları ürünlerinin her birinin şekil, desen, renk uyumu yanında kendine özgü bir anlam taşıması ve anlatması da önemlidir (Taner, 1982, s. 290).

2.6.2. El Sanatlarının tarihçesi

El sanatları, insanoğlu var olduğundan beri doğanın koşullarına bağlı olarak insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır şekilde geleneksel hale gelmiştir. Üretildikleri çağa tanıklık eden belgeler olarak geleceğimize ışık tutan ve geçmişimizle bağlantı kurmamızı sağlayan turizm değerleri olmaları bakımından önemlidir (Beyazıt, Ceylan ve Saylan, 2012, s. 899).

Türkler el sanatları açısından günümüzden M.Ö. V yüzyıla kadar uzanan muhteşem bir kültürün mirasçılarıdır. Orta Asya da yapılan kazılarda ele geçirilen eserler devrin en muhteşem eserleri olarak kendilerini göstermektedir (İnternet 2).

Türklerin gerek ata yurt Orta Asya da gerekse Anadolu'da kurdukları medeniyet dolayısıyla büyük ve zengin bir kültür birikimine sahip olmaları ve bu birikimi gittikleri her yere taşımaları Anadolu'nun el sanatları hazineleri ile dolu olması ve ana yurdun el sanatları ve kültür merkezi olarak tanınmasında önemli bir etken olmuştur (Kahveci, 1998, s. 387).

El sanatları genellikle bitki, hayvan ve insan figürleriyle süslenmiş olup, bitkilerin stilize edildiği fark edilmektedir. Türklerin İslam kültürünün içinde belirlenmesi Abbasiler zamanındadır. Gazneliler, Karahanlılar gibi Türk Devletlerinin İslamiyet'i kabul edişi ile büyük boyutlara ulaşmıştır (Aktan, 1999, s. 19).

Ülkemizde Selçuklulardan Osmanlıya, Osmanlıdan Cumhuriyet dönemine taşınan bir yönüyle geçmişimizi ve geçmişten günümüze taşınan kimliğimizi de yansıtan Türk kültürünün maddi ürünleri, Cumhuriyetin ilk yıllarında (1930'lu yıllarda) el sanatları adıyla anılmaya başlanmıştır. 1930'lu yıllardan sonra el sanatı kavramı daha geniş bir alanı niteler duruma gelmiş ve 1950 sonrasında; "aman yozlaşmasın, aman kültürel değerimizdir, eskisi gibi koruyalım" yaklaşımıyla bakılarak günümüze gelinmiştir (Öztürk, 1998, s. 68).

2.6.3. El sanatlarının sınıflandırılması

El sanatlarını çeşitli özelliklerini göz önüne alınarak farklı biçimlerde sınıflandırabiliriz. Bunlar;

Hammaddesi (hayvansal, bitkisel, kimyasal) lif olan el sanatları (bu gurubun içinde dokuma, örgü, işleme, keçe, el baskıcılığı yer almaktadır.)

Hammaddesi ağaç olan el sanatları

- a. Müzik aletleri imalatı
- b. Mutfak araçları imalatı

Hammaddesi deri ve hayvansal atıklar olan el sanatları

- a. Ciltçilik
- b. Çantacılık
- c. Deniz kabukları mamulleri
- d. Kemercilik
- e. Koşum takımları yapımcılığı
- f. Sedef işleri

Hammaddesi hayvansal ve bitkisel lif olan el sanatları

- a. Battaniye
- b. Çorap, eldiven
- c. Dantelcilik
- d. Oyacılık
- e. Dokumacılık
- f. Halıcılık
- g. Keçecilik
- h. Kilim, sicim, heybe

Hammaddesi ince dallar, saplar ve ağaç perlitleri olan el sanatları

- a. Mobilya yapımı
- b. Sazları işleyenler
- c. Sepet örücülüğü

Hammaddesi kağıt olan el sanatları

- a. Hat
- b. Tezhip
- c. Minyatür, ebru vb.

Hammaddesi maden olan el sanatları

- a. Altın işlemeciliği
- b. Bakır işlemeciliği
- c. Gümüş işlemeciliği
- d. Pirinç işlemeciliği
- e. Boncuk süs eşyaları
- f. Boncuk imalatı
- g. Demircilik

Hammaddesi taş olan el sanatları

- a. Alçı taşı işlemeciliği
- b. Lüle taşı işlemeciliği
- c. Mermer (oniks) işlemeciliği

Hammaddesi toprak olan el sanatları

- a. Çini
- b. Çömlekçilik
- c. Seramik (Taylan, 1982, s. 389).

Her yörenin geçmiş ve günümüzde süregelen sanat kolları titizlikle araştırılmalı, malzemesi bulunabilen ve asıl önemlisi, yapan ustanın olmasıyla meydana getirilecek işler, o yerin özelliğini yansıtıp, sanatsal kimliğini oluşturabilmelidir (Atanur, 1994, s. 18).

2.6.4. El sanatlarının özellikleri

Geleceğe yönelik bir karakter taşır.

El ruhu sanatın aynasıdır.

Aile masraflarında tutumluluk sağlar.

Yaratıcılık fikrini geliştirir.

Toplum hayatında ve düşüncede bir evren hazırlar.

Milli sanat zevkini temsil eder.

Aile içinde bedii zevk ve sanat terbiyesi temin eder (Özbel, 1976, s. 10).

2.6.5. El sanatlarının sorunları

Hammadde sorunu,

İstihdam sorunu,

Vergilendirme sorunu,

Tanıtım sorunu,

Kredi sorunu

Kalite kontrol sorunu,

Materyal sorunu.

2.6.7. El sanatlarının faydaları

Ekonomik faydaları

Bireye gelir sağlar. Aile ekonomisine katkıda bulunur.

Ülkeye döviz sağlar. Milli geliri yükseltir.

Türk eğitiminin belli bir kısmının karşılanmasını sağlar.

Bireyin meslek edinebilmesine yardımcı olur.

Sosyal faydaları

İş ahlakının oluşmasını sağlar.

Bireylerin boş zamanlarını değerlendirir.

Toplumda hayat standartlarının yükselmesini sağlar.

El sanatlarının olumlu kılınması için yapılması gerekenler

Bölgede var olan eski el sanatlarını toplamak.

Her bölgede yöresel bir el sanatları müzesi kurmak.

El sanatları birlik ve kurumları ile kurslar açmak.

Yarışmalar hazırlayıp, ödüller vermek (Öztürk, 1998, s. 106, 107).

2.6.8. El sanatlarının turizm açısından önemi

İnsanların yer değiştirme hareketi olarak tanımlanan turizmde, tatil olgusu ve bu tatilin geçirileceği yer önem taşır. Dolayısıyla turizmde, tatilin geçirileceği yerlerde görölmesi, yaşanıması bir Şeylerin tüketilmesi ön plandadır. Ayrıca farklı değer ve alışkanlıklara sahip insanların birbirlerini tanımaları, birbirlerinin yaşam biçimlerine ilişkin bilgi edinmeleri, yeni çevredeki halkın günlük yaşamında kullandığı bazı el sanatları örneklerinden satın almaları doğal bir sonuçtur.

Bazen turistik bir yöreyi cazip kılan unsurlar arasında, orayı anımsatan el sanatı örneği ön plana geçebilmektedir. Örneğin; Avanos'a giden biri doğal doku yanında Avanos ömlekiliğini de görmek istemektedir.

Günümüz turizminde tarih-coğrafya, költer ve sanat tüketiminin başında yer almaktadır. Bu da turizmin bir ülkenin var olan değerlerini tanıtmaya hizmeti olarak görölmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla turizm sektöründe devlet ve kuruluşlarla halk arasında iş birliği içeren bir hizmet gereği vardır.

2.6.9. El sanatlarının günümüzdeki yeri ve durumu

Ülkemizde köylerde üretim yapılan el sanatlarımızdan çoğu üretildiği yerde geleneksel yaşamın bir parçası durumundadır. Endüstrileşme ve kentleşme olgusu bu üretim biçiminden etkilenmiştir. Sanayileşme sonucu günümüzde kimi meslek alanlarında olduğu gibi el sanatları alanlarında iş bölümü gelişmiştir. Ekonomik alandaki yenilikler özellikle pazar için üretime geçilmesi, endüstrideki gelişmenin ve ulaşım alanlarında gözle görölür yenilik ve kolaylıklar getirmesiyle el sanatları üretiminde de belirgin değişiklikler yaratmıştır. El emeğine dayalı üretim yapılan çoğu alanlarda makineleşme etkin olmaya başlamıştır (Öztürk, 1998, s. 108, 109).

2.6.10. El sanatlarının ülke ekonomisindeki yeri

Ülkemiz gelişmekte olan ülkelerin genel özelliklerini yansıtmaktadır. Bu özellikler çerçevesinde el sanatlarının ülke ekonomisindeki yerini Şöyle sıralamak mümkündür.

Bireye gelir: gizli ve açık işsizlik oranının % 10-15 gibi yüksek olduğu ülkemizde, halka asil gelir ya da ek gelir sağlamada el sanatları üretimi etkili bir çözüm yoludur (Özdemir ve Yetim, 1997, s. 4).

Hammadde kaynaklarının değerlendirilmesi: el sanatları üreticileri daha çok tarımsal üretimin yan ürünlerini, artıklarını ve yörede bol bulunan doğal hammaddeleri değerlendirirler.

Turizm geliri: konu olarak her yere girebilen, her yerde satılabilen, insanların süslenme, hediye verme ve hatıra derleme gibi ihtiyaçlarını da karşılayan bir uğraş olarak el sanatları ürünleri, Türk turizminin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bugün dış ülkelerde geniş ölçüde kabul gören ve aranılır hale gelen el sanatları ürünleri yurdumuz için iyi bir döviz kaynağı durumunda olmalıdır.

İç tüketimin karşılanması: el sanatları ürünleri, halkın günlük ihtiyaçlarının bir kısmını kendi ürettikleri eşyalarla karşılanmasını sağlamaktadır.

Milli gelirin artması: ülkemizde kişi başına isabet eden gelir düşük ve dağılımı bozuktur. El sanatları ve küçük sanatkârların üretiminden elde edilen gelirin sanayi geliri içindeki yeri ise küçümsenmeyecek orandadır. El sanatlarının gelişmesi halinde bunların milli gelir içindeki yeri daha da büyüyecek böylece milli gelire katkısı artacaktır (Özdemir ve Yetim, 1997, s. 4).

2.7. Örücülük Hakkında Genel Bilgiler

2.7.1. Örücülüğün tanımı

Hammaddesi lif olan el sanatları gurubu içinde yer alan örücülük sanatı zengin konu üslup ve tekniği ile önem taşımaktadır.

Örücülük, elde kullanılan basit aletlerle tek ipliğin kendi üzerine bükülüp kıvrılarak çeşitli ilmeklerle tutturulması veya düğümlemesi suretiyle yapılan el sanatıdır (Özbel, 1948, s. 6).

Yün, ipek, pamuk ya da başka bir madde ipliğinin özel tığ, şiş, iğne, mekik gibi araçlarla yapılmış, ilmeklerin bir araya getirilmesi işlemidir (Atay, 1987, s. 31).

Farklı elyaf çeşitlerinde, ince ya da kalın bükümlü çeşitli cinsteki ipliklerin, bitkisel materyallerin basit araçlarla veya el ile birbiri üzerine ilmeklenmesi ya da düğümlemesi sonucu meydana gelen ürünlere örgü denir (Akpınarlı, 2008, s. 162).

Teknik bakımından örgüler; düğümlü ve düğümsüz olmak üzere ikiye ayrılır. Düğümlü olanların sökülmeleri mümkün olmadığı halde diğerleri bir ucundan çekildiği takdirde örülmüş bir parça, sonuna kadar iplik haline gelecek şekilde sökülebilmektedir. Ayrıca örgüler, kullanılan tekniklere göre kafesli ve sık olarak da ikiye ayrılmaktadır. Kafesli olanların bir yüzünden bakıldığı zaman, arkasındaki eşya görülebilir. Sık örgülerde ise bu mümkün değildir. Bu her iki çeşit örgüler için değişik usuller tatbik edilerek çeşitli örgü şekiller ve ajurları meydana gelir ki, bunlara kadınlar arasında ayrı ayrı benzetilen eşya adları verilir.

2.7.2. Örücülüğün tarihsel gelişimi

Türlere ait ilk örücülük ile ilgili belgeler Orta Asya'da yapılan kazı çalışmalarında bulunmuştur.

M.Ö. VII. VIII. Yüzyıllar arasında Orta Asya'da yaşayan Hunlara ait Pazırık 2. Kurganındaki bulgular arasında örücülük ile ilgili örneklere rastlanmıştır (Onuk, 2000, s. 4).

Bu örnek örgü sanatının Asya Türkleri arasında da gelişmiş olduğunu göstermektedir.

1905'de Menfiz kazılarında bulunan örneklerden özellikle balık ağlarından örücülük tekniğinin M.Ö. 2000 yılları öncesine ait olduğu tahmin edilmektedir (Özbel, 1948, s. 4).

Doğuda gelişen örgüler Arap tacirler tarafından İspanya'ya getirilmiş, oradan da İngiltere ve İskoçya'ya yayılmıştır. Yine ticaret yoluyla İtalya'ya oradan Avrupa'ya

geçtiği biliniyor. 12. ve 15. Yüzyıl arasında yapılan Arapların çok renkli çorap örgüsü 12. Ve 16. Yüzyıllar arası İspanya'da ve İtalya'da büyük başarıya ulaşmış örgünün kaynağı olmuştur (Atay, 1987, s. 33).

Örücülük ile ilgili araştırmalarda, örgü yapımında doğanın büyük etkisi olduğu görülmüştür. Doğadan esinlenen insanlar ihtiyaçlarını gidermek amacı ile örgü yapmışlardır.

Örgü sanatı kadınların duygusunu, düşüncesini ve zevkini yansıtır. Anadolu'da genç kızlar örücülüğü becerileriyle birleştirerek çeyiz geleneğini oluşturmuşlardır. Örücülük el sanatları içerisinde en yaygın yapılanlardan biridir. Bunun en önemli nedeni ise örücülük araçlarının kolay taşınabilir ve temin edilebilir olmasıdır. Yanı sıra örücülük çevrenin şartlarıyla gelişerek ve endüstri ile birleşerek ekonomiye katkı sağlamıştır.

Örgü, kadının ince zevki, güzele olan eğilimi ve moda akımları ile gelişerek günümüze kadar önemini korudu. Bugün de çok sevilmekte ve geçerliliğini korumaktadır (Atay, 1987, s. 31, 34).

El sanatları arasında önemli bir yer edinen örücülük yapıldıkları araçlara göre veya kullanılan gereçlere göre isimlendirilirler. Örgüleri yaparken araç kullanılabildiği gibi araç kullanmadan el ile de yapılabilir.

Makine örücülüğü; Trikolar ve dantellerdir. Araç ile yapılan örücülük; Şiş, tığ, firkete, mekik, iğne örücülüğü ve araçsız yapılan örücülük ise; Bitkisel, makrome ve kordon örücülüğüdür.

Ayrıca örgüler, ince ve kalın olarak da ikiye ayrılır; Kalın örgüler, çoğunlukla malzeme ve araçları kalın olup kazak, süveter, çorap ve atkı gibi giyime ait şeyler yapılır. İnce örgülerde, malzeme ve araçları ince olup dantel ve oya gibi süs ihtiyacını karşılamak amacı ile yapılır.

2.8. Oya Hakkında Genel Bilgi

2.8.1. Oyanın tanımı

Süs ve süslenmek amacıyla yapılan oylar kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

Oya çiçekle örgü sanatınının birleşmesinden doğmuş süslemek ve süslenmek amacıyla yapılan ve ayrıca taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir dantel türüdür (Onuk, 1988, s. VII).

Dekoratif tekstil sanatları arasında örme teknikleri ile yapılan tekstil el sanatları grubu içinde yer almaktadır. Günümüzde çeşitli kalınlıkta doğal ya da sentetik elyaflarla hazırlanmış, bükümlü ya da bükümsüz ipliklerin en başta kullanılan araç iğne olmak üzere tığ, mekik vb. araçlar kullanılarak oluşturulan işlere oya denmektedir (Sürür, 1984, s. 11).

Oya, düz renkli veya basma yemenilerin kreplerinin mendillerin etrafına ekseriyetle kadın ve bazı yörelerde erkek gömleklerinin önlerine, yaka ve kollarına renkli ipek veya pamuk ipliğinden yapılan bir dantel örmedir.

Kadınlığın kolaylıkla anlaşılamayan his ve kaptisleri büyük incelik içinde kuvvetle bu işlerde ifadesini bulmuş ve oya gibi sözüyle de ideal güzelliğe sembol olmuştur (Öztürk, 1997, s. 85).

2.8.2. Oyanın tarihçesi

Türk el sanatları ve süsleme sanatları içinde yer alan oyacılık sanatı, çok zengin çeşide ve köklü bir geçmişe sahiptir.

Anadolu'nun hangi köşesine gidersek gidelim geleneksel kültürümüzün zenginliğini, ihtişamını hayranlıkla övgü ile izleriz (Meriç, 1992, s. 33).

Oyalar ve aynı teknikte birleşen dantel işlerinin İ.Ö. 3000 yıllarına kadar geriye giderek eski Mısır, Babil ve Asur kültür alanlarında görülen çeşitli kültür eserleri arasında bulunması, beldelerden anlaşıldığı üzere tekstil işleri içinde de örnekleri olduğu görülmektedir (Sürür, 1983, s. 12).

Osmanlı İmparatorluğu'nun her döneminde saray içi, dışı ve Anadolu'da yapılan geleneksel örgü ve oyalara çok önem verilmiştir. Cumhuriyet döneminde yeteri kadar ilgi görmemekle birlikte oyalara günümüze kadar geleneksel yollarla gelebilmiştir. Ancak kullanılan malzemede ve estetik yönden çok büyük yozlaşma olduğu, günümüzde yapılan örneklerden anlaşılmaktadır (Onuk, 2005, s. 5).

Levni'nin minyatürlerinde, Enderunlu Fazıl'ın Zennamesinde ve Fenercioğlu albümünde çemberlerin, hotoz ve fes oyalarının, dal oyalarının örnekleri görülür. Oyalar aileler arasında nesilden nesile geçerek, koleksiyonlarda veya müzelerde saklanmakla korunmaktadır (Barışta, 1995, s. 307).

Oyacılık, 12. Ve 18. Yüzyıllarda ise ince bir zevk ve sanat eseri olarak zirveye yükselmiştir. 1740 yılında İzmir'de kurulan basmahanelerde basılmaya başlayan birbirinden güzel göz alıcı renkler ve Türk desenleri ile süslenen yamalar, Yemen'den gelen yemeniler, Tokat yazmaları birbiri ile yarışırken tüm Anadolu'yu oya merakı sarar, bu merakla oyalara da gelişip güzelleşir. Çok zengin çeşide ve derin geçmişe sahip olan oyalara ve tüm işlemler Anadolu'da 18. Yüzyılda altın çağı yaşamıştır.

Günümüze kadar gelebilen bazı örneklerin inceleme sonuçlarına göre oyalara en çok 17. 18. Ve 19. Yüzyılda önem verildiği; teknik, renk, kompozisyon bakımlarından özgün kalitelerinin de üstün olduğu anlaşılmaktadır (Onuk, 2005, s. 55).

Türk halkının kültürünü, zekasını, yaratıcılığını, duygu ve düşüncesini belirgin olarak yansıtan oyalara Türk kadınlarının estetiği ile kaynaşarak, asırlar boyu sürmüş ve olağan üstü boyutlar kazanmıştır.

Oyalarda görülen renk ve desen inceliği bunların ustalıklı bir şekilde doğadan esinlenerek işlenmiş olması her birinin ayrı duygu, düşünce ve anlam taşıması da çok önemlidir.

Türk toplumunda belli bir eğitim sürecinden geçmeden bu denli zevk yaratarak yaratıcılığını gelecek kuşaklara aktaran Türk kadınlarının oyalarda konusunda işlevi çok büyüktür (Onuk, 2005, s. 2).

2.8.3. Oyanın sınıflandırılması

İşlendikleri araçlara göre, iğne oyası, tığ oyası, mekik oyası veya firkete oyası adları verilen ve işlevlerine göre adları da değişebilen oyalarda, araçları da, gereçleri de her zaman her yerde kolaylıkla sağlanabilen ve uygulanabilen tekniği örgüye dayalı bir el sanatıdır (Özbel, 1948, s. 22).

Oyalarda kullanılan araç ve yapım tekniklerine göre beş gruba ayrılmaktadır.

İğne Oyası: iğne oyasında kullanılan malzeme genellikle ipek iplik olmak üzere çeşitli özelliklerde iplikler kullanılır. İğnelerle düğümleme tekniği ile yapılır. Yapılan bu düğümler sıkıştırıldıkça küçülür. Bu gözler ise üçgen, dörtgen, kare ve dikdörtgen şeklindedir. Ayrıca gözsüz saç ve sık örgülerde tatbik edilir (Özbel, 1945, s. 5).

Resim 2.1. İğne oyası

Tığ Oyası: malzemesi ipek ve pamuk ipliğidir. Tığlarla zincirlenerek örülür. Bu zincirler, işlenecek motifin şekline göre bazen saç halinde birbirine eklenerek

istenilen şekil verilir. Ya da birbirinin üstüne sıra ile tutturularak şiş örgüleri gibi, sıralı olur. İğne oylarında olan gözler, bu örgülerde yoktur (Özbel, 1945, s. 5).

Resim 2.2. Tığ oyası

Mekik Oyası: genellikle sentetik ve pamuk ipliği kullanılır. Belli uzunluktaki bir ipliğe işlenmek istenen motifin şekli verilerek, mekikteki iplikler halkalanarak yapılan ilmeklerle örülür. Tekniği bakımından, hacimli motifler örülmediğinden diğer oyalara göre motif çeşidi daha azdır (Özbel, 1945, s. 5).

Resim 2.3. Mekik oyası

Firkete Oyası: genellikle pamuk ipliği kullanılır. Bir firketenin iki yanına iplikler geçirilerek tığ ile ilmiklerin birbirine örülmesiyle meydana gelir. Firketenin kenarlarına pul, tırtıl, boncuk geçirilir. Örgüye geçirilecek kısım için ayrıca zincir örülür (Özbel, 1945, s. 5).

Resim 2.4. Firkete oyası

Boncuk Oyası: ipek, pamuk, sentetik iplikler, iğne, tığ kullanılarak yapılan oyalarda uçlarına boncuklar geçirilmek suretiyle meydana gelmiştir. İşçiliği işlendikleri araçlara göre değişmektedir. Boncukların kullanılabilmesi için diğer oya motifleri dışında örgü ve şekilleri de vardır (Özbel, 1945, s. 6).

Resim 2.5. Boncuk oyası

2.9. Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Dersi

2.9.1. Antalya azize kahraman halk eğitim merkezi hakkında genel bilgi

Kenan YAVUZ'dan alınan bilgilere göre; Antalya'da Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, çalışmalarına 1961 yılında İnönü İlkokulunda başlamıştır.

İlk yıllarda Halk Eğitimi çalışmalarının başında köylerle ilgili faaliyetler gelmekteydi. Türkiye’ de planlanan toplum kalkınması çalışmaları çerçevesinde; ilk olarak Hatay-Altınözü, Samsun-Terme ve Antalya-Korkuteli yöresinde çalışmalar başlatıldı. Korkuteli’nin 8 köyünde köy lideri yetiştirme kursları açıldı. Köy liderinden amaç; köye yön veren imam, öğretmen ve muhtar üçlüsünü eğitmektir. Bu çalışmalarda Karayolları ve Toprak Su Teşkilatları ile işbirliği yapılarak onların imkânlarından yararlanıldı. O yıllarda zamanın parası ile 981 liraya Trabzon’dan askeri bir Doc arazi arabası Antalya Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğüne hizmet aracı olarak verilmiştir.

Antalya şehir merkezinde Halk Eğitimin ilk çalışması merkezdeki imamlara yönelik açtığı kurstur. Bu kursun neticesinde zamanın Diyanet İşleri Başkanı Antalya Halk Eğitim Merkezine 21 tane kitap hediye etmiştir. 1962 yılında Halk Eğitimi Müdürlüğü çalışmalarını Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde sürdürmüştür. Aynı yıl Antalya Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğünde Atatürk ilkokuluna taşınmıştır. 1963 yılında Karatay Medresesi Vakıflarından 10 yıllığına kiralanarak içinde ve bahçesinde yeni düzenlemeler ve onarım çalışmaları yapıldıktan sonra faaliyet buraya taşınmıştır. Bu arada üçgen semtindeki Azize Kahraman öğrenci yurdu binasına geçme ile ilgili çalışmalara devam edilmiş ve 1971 yılında bu binaya taşınmıştır. 1988 yılına kadar çalışmalara burada devam edilmiştir. 1989 yılında tek katlı olan binanın 1990 yılına kadar 4 kata çıkarılması inşaatı devam ederken, müdürlük çalışmalarını; bir müddet A. Ferda Kahraman İlkokulunun toplantı salonunda, daha sonra Güvenlik İlkokulunun üst katında sürdürmüştür. İnşaatın bitiminden sonra 1991 yılının ocak ayında içinde bulunan binaya taşınmıştır.

Aynı yıl bu binanın arsasını veren ve birinci katının yapılmasını sağlayan Azize Kahraman hanımefendinin anısına müdürlüğün ismi, bakanlığında oluruyla “Antalya Azize Kahraman Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu” olmuştur.

Halen hizmetler halkın ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda Azize Kahraman Halk Eğitimi Merkezinde sürdürülmektedir (Kenan YAVUZ 2017).

Çağın akışına ayak uyduran merkez ülkenin sayılı merkezleri arasında yerini alarak; aile ekonomisine katkıda bulunabilecek kurslardan tutun da iş istihdamı olabilecek her türlü kursu bünyesinde açmaktadır.

Vizyonu: hayat boyu öğrenmeyi gerçekleştiren ve destekleyen, yenilikçi, araştırmacı, gelişime açık, kültürünü ve geleneklerini geleceğe taşıyan, toplumun her kesimine ulaşan, bireylerin mesleki eğitim olanaklarını ve sosyal etkinliklerle serbest zamanlarını verimli değerlendirmelerini sağlayan, yeteneklerini ortaya çıkarıp üreten ve ekonomiye katkıda bulunan eğitim sunmak.

Misyonu: yenilikçi, kaliteli, sürdürülebilir hayat boyu öğrenme merkezi olmak.

2.9.2. İğne oyası programının tanımı

Programın amacı; iğne oyası tekniğine uygun model araştırabilme ve kullanılacak araç gereçleri seçebilme, teknikleri uygulayabilme bilgi ve becerisine sahip bireyler yetiştirmektir. Program dört üniteden oluşmakta ve toplam eğitim süresi 320/216 saat olarak planlanmıştır. Öğretim programının sonunda mesleğin yeterliklerini kazanan bireylerin aldığı belgeler mevzuat doğrultusunda sertifikada değerlendirilir. Bireyler mesleğin düzeyine göre mesleğinde sertifika alabilir ve ilgili iş yerlerinde çalışabilir.

2.9.3. İğne Oyası programının uygulanması ile ilgili genel açıklamalar

1. Kursiyerlerin her birinin kişisel özellikleri, giriş yeterlilikleri ve öğrenme ihtiyaçları belirlenecek, her kursiyer için bireysel öğretim planı (BÖP) hazırlanacaktır.
2. Her kurs için ünitelendirilmiş yıllık plan ve ders planı hazırlanacaktır. Bütün planlarda hızlı öğrenen, geç ve güç öğrenen, zihinsel ya da bedensel özürlü deneyimli ve deneyimsiz, kadın ve erkek, yaşlı, genç ile farklı statülerdeki kursiyerler için yapılacak farklı uygulamalara bu planlarda yer verilecektir.
3. Öğretimin yapılmasında öğrenci merkezli öğretime yer verilecek, öğrenmenin öğrenci tarafından gerçekleştirildiği dikkate alınacak, aktif öğretim stratejileri

öğretimde esas alınacaktır. Temel becerilerin kazandırılmasında bilişsel öğretim stratejilerine yer verilecektir.

4. Kursiyerlerin bireysel gelişimleri esas alınırken, sosyal gelişimlerinde dikkate alınacak, bu amaçla probleme dayalı öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme, grup çalışmaları gibi stratejilere de yer verilecektir.
5. Öğretim materyallerinin seçiminde görsel, işitsel öğretim materyalleri ile dokunmaya dayalı öğretim materyallerinin seçimine özen gösterilecektir. Kursta kullanılacak öğretim materyalleri öğretmen tarafından belirlenecektir.
6. Öğretim etkinliklerinin belirlenmesinde, öğretimin amacı, öğretim sürecinin gerekleri ve çoklu zeka esas alınacaktır.
7. Öğretimin yapılmasında mümkün olduğu kadar planlara sadık kalınacak, zaman içinde değişen ihtiyaç, imkan ve şartlara bağlı olarak gerekli değişiklik ve düzenlemeler yapılacaktır (MEB, 2005).
8. Öğretim süreci boyunca sürekli değerlendirmeler yapılacak, bireylerin öğrenmeleri ile ilgili eksiklikler ve yanlışlıklar zamanında fark edilecek gerekli düzeltici ve tamamlayıcı öğrenme etkinlikleri devreye konulacaktır.
9. Öğretim sürecinin sonunda öğrencinin başarısı uygun ölçme araçları ile ölçülecek ve değerlendirilecektir. Bilişsel alandaki öğrenmeler için gerektiğinde kağıt kalem testlerine yer verilecektir. Ancak öğrencinin gerçek performansı iş ve performans testleri ve bu bağlamda hazırlanacak olan kontrol listeleri ile ölçülecek ve değerlendirilecektir. Bu değerlendirmelere ek olarak öğretim sırasında oluşturulmuş olan öğrenci dosyaları (portföy) da değerlendirmenin ayrılmaz bir parçası olarak kullanılacaktır.
10. Bu program 15-20-30 kişilik öğrenci gruplarına, alanında uzman bir öğretmen, bu öğretimi yapmak için yeterli sayıda araç gereçlerin bulunduğu; öğretim materyallerinin ya hazır ya da ya da ilgili halk eğitim merkezinde üretebileceği varsayılmıştır. Bu varsayımlar geçersiz olduğu durumlarda öğretmenler gerekli bazı değişiklikler ve düzenlemeler yapabilirler. Yine öğretim üniteleri belirlenirken mesleğin ya da işin yapılma süreci esas alınmıştır. Bu sıraya uymak esastır. Ancak bu süreci etkilemeyecek ünitelerin öğretiminde ünitelerin sıralamasında gerekli değişiklikler yapılabilir (MEB, 2005).

2.9.4. İğne Oyası yeterlilik ve modül tablosu

İğne oyası programı yeterlilikler tablosu ve modülleri aşağıda verilmiştir.

Çizelge 2.1. Yeterlilik ve modül tablosu

YETERLİLİKLER	MODÜLLER	SÜRE
Geleneksel Türk İşleme sanatlarını incelemek	Geleneksel Türk İşleme Sanatları	40/8
Desen tasarımları yapmak	Desen Tasarımları	40/32 +
İğne Oyasını yapmak	İğne Oyası	40/32 +
Ütüleme yapmak	Ütüleme	40/16
İşlemelerin bakımını yapmak ve korumak	İşlemelerin Bakımı ve Korunması	40/32
Yıpranan ve yırtılan dokuma ve örgü kumaşları onarmak	Kumaş Onarım Teknikleri	40/32
TOPLAM		320/216

MEB, 2016

2.9.5. İğne oyası ders programı

Çizelge 2.2. Oyalar dersi programı

Dersin Modülleri	Kazandırılan Yeterlilikler
İğne Oyası	İğne Oyası Yapmak
Mekik Oyası	Mekik Oyası Yapmak
Firkete Oyası	Firkete Oyası Yapmak

Ders bilgi formu

Çizelge 2.3. Ders bilgi formu

DERSİN ADI	OYALAR
ALAN	EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ
MESLEK/DAL	EL VE MAKİNE NAKIŞÇILIĞI
DERSİN OKUTULACAĞI DÖNEM/YIL	2. YIL/ 1 VE 2 DÖNEM
SÜRE	HAFTADA 2 DERS SAATİ
DERSİN TANIMI	İğne oyası, mekik oyası ve firkete oyası yapma teknikleri ile ilgili bilgi ve becerilerin verildiği derstir.

DERSİN AMACI	Bu ders ile öğrenciye; iğne oyası, mekik oyası ve firkete oyası tekniğini kullanarak ürün haline getirme yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır.
DERSİN ÖN KOŞULLARI	
DERS İLE KAZANDIRILACAK YETERLİKLER	Bu dersin sonunda: 1. İğne oyası yapmak, 2. Mekik oyası yapmak, 3. Firkete oyası yapmak, yeterlikleri kazandırılacaktır.
DERSİN İÇERİĞİ	Bu ders; 1. Ürün belirleme, 2. Malzeme ihtiyacını belirleme, 3. İğne oyası, 4. Mekik oyası, 5. Firkete oyası, 6. Ütü Yapma, 7. Kalite kontrol, konularını içermektedir.
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Gösteri, anlatım, problem çözme, soru cevap, beyin fırtınası, grup çalışması, tartışma, uygulamalı gösteri, söyleşi, sohbet, konferans, panel, gerçek yaşantı ortamlarında gözlem yapma, gezi, simülasyon, araştırma, görüşme, proje hazırlama, deney, uygulama vb.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMI VE DONANIM	Ortam: Sınıf, atölye (aydınlık ve geniş), laboratuvar, işletme, vb. Donanım: Çalışma masası, ütü, ütü masası, projeksiyon, bilgisayar ve donanımları vb.

Çizelge 2.3. (devam) Ders bilgi formu

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	1. Her faaliyet sonunda kazanılan bilgi ve beceriler ölçülür. 2. Her modülün sonunda kazanılan yeterlikler ölçülür. 3. Dersin sonunda; Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği ile Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'nin Mesleki Eğitim Merkezleri ile ilgili maddelerine göre ölçme ve değerlendirme yapılacaktır.
ÖĞRETMEN/EĞİTİCİ	1. Lisans eğitimi almış, alanında sektör deneyimi olan öğretmenler, 2. Gerekğinde sektörde çalışan ustalık ve usta öğreticilik belgesi olan meslek elemanları
MODÜL BİLGİ SAYFASI	
KOD	215
ALAN	EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ
DAL/MESLEK	ALAN ORTAK
DERS	OYALAR
MODÜLÜN ADI	İĞNE OYASI
SÜRE	40/32 + + Not: Yeterliği kazandırmak için ders saatinin gerektirdiği kadar süre belirlenerek uygulanır.

ÖN KOŞUL	İŞLEMENE HAZIRLIK
AÇIKLAMA	Gerekli araç gereçler sağlanarak uygulama yapılarak işlenmelidir.
GENEL AMAÇ	Öğrenci; gerekli ortam sağlandığında oya çeşitlerini tekniğe uygun olarak uygulayıp ürün haline getirebilecektir.
AMAÇLAR	Öğrenci; Ürüne ve renge uygun model belirleyebilecektir. Ürüne uygun malzeme seçimi yapabilecektir. Tekniğe uygun olarak iğne oyası yapabilecektir. Tekniğe uygun olarak ütü yapabilecektir. Tekniğe uygun olarak kalite kontrol yapabilecektir.

Çizelge 2.3. (devam) Ders bilgi formu

İÇERİK	<p>A-ÜRÜN BELİRLEME</p> <p>1- İğne oyası</p> <p>a-Tanımı</p> <p>b. Uygulandığı yerler</p> <p>2-Desen için faydalanılan kaynaklar</p> <p>B-MALZEME İHTİYACI BELİRLEME</p> <p>1. Kullanılan iplikler</p> <p>a-Çeşitleri</p> <p>b-Özellikleri</p> <p>2. Kullanılan kumaşlar</p> <p>3. Kullanılan araçlar</p> <p>4. Kullanılan yardımcı malzemeler</p> <p>C-İĞNE OYASI TEKNİKLERİ YAPMA</p> <p>1- İğne oyası çeşitleri</p> <p>1. Zürefa</p> <p>2. Bülbül tükrüğü</p> <p>3. Dutlu oya</p> <p>4. Sinek kanadı</p> <p>5. Kayalar</p> <p>2-İğne oyası teknikleri</p> <p>1-gözemeli ilmik(üçgen)</p> <p>2-gözemesiz ilmik(kare)</p> <p>a) Kök</p> <p>b) Çirdik</p> <p>c) Fiskal</p> <p>d) Trabzan</p> <p>e) Bıyık</p> <p>f) Boru</p> <p>3- Boncuk ile yapılan iğne oyası</p> <p>4- Çeşitli materyaller ile yapılan iğne oyası</p> <p>3-İğne oyası yapılırken dikkat edilecek noktalar</p> <p>G-ÜTÜ YAPMA</p> <p>1-Bitmiş ürünü ütüleme</p> <p>a. Ütülemenin önemi</p> <p>b. Ürünü ütülemede kullanılan araç ve gereçler</p> <p>c. Ürün özelliğine göre ütü yapmak</p> <p>d. Ürünü ütülerken dikkat edilecek teknik esaslar</p> <p>2-Ütüden sararan yerlerin temizlenmesi</p> <p>H-KALITE KONTROL</p> <p>1. İplik temizleme</p> <p>2. Leke çeşitleri</p> <p>3. Leke temizleme yöntemleri</p> <p>a-Leke temizlemede kullanılan araç ve gereçler</p> <p>4- Kola teknikleri</p> <p>a-Jelatin kola</p> <p>b-Şeker kolası</p> <p>c-Nişasta kolası</p>
---------------	--

İşlem analizi

Çizelge 2.4. İşlem analizi

MESLEĞİN ADI: EL VE MAKİNE NAKİŞÇİSİ		İŞ: EL NAKİŞİ YAPMAK	
İŞLEM NO: 1		İŞLEMİN ADI: ÜRÜN BELİRLEMEK	
YETERLİK: İĞNE OYASI YAPMAK			
ORTAM: (Araç-gereç, ekipman ve koşullar) : yapılmış örnekler, dergiler, kitaplar			
STANDART: Ürüne uygunluk ve renk uyumu			
İŞLEM BASAMAKLARI	BİLGİ	BECERİ	TAVIR
1.Model araştırmak 2. Model tespit etmek 3. Renklendirme yapmak	A-Ürün Belirleme 1- İğne oyası a-Tanımı b. Uygulandığı yerler 2-Desen için faydalanılan kaynaklar	Model analizi yapmak Ürün modeli tespit etmek	İş disiplinine sahip olmak Araştırma yapmak Ürünün teknik özelliklerini bilmek Gözlem yapmak Çevre ile olumlu ilişkiler kurmak
SÜRE: Yapılış Süresi: 2 saat Öğrenme süresi: 2 saat			
MESLEĞİN ADI: EL VE MAKİNE NAKİŞÇİSİ		İŞ: EL NAKİŞİ YAPMAK	
İŞLEM NO: 2		İŞLEMİN ADI: MALZEME İHTİYACI BELİRLEMEK	
YETERLİK: İĞNE OYASI YAPMAK			
ORTAM: (Araç-gereç, ekipman ve koşullar): İplik örnekleri, tığ çeşitleri, desen kitapları, yapılmış örnekler,			
STANDART: Ürüne uygun malzeme seçimi			
İŞLEM BASAMAKLARI	BİLGİ	BECERİ	TAVIR
1. Ürüne uygun iplik belirlemek 2. Oya yapılacak kumaşı belirlemek 3. İplik renklerini tespit etmek 4. Modele uygun İğne seçmek 5. Yardımcı malzeme belirlemek	B-Malzeme İhtiyacı Belirleme 1. Kullanılan iplikler a-Çeşitleri b-Özellikleri 2. Kullanılan kumaşlar 3. Kullanılan araçlar 4. Kullanılan yardımcı malzemeler	Ürüne göre iplik seçmek Ürüne göre kumaş seçmek Renk seçmek İpliğe göre iğne seçmek Tığ seçmek Mekik seçmek Firkete seçmek Süsleme malzemesi seçmek	Sorumluluk bilincine sahip olmak Yeniliklere uyum sağlamak Özgün çalışmak
SÜRE: Yapılış Süresi: 2 saat Öğrenme süresi: 2 saat			

Çizelge 2.5. İşlem No:3

MESLEĞİN ADI: EL VE MAKİNE NAKIŞÇISI		İŞ: EL NAKIŞI YAPMAK	
İŞLEM NO: 3		İŞLEMİN ADI: İĞNE OYASI TEKNİKLERİNİ UYGULAMAK	
YETERLİK: İĞNE OYASI YAPMAK			
ORTAM: (Araç-gereç, ekipman ve koşullar): ATÖLYE(iğne, çeşitli iplikler,tığ ,mekik ,firkete ,hazırlanmış kompozisyon)			
STANDART: Tekniğe uygunluk			
İŞLEM BASAMAKLARI	BİLGİ	BECERİ	TAVİR
1. Araç gereci hazırlamak	C- İĞNE OYASI TEKNİKLERİNİ UYGULAMAK	Yapılacak ürüne göre oya seçmek	El ve göz koordinasyonunu sağlamak
2. Zürefa yapmak			
3. Bülbül tükrüğü yapmak	1- İğne oyası çeşitleri	Uygun araç gereç kullanmak	Detaylara özen göstermek
4. Dutlu oya yapmak	6. Zürefa		
5. Sinek kanadı yapmak	7. Bülbül tükrüğü	İğne oyasında ilmik büyüklüklerini aynı yapmak	Dikkatli ve titiz çalışma alışkanlığına sahip olmak
6. Kayalar yapmak	8. Dutlu oya		
7. Gözemesiz ilmik yapmak	9. Sinek kanadı	İğne oyasında ilmik düğümlerini sıkı yapmak	El becerisini geliştirmek
8. Gözemesiz ilmik yapmak	10. Kayalar		
9. Boncuk ile yapılan iğne oyası yapmak	2-İğne oyası teknikleri	Tonlama yapmak	Eski oyaları günümüze aktarmak
10. Çeşitli malzemeler ile yapılan iğne oyası yapmak	1-gözemesiz ilmik(üçgen)		
	2-gözemesiz ilmik(kare)	İğne oyasında ilmikleri net yapmak	
	g) Kök		
	h) Çirdik	Tığ ile yapılan ilmikleri düzgün yapmak	
	i) Fiskal		
	j) Trabzan		
	k) Bıyık		
	l) Boru		
	3- Boncuk ile yapılan iğne oyası	Mekik oyasında düğümleri fazla sıkmamak	
	4- Çeşitli malzemeler ile yapılan iğne oyası		
	5-İğne oyası yapılırken dikkat edilecek noktalar		
SÜRE: Yapılış Süresi: 8 saat Öğrenme süresi: 20 saat			

Çizelge 2.6. İşlem No:4

MESLEĞİN ADI: EL VE MAKİNE NAKIŞÇISI		İŞ: EL NAKIŞI YAPMAK	
İŞLEM NO: 5		İŞLEMİN ADI: KALİTE KONTROLÜ YAPMAK	
YETERLİK: İĞNE OYASI YAPMAK			
ORTAM: (Araç-gereç, ekipman ve koşullar): tığ, makas, leke çıkarıcılar, küvet. Bez, kola çeşitleri, ütü, ütü bezi, ütü masası			
STANDART: Kalite standartlarına uygunluk			
İŞLEM BASAMAKLARI	BİLGİ	BECERİ	TAVİR
1. Ürünlerin kalite kontrolünü yapmak	H-Kalite Kontrol 1. İplik temizleme	İplik fazlalıklarını gizlemek	Dikkat yoğunlaştırması yapabilmek
2. İplik temizliğini yapmak	2. Leke çeşitleri	Kola seçmek	Temiz ve titiz olmak
3. Düğümleri gizlemek	3. Leke temizleme yöntemleri	Leke ayırımı yapmak	Göz alışkanlığından sıyrılmak
4. Hatalı yerleri düzeltmek	a -Leke temizlemede kullanılan araç ve gereçler	Araç gereci hazırlamak	İş disiplinine sahip olmak
5. Leke kontrolü yapmak	4.Kola çeşitleri a-Jelatin kola	Leke çıkarıcıları kullanmak	Müşteri memnuniyetine önem vermek
6. Ürünün kolasını yapmak	b-Şeker kolası c-Nişasta kolası	Lekeleri temizlemek	Kalitenin önemine inanmak
SÜRE: Yapılış Süresi: 1 ders Öğrenme süresi: 4 ders			

2.9.6. İğne oyası programının değerlendirilmesi

Her ünitadaki ürün ve süreç kontrol listeleri ve kursiyer dosyası esas alınarak, kursiyer başarısı belirlenecektir. Bu bilgilerin ışığı altında programın eksik ve yanlışları düzeltililecektir.

2.10. İğne Oyacılığı Hakkında Genel Bilgi

2.10.1. İğne oyasının tanımı ve tarihçesi

Oya denildiği zaman ilk akla gelen iğne oyacılığıdır.

İğne oyası; kumaş, kurdele üzerine iğne yardımı ile düğüm atılarak yapılan bir örgü sanatıdır.

İğne oyası, gereci genellikle ipek olan, dikiş iğnesi yardımı ile ipliklerin üst üste düğümlenmesiyle iki veya üç boyutlu örülen bir oya türüdür (Markaloğlu, 1986, s. 4).

Türk kadınına özgü bir sanat olan iğne oyacılığı, diğer batının dantelinden teknik ve motif bakımından farklılık taşır. İğne oylarımız ilk bakışta dantele benzerlik gösterse de, bir alan oluşturan ve mutlaka bir eşyaya dikilmek üzere yapılan iki boyutlu dantelden, üç boyutlu yapısı ve başlı başına bir süsleyici olması ile ayrılmaktadır (Öğüt, 1973, s. 55).

İğne oyasının ortaya çıkıp gelişmesinde en büyük etken, Anadolu'nun İpek Yolu üzerinde olması ve ipek üretimi yapılmasıdır (Talay, 2007, s. 3).

Hayvansal kaynaklı liflerden olan ipek, fiziksel ve kimyasal özelliklerinin çok üstün olmasından dolayı liflerin en çok kullanılan ipliği olmuştur.

İğne oyları Türk kavimlerindeki Türk kadın ve kızlarının yapma çiçekle örgü sanatının birleştirmelerinden doğmuştur. Dünya dillerinde oya kelimesinin olmayışından da oyanın Türklere özgü bir sanat olduğu anlaşılmaktadır. Oyacılık, renk uyumu ve teknikteki en üstün örneklerini 16. Ve 17. Yüzyılda vermiştir (Markaloğlu, 1986, s. 9, 10).

Eski iğne oyası örneklerinden anlaşıldığına göre iğne oyları ve tüm el işlemeciliği Anadolu'da 18. yy'da altın çağını yaşamıştır. Tanzimat'tan sonra oluşan batı

hayranlığının doğurduğu taklitçiliğin olumsuz etkilerinin sonucu olarak, iğne oyalarna ilgi giderek azalmıştır (Onuk, 1998, s. 7).

2.10.2. İğne oyalalarında kullanılan renk, motif ve kompozisyon özellikleri

İğne oyası, genç kızlardan, yaşlı kadınlara kadar herkesin zevkle yaptığı bir örgü türüdür. Türk ekonomisine katkısı olmakla birlikte, vakit değerlendirme içinde çok önemlidir. Bu nedenle de iğne oyacılığının ayrı bir yeri ve önemi vardır.

Eskiden gelinlik çağına gelmiş kızların çeyizlerinde birbirinden güzel oya örnekleri ve başörtüler bulunurdu. Oyanın süsleyici özelliği yanında dili de vardı. Sessiz insanların dili olmuştur oya, kadınların başına örttüğü iğne oyalı yazmalarla sevincini, üzüntüsünü anlatırlardı.

Toros dağlarının bazı dağ köylerinde yaptığımız bir araştırmaya göre; yeni gelin belli bir süre geleneklere göre evinde istediği zaman istediği şekilde konuşmayı, yeşilin çeşitli tonlarıyla işlenen oyalara, yeni gelinin evinden ve eşinden memnun olduğunun, sarı renkli oya mutsuzluğun ifadesidir. Çakır diken isimli oya gelininin kayınvalideye ‘‘Bana diken gibi bakma’’ mesajını iletirken, mor sümbül aşık kızı, pembe sümbül miraslı kızı, beyaz sümbül bağıllığı anlatır (Onuk, 1989, s. 19).

Oyalarda görülen renk ve desen inceliği bunların ustalıklı bir şekilde doğadan esinlenerek işlenmiş olması her birinin ayrı duygu, düşünce ve anlam taşıması da çok önemlidir. Örneğin; hamile kadınların ve yeni evlenenlerin başlarına al renkli güllü, üzüntülü olanlara veya yakınını kaybedenlere kahverengi ve mezar taşı adı verilen oya bezeli, biriyle kavgalı ya da küs olanlar biber oyalı yazmalar takarlardı (Yüksel, 1996, s. 2).

İğne oyacılığında renk özelliği ise; İğne oyası yapımında kullanılan renkler ve uyumda çok önemlidir. Renk kullanımı kişinin duygularına ve renklerin bağlı olduğu kurallara bağlıdır. Renk insanları etkilemiş ve rahatlık vermiştir. İğne oyasında renk şekil vermek, estetik kazandırmak ve mesaj iletme amacıyla kullanılır. Bir oya üzerinde renkleri kullanırken doğayı, sıcak-soğuk; açık- koyu vb. unsurlarla da yorumlanır (Onuk, 2005, s. 13).

Renkler kullanılacak yerlere göre de önemlidir. Yemeni kenarında kullanılırsa, yemenideki baskı renkleri ile uyum sağlanır. Düz renkte yapılan oyalardan daha karmaşık renklere doğru gidilir. Pul, kağıt vb. materyallerle yapılan oyalarda onları ön plana çıkaracak renkler seçilir (Onuk, 2005, s. 13).

İğne oyası yapan insanlar bahçe, kır, meyve çiçeklerini aynen rengiyle ve şekliyle oylarında canlandırmışlardır. Ayrıca yaşadıkları olayları ve düşüncelerini yansıtmışlardır. Bunlar iğne oyası yapanlara motif kaynağı olmuştur. Kaynaklar ise; Bitkiler (Ağaçlar, yapraklar, çiçekler, sebze ve meyvelerdir). Manzaralar (Kaya, kesme kaya, dağ, tepe) gibi isimler alırlar. Canlılar (İnsan ve hayvan figürlerini bütün olarak ya da bu figürlerin bir bölümünü yansıtmaktadır) Geometrik şekiller ve eşyalar (Kare, üçgen, düz çizgi, dikdörtgen vb). Semboller (Çeşitli işaret ve semboller). Nesneli Motifler (İbrik, çanta, küpe vb). Figürler (Kuş, kelebek, sincap, el, tırnak vb) dır.

Motif, her şeyi süslemeye yarayan muhtelif nevide güzel şekillerin adıdır (Özbel, 1945, s. 6).

Motif, Fransızca bir kelime olup, Türkçe karşılığı ‘örge’ dir. Motifler kendi başına bir bütün olmakla birlikte süslemenin bütününü oluşturan desenin bütün özelliklerini bir araya toplayan en küçük parçadır. Bu nedenle motiflerin yerinde kullanılması gerekmektedir (Onuk, 2000, s. 12).

Oyalarda desen-motif zenginliği çok fazladır. Birçok sanat dalında aynı tür motif özelliğine rastlanır. Fakat oyalarda teknik, materyal zenginliği, motiflerine de yansımaktadır (Onuk, 2000, s. 12).

Motiflerin kullanıldığı yere göre çeşitli biçimlerde dizilmesinden kompozisyonlar oluşmaktadır. Kompozisyonlar; Ana motif sürekli tekrarı, ana-ara motif bağlı tekrarı, ana motif aralıklı tekrarı, ana-ara motif aralıklı tekrarı, simetrik, verev, yatay, dikey, zikzak, merkezden dağılan, gibi türleri vardır. Oyalar Türk kadınının en zengin motif kaynağını oluşturmaktadır.

2.10.3. İğne oyarının kullanıldığı yerler

Anadolu'nun hemen hemen her yerinde yapılan iğne oyaları bölgelere göre özellikler taşımaktadır.

- İğne oyası,
- Şerit üzerine
- Zincir üzerine
- İplik üzerine
- Kumaş kenarına
- Motif olarak
- Dantel (kenar ve ara) ya da
- Başlı başına bir örtü olarak uygulanabilmektedir.

Kenar oyalari: (Ulama, yemeni ve hotoz oyalari) giyim eşyalarında; elbise süslemelerinde, mendil, başörtü kenarlarında, saç süslemelerinde ve kolye yapımında, ev dekorasyonlarında, çeşitli örtü kenarlarında.

Dal oyalari: Giyimde, saç süslemelerinde, çeşitli düzenlemelerle saksı ve diğer ev eşyalarında.

Dantel özelliği taşıyan iğne oyalari: İğne oyası tekniği ile çeşitli büyüklükte ve kompozisyondaki örtülerde çeşitli formda üretilen motiflerin birleştirilmesi ile de örtüler elde edilmektedir. Örtünün tümü veya kumaş katılarak motifler halinde örülebilmektedir. Bu şekilde elde edilen ürünlere iğne danteli denilmektedir.

Çeşitli eşyaların saklanması için kullanılan keseler eski yıllarda iğne oyası tekniği ile yapılmışlardır. Ya kesenin tümü iğne oyası tekniği ile örülmüş ya da kumaştaki hazırlanan keseler iğne oyası ile süslenmişlerdir. Günümüzde dekoratif amaçla kullanılmaktadır (Markaloğlu, 1986, s. 12, 13).

2.10.4. İğne oyasında kullanılan araçlar

İğne oyasının düzgün ve kalite bir şekilde olabilmesi için kullanılan araç ve gereçlerin de kaliteli olması gerekir. İğne oyası yapımında kullanılan araç ve gereçler; Dikiş iğnesi, makas, boncuk, kola, ip ve teldir.

İğne: iğnelerin yapılış ve kullanım tarihi, ilk insanlarla başlar. İlk iğneler şekilsiz olup tahta, balık kılıcı veya hayvan boynuzlarından yapılmıştır. Zamanla şekillerinde incelmeye görülmüş üzerleri kaygan ve çeşitli ihtiyaçlara uygun iğneler yapılmıştır (Korkusuz, 1971, s. 29).

İğne çelikten yapılmış, bir ucu sivri, diğer ucunda ip geçirmek için deliği bulunan alettir (Onuk, 1998, s. 7).

Resim 2.6. İğne

Makas: ucu sivri istenilen boyutta olan her tür kesim işlemlerinde kullanılan alettir. İğne oyasında daha çok ipliği kesmek için küçük makaslar çelikten yapılır (Onuk, 1998, s. 7).

Resim 2.7. Makas

2.10.5. İğne oyasında kullanılan gereçler

İpek İpliği: Hayvansal kaynaklı liflerden olan ipek, fiziksel ve kimyasal özelliklerinin çok üstün olmasından dolayı liflerin kraliçesi olarak bilinmektedir. Çok gösterişli ve güzel olmakla beraber çok hassas bir yapıya sahiptir (Kaya, Yazıcıoğlu, 1992).

Resim 2.8. İpek iplik

Pamuk İpliği: Pamuk bitkisinden elde edilen pamuk lifi tekstil sanayisinde en önemli yeri almaktadır. Bunun nedeni, yaş mukavemetinin fazlalığı, yıkanmaya dayanıklı olması, hijyenik özelliği, nem tutma yeteneğinin yüksekliğidir (Onuk, 2000, s. 6).

Resim 2.9. Pamuk iplik

Örücülük sanatında ham pamuk ipliği kullanıldığı gibi özellikle oylar da ve dantellerde merserize edilmiş olanlar tercih edilmektedir. Çünkü merserizasyon işleminden geçen pamuk ipliği parlaklık dayanıklılık ve boyayı iyi emme özellikleri kazanmaktadır (Onuk, 2000, s. 6).

Sentetik İplik: Sentetik lifler doğada, lif halinde bulunmayan bileşiklerden meydana getirilmişlerdir. Sentetik liflerin temel maddeleri kömür, petrol, su, azot gibi son derecede basit maddelerdir. Bu basit maddeler kimyasal olarak değişik şekillerde birleştirilerek lif haline dönüştürülürler. Oya yapımında kullanılan, sentetik liflerden elde edilen iplikler parlak güzel görünümlü ve çok bükümlüdür (Onuk, 2000, s. 7).

Resim 2.10. Sentetik iplik

Boncuk: Süslenmek için kullanılan değerli taş veya boncuk; insan, hayvan canlı ve cansız birçok eşyanın ilk bakışta göze çarpacak yerine takılan ve kötü gözlerden koruyan nesne olarak tanımlanmaktadır (Oğuz, 1980, s. 790; Akpınarlı, 1990, s. 46). (Onuk 2000 den alıntı).

Resim 2.11. Boncuk

2.10.6. Diğer gereçler (pul, kumaş, koza, kağıt, atkılı, kola, şeker vb.)

Pul, metal, selüloit veya plastikten yapılan düz veya bombeli olan küçük yuvarlaklara denilmekte ve ortasında delik bulunmaktadır.

Kumaş oyalarda ise verev kesilmiş, iplikleri atmayan kumaşlar tercih edilir.

Oyalarda, ipek elde edilirken atık malzeme olarak elde edilen bozuk kozalar kullanılır.

Çeşitli parlak kâğıtlar oya yapımında kullanılmaktadır.

Atkılı, saç kılı oyanın özellikle çiçek kısımlarının kapanmaması ve dik durması için iplikle birlikte kullanılır.

Oyaların sertleştirilmesinde atkılı, saç kılı, sentetik iplik, kola, şeker vb. sertlik verici maddeler kullanılmaktadır.

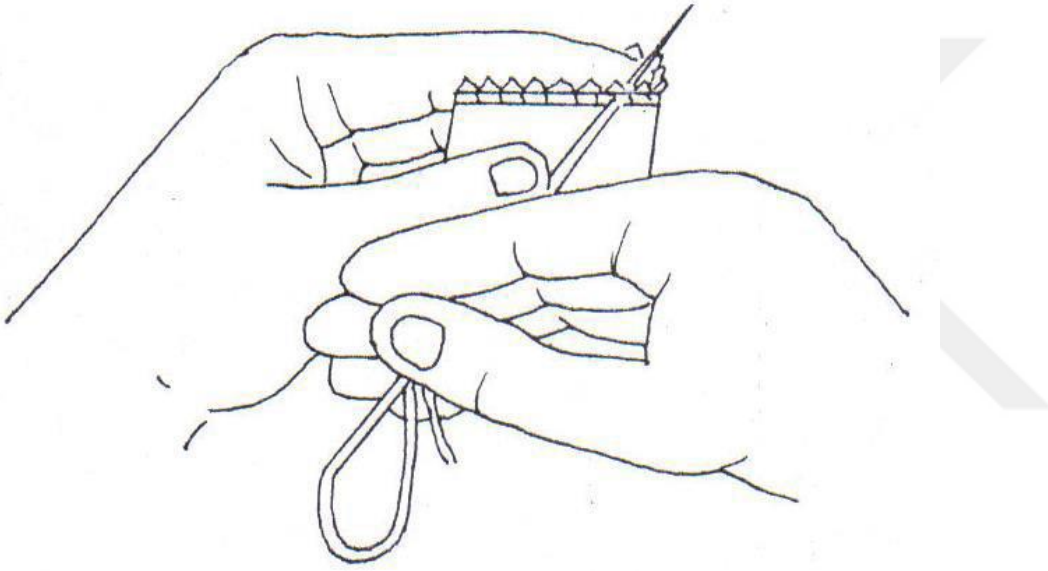
Günümüzde bazı oyalarda yapımında çoğunlukla anten teli kullanılmaktadır. Ocak üzerinde yakılarak yumuşak ve istenilen şekli alması sağlanan tel üzerine iplik sarılarak motife şekil verilmektedir (Onuk, 2000, s. 8).

2.10.7. İğne oyası yapım teknikleri

İğnenin ve kumaşın tutuluşu

İğne, sağ elin orta parmakla işaret parmağı arasında tutulur. Başparmak iğnenin arkasından destekler (Bayram, 1992, s. 16).

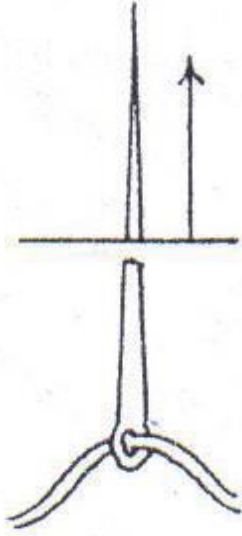
Oya yapılacak kumaş kenarı, sol elin işaret ve başparmağı arasına alınarak oya yapana doğru kıvrılır (Eronç, 1984, s. 12).

Resim 2.12. Kumaşın tutuluşu (Göl Yüksel, 1996)

Oya ipinin kumaşa tutturulması

İplik zürafa yapılacak kumaşın kenarına kıvrırma yerinin sağından tutturulur. Ancak düğüm yapılmaz. İpliğin ucu kumaşın bükümünde kaybedilir. İğne kumaş üzerine dikine kesecek şekilde batırılır.

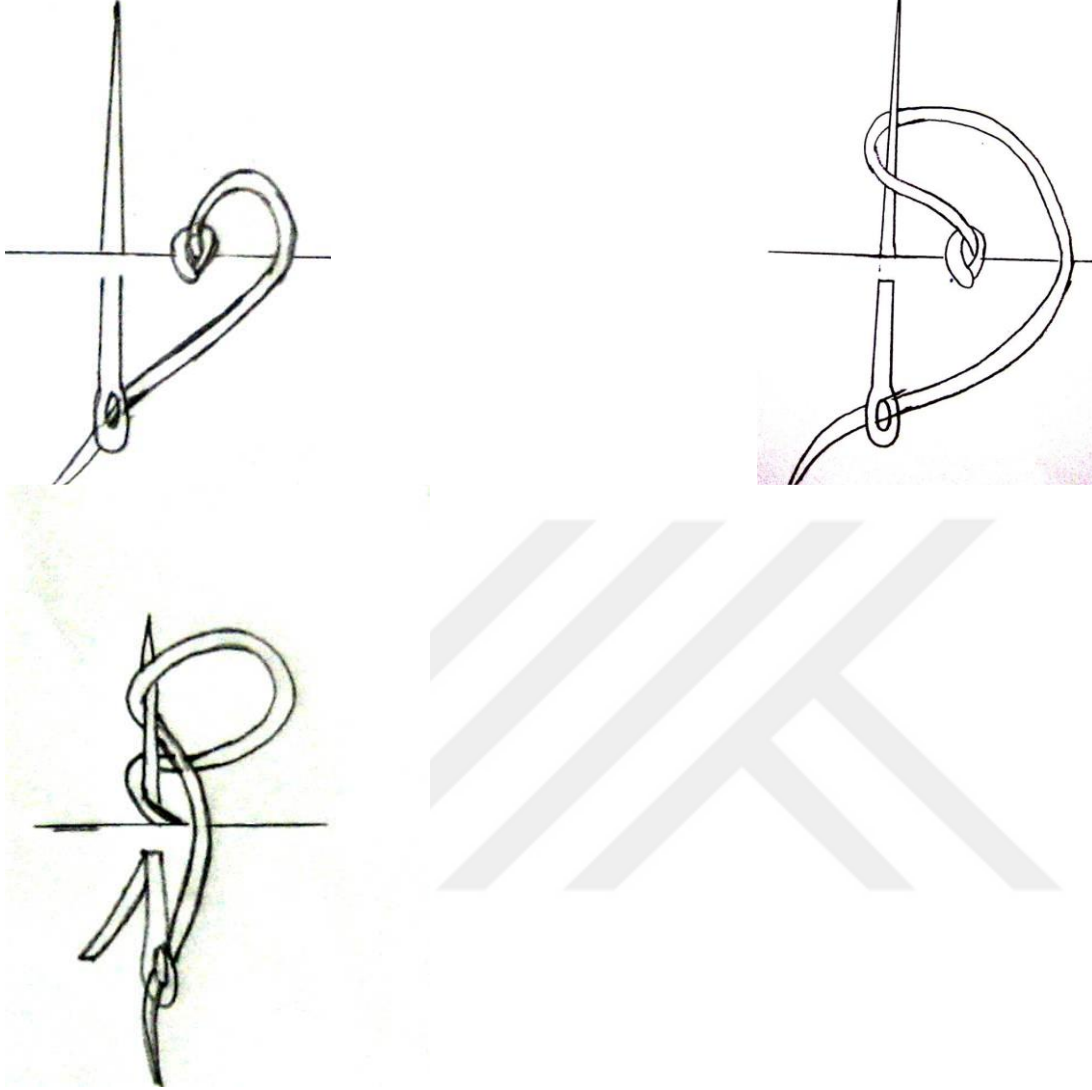

Resim 2.13. Oya ipinin kumaşa tutturulması (Göl Yüksel,1996)

Zürafanın yapılışı

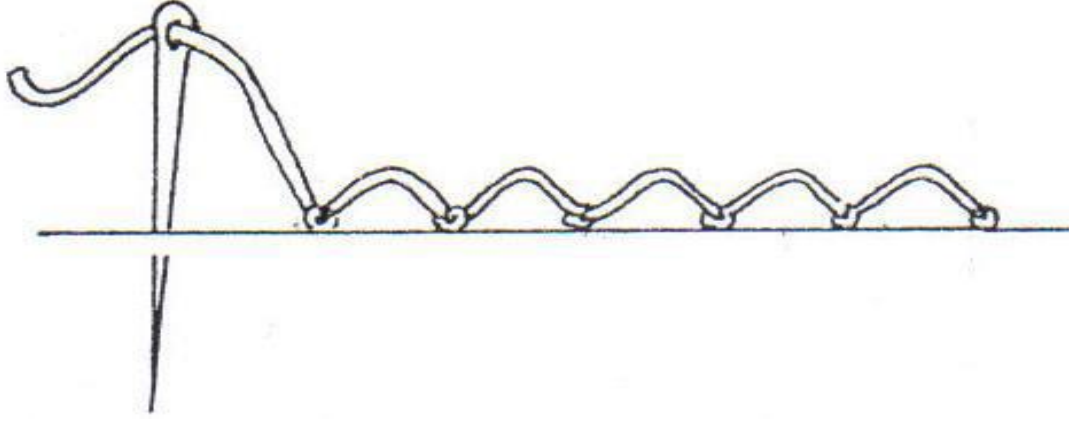
İğne, ipliğin 1,5-2 mm. Solundan, aşağıdan yukarıya doğru batırılır. İğneye takılı iplik, iğnenin ucundan sağdan sola doğru bir veya iki defa sarılır. İplik bir defa sarılırsa tek dolamalı, iki defa sarılırsa çift dolamalı zürafa denilir. Usta oyacılar çift dolamayı tercih ederler. Çift dolamayla yapılan zürafa sert düşer ve düzgün kareler oluşur (Bayram, 1992, s. 16, 17, 18).

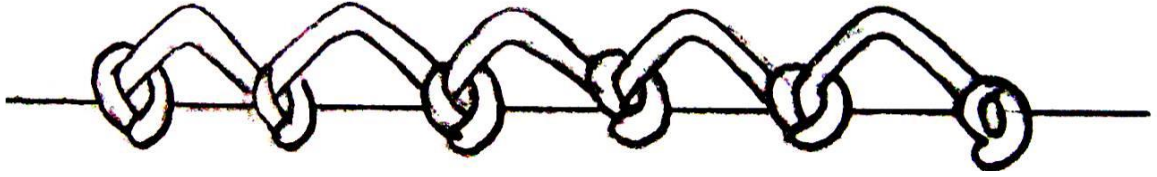
Resim 2.14. Zürafanın yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

İğne batırıldığı yerden çekilirken, iplik yere paralel bir şekilde yukarıya doğru kaldırılarak düğüm yapılır. Bu arada iplik sağa ve sola doğru hareket ettirilir. Bu işlem dolanan ipliklerin düğümlenmesini sağlar. Sol elin başparmağı, zürafanın yapımına ve zürafanın deliğinin aynı olmasına yardımcı olur.

Resim 2.15. Zürafanın yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

İğne, yapılan ilmeğin solundan 1,5-2 mm. Aralıklarla batırılarak, aynı işlemler istenilen uzunluk elde edilinceye kadar tekrar edilir.

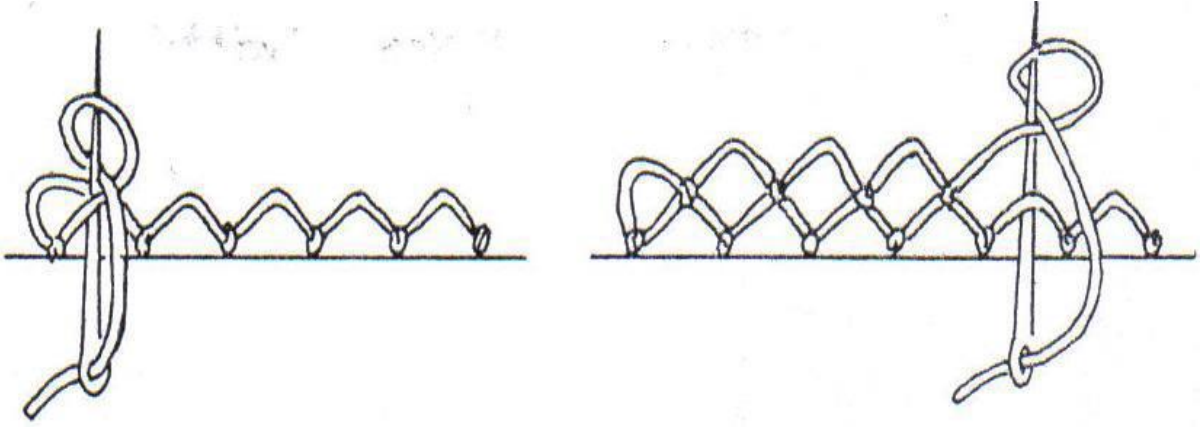

Resim 2.16. Zürafanın yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

Kare ilmeğin yapılışı

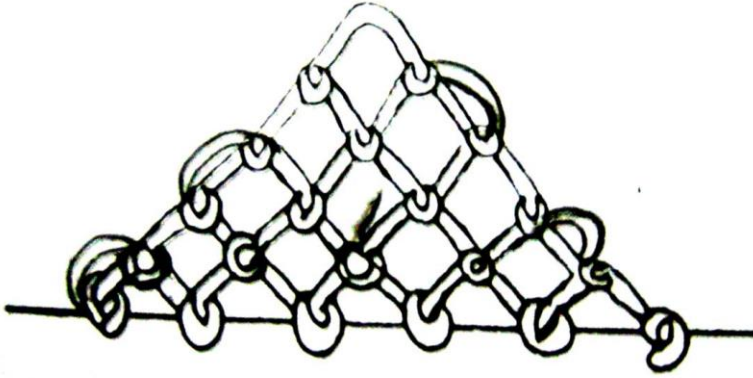
Kare ilmek, düz yapılan oya işlemlerinde ve geometrik desenli oyalarda kullanılır. Dantel görünümündedir. Genellikle yaka-kol kapağı ve çeşitli süsleme bordürleri yapılır.

Kumaş kıyısı üzerine yapılacak oyanın özelliğine göre 5-7-9 adet sağdan sola doğru zürafa işlenir. En soldaki zürafa yapıldıktan sonra geriye dönerek, son zürafanın ortasına batırarak ilmek yapılır. Birinci sıradaki ilmeklerin ortasına batırılarak zürafalar üst üste tekrarlanır (Eronç, 1984, s. 19).

Resim 2.17. Kare ilmeğin yapılışı (Göl Yüksel,c1996)

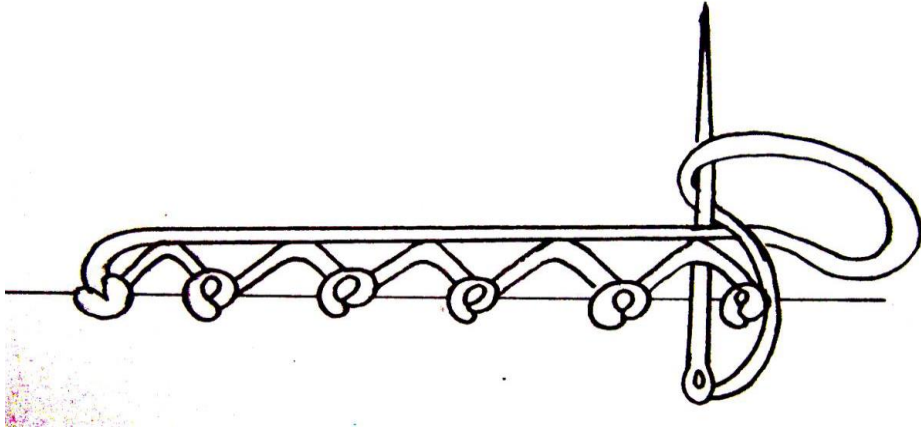
Üst üste ilmek kalıncaya kadar zürafa işlemeye devam edilir. Bu işlemde kare ilmekli kök yapılmış olur.

Resim 2.18. Kare ilmeğin yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

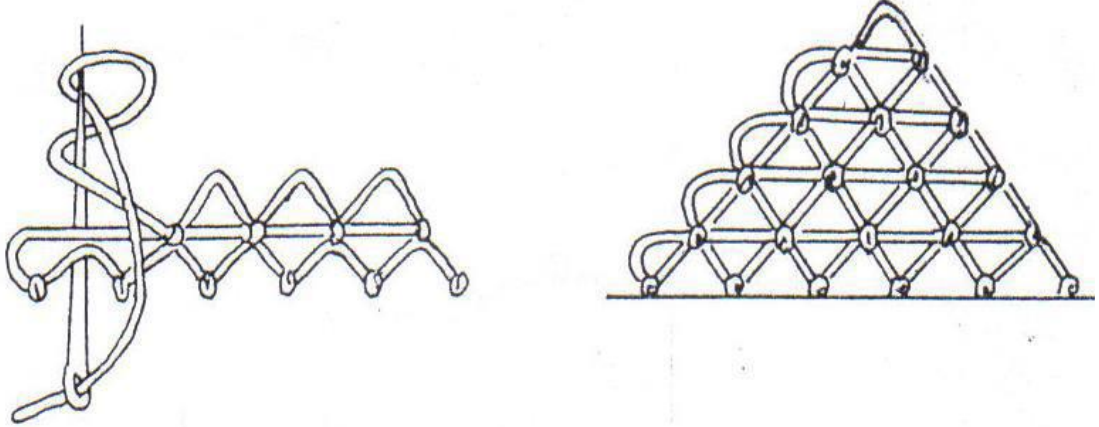
Üçgen ilmeğin yapılışı

Üçgen ilmek; üç boyutlu oya işlemlerinde kullanılır. Tülbent kenarlarına uygulanacak çiçek veya meyve desenleri üçgen ilmeklerle işlenir. Önce kare ilmekli kök yapımında olduğu gibi, sağdan sola doğru istenilen sayıda zürafa yapılır. En soldaki zürafa yapıldıktan sonra iplik, önceki zürafanın üstünden geçirilerek ilk başlanan kısma geri dönülür ve en soldaki ilk ilmiğe batırılır.

Resim 2.19. Üçgen ilmeğin yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

Atılan ilmek araya alınarak, ikinci sıra sola doğru işlenir. Sona gelindiğinde tekrar iplik önceki zürafanın üstünden geçirilerek ikinci sıranın başına gelir.

Resim 2.20. Üçgen ilmeğin yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

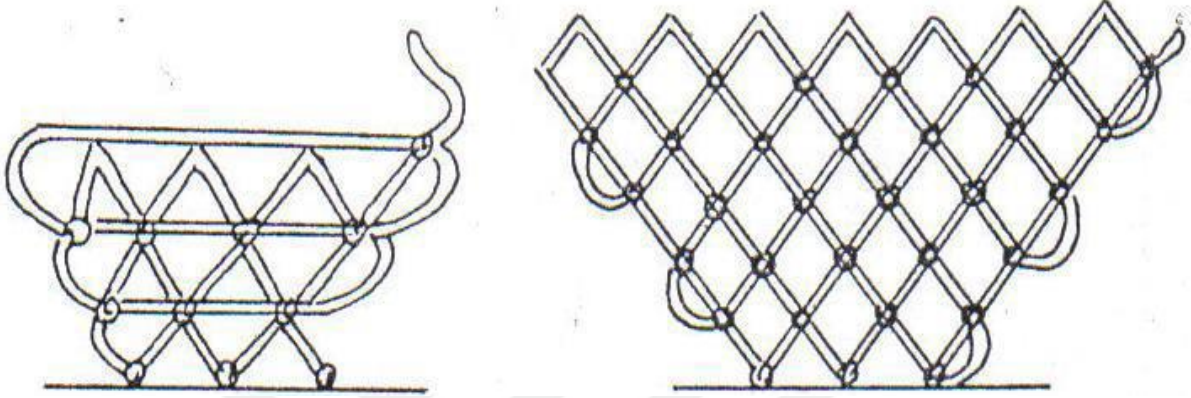
İşlemlere üst üste tekrarlanarak tepede tek bir ilmek kalıncaya kadar devam edilir. Üçgenin sol kenarında çirtik yaparak veya düz atlayarak iplik, alttaki son ilmeğe batırılır (Bayram, 1984, s. 28).

İğne oyasında arttırma yapılışı

Sağdan sola doğru istenilen uzunlukta zürafa yapıldıktan sonra başa dönülünce ilk ilmek üzerine fazladan bir ilmek daha yapılır. Fazladan yapılan bir ilmek sonrada tekrar edilir. Üst sıralara geçilince fazladan yapılan ilmeklerin ortalarından da ilmek

alınarak aynı şekilde arttırma yapılır ve böylece istenilen sayıya kadar arttırma işlemi devam edilir.

Aynı yöntemle hem üçgen hem de kare ilmekle arttırma yapmak mümkündür (Bayram, 1992, s. 23).

Resim 2.21. Arttırma yapılışı (Göl Yüksel, 1996)

Çirtik yapımı

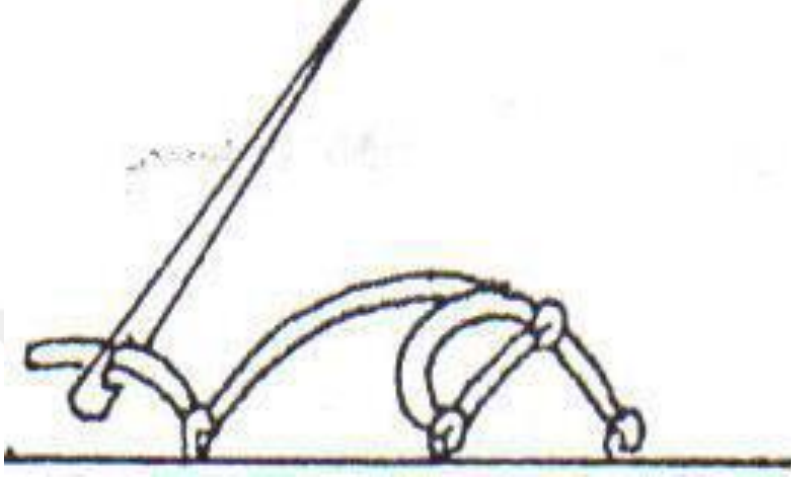
Bir ilmek atılır. Geri dönülüp tek ilmek üzerine bir ilmek daha atılır. Batırılan ilmekle ikisi iğne arasına alınıp, üzerine bir ilmek daha atılır. Tekrar geri dönülür. İlmeğin biri boшта bırakılır. Bir ilmek daha atılır (Bayram, 1994, s. 24).

Resim 2.22. Çirtik yapımı (Göl Yüksel, 1996)

Kirpik yapımı

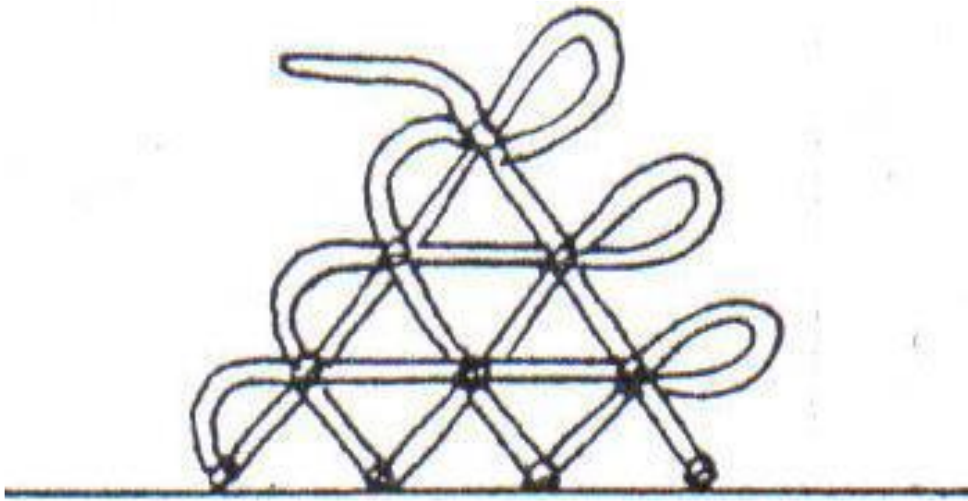
Bir ilmek yapılır. Tek ilmek üzerine geri dönülür. Bir ilmek daha atılır. Düğüm yapılıncaya iplik dibe indirilir. İşleme devam edilir (Eronç, 1984, s. 129).

Resim 2.23. Kirpik yapımı (Göl Yüksel, 1996)

Fiskil yapımı

Eksiltme yapılırken battığımız yere bir ilmek daha yapılır. İşleme devam edilir. Tekrar başa döndüğünde artırılan ilmeğe batırılmaz, boşta bırakılır. Genellikle süs olarak kullanılır. Yapılan yerin bir yanında küçük dilimler meydana gelir (Bayram, 1992, s. 26).

Resim 2.24. Fiskil yapımı (Göl Yüksel, 1996)

Kese yapımı

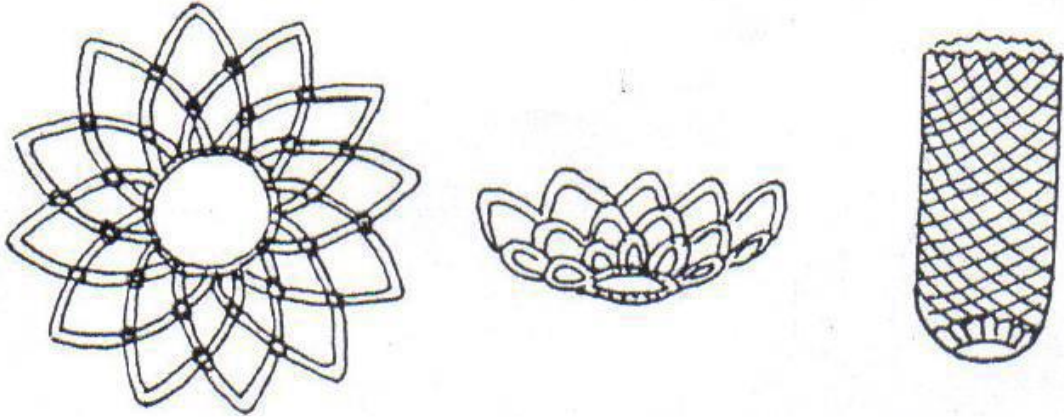
Kese genellikle ana gövde ile taç yapraklarının birleşmesini sağlayan boru biçiminde kare ilmeklerle döndürülerek kafes şeklinde örülen kısımdır.

İplik sol elin işaret parmağına dolanır. İplik parmak üzerindeyken başlangıç ipliği ile iğnedeki iplik kesiştirilir. Kesişen yerden bir ilmek atılır. Başlangıç ipliği ile parmağa dolanan iplik birleştirilerek çift iplik üzerine bir ilmek daha yapılır.

İplik parmaktan çıkarılır. Daire şeklinde ip üzerine sağdan sola doğru on ilmek oluncaya kadar işleme devam edilir. On ilmeğin sonunda başlangıç ilmeği ile birleştirilir. Serbest kalan iplik çekilerek daire iyice küçültülür.

Atılan bu on ilmek üzerine döndüre döndüre sağdan sola doğru iki veya üç sıra kare ilmeklerle file gibi örülür. Bu arada arttırma ve eksiltme yapılmaz.

Ortası hafifçe çukurlaştırılır. Daha sonra kare ilmekler yukarıya doğru eşit büyüklükte döndüre döndüre boru biçimine getirilir (Bayram, 1992, s. 28, 29, 30).

Resim 2.25. Kese yapımı (Göl Yüksel, 1996)

2.11. İğne Oyası Ürün Analizi

2.11.1. Gül broş ürün analizi

İğne oyası analiz aşamaları aşağıdaki şekilde açıklamaları ile sıralanmıştır.

1. Model seçimi

Resim 2.26. Analiz için modellerden biri seçilir

Resim 2.27. Analiz için seçilen model

2. Boru yapımı

Sol işaret parmağına iplik birkaç kez sarılır. İğne parmağı sarılan iplik arasından geçirilir. İğneye takılı iplik iğnenin ucundan sağdan sola doğru iki defa sarılır. İğnenin battığı yerden çekerek düğüm yapılır.

Resim 2.28. Boru Yapımı

Aynı işlemle 5 ilmek yapıp 6 sıra artırma yapılarak kare ilmeklerle yuvarlanıp boru tamamlanır. Borunun alt başlangıç kısmındaki iplik hafif çekilerek sıkıştırılır.

Resim 2.29. Boru Yapımı

3. Çanak yaprak yapımı

Borunun zerine  adet piko yapılır. Bir pikonun üzerine dört ilmekle başlanıp her bir sırada bir ilmek arttırılarak dört sıra arttırma yapılır. zerine iki sıra eksiltme yapılır. Bir sıra da arttırma yapılır. zerine dört ilmek kalana kadar devam edilerek altı sıra eksiltme yapılır. Kalan dört ilmeğin üzerine beş sıra eksiltme yapılmadan ilmek yapılır. Altı sıradan sonra bir ilmek atılır ve üzerine iki kat piko atılır.

Resim 2.30. Çanak Yaprak Yapımı

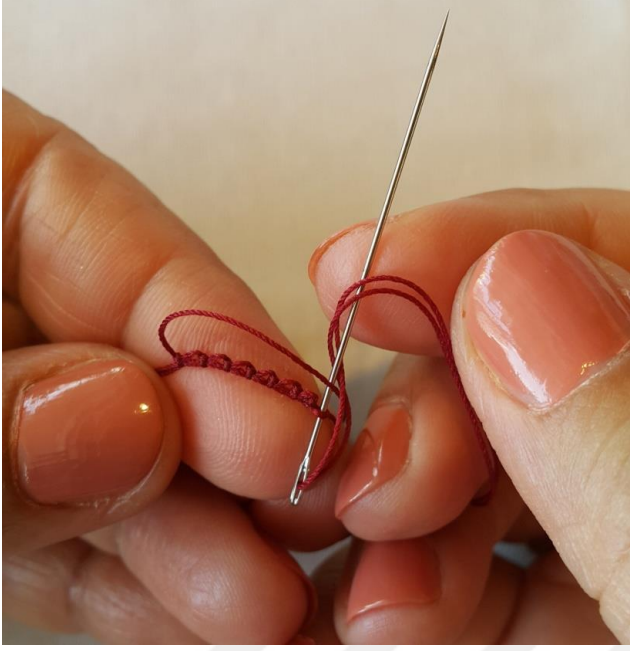
Pikolar yaprağın iki kenarına eşit şekilde dört tane yapılarak çanak yaprak tamamlanır.

Resim 2.31. Çanak Yapraklar

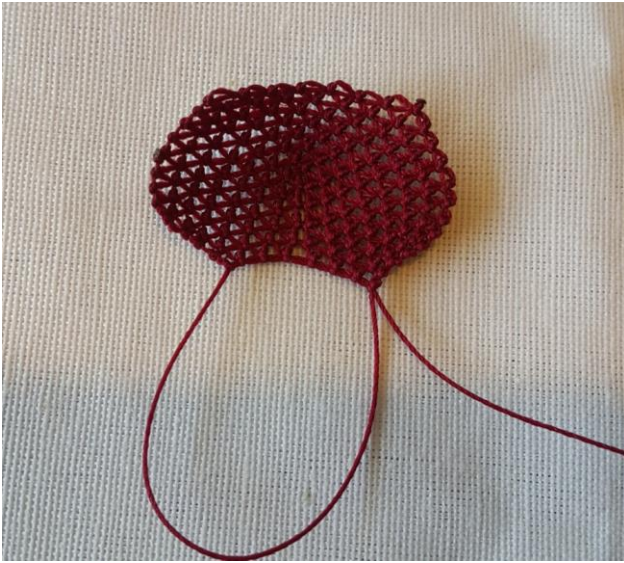
4. Taç yaprak yapımı

Sol işaret parmağına iplik birkaç kez sarılır. İğne parmağa sarılan iplik arasından geçirilir. İğneye takılı iplik iğnenin ucundan sağdan sola doğru iki defa sarılır. İğnenin battığı yerden çekerek düğüm yapılır.

Resim 2.32. Taç Yaprak Yapımı

Düğüm yapıldıktan sonra sekiz ilmek yapılır. Aynı işlem bir sıra daha yapılır. Üzerine ilmekle başlanıp her bir sırada bir ilmek arttırarak toplam beş sıra attırma yapılır. Bir sıra aynı işlem tekrarlanır. Tekrar ilmekle başlanıp her bir sırada bir ilmek azaltarak toplam beş sıra eksiltme yapılarak taç yaprağın çevresine zürafa yapımına geçilir.

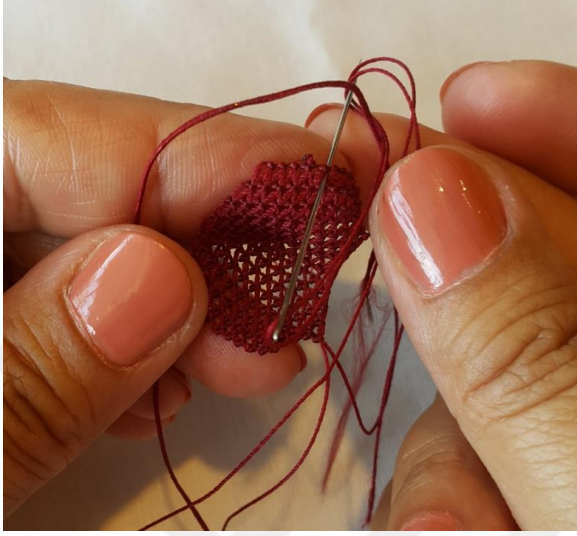

Resim 2.33. Taç Yaprak Yapımı

5. Taç yaprağın çevresine zürafa yapımı

İplik zürafa yapılacak yaprağın kenarına tutturulur. İğne yaprağın üzerine dikine gelecek şekilde batırılır. İğneye takılı iplik iğnenin ucundan sağdan sola doğru iki defa sarılır. İğnenin battığı yerden çekerek düğüm yapılır.

Resim 2.34. Taç Yaprak Yapımı

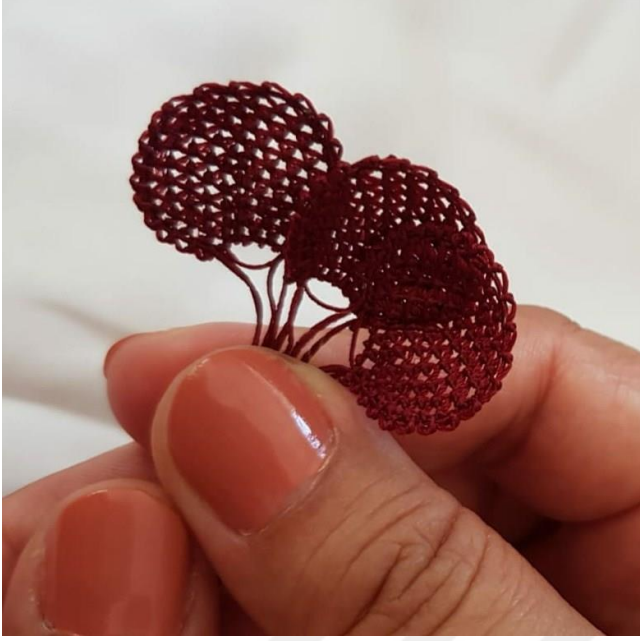
Aynı işlemler tekrar edilerek devam edilir ve yaprak çevresine tamamen zürafa tekniği uygulanır. Toplam beş adet taç yaprak, dört adet orta taç yaprak ve üç adet küçük taç yaprak yapılarak tamamlanır.

Resim 2.35. Taç Yapraklar

6. Kùçük taç yaprağın birleşimi

Yapraklar işaret ve başparmağın arasında birbiri úzerine gelecek şekilde tutulur.

Resim 2.36. Taç Yaprakların şekillendirilmesi

Tutulan yapraklar birbirinin içine doğru kıvrılır ve şekil verilir.

Resim 2.37. Taç Yaprakların şekillendirilmesi

7. Taç ve çanak yaprağın birleşimi

Taç yaprağın başlangıç kısmı, çanak yaprağın tam ortasına geçirilip borunun içine iyice yerleştirilir.

Resim 2.38. Taç ve Çanak Yaprakların Birleştirilmesi

Borunun alt kısmından taç yaprak ve çanak yaprak küçük küçük birbirine tutturulur. Üzerine broş aparatı yerleştirilir ve iğne iplik yardımıyla alt kısma tutturulur.

Resim 2.39. Taç ve Çanak Yaprakların Birleştirilmesi

Resim 2.40. Çiçeğin Tamamlanması

2.12. İlgili Araştırmalar

Yüksel (1996) ‘‘Kırıkkale İğne Oyaları Üzerine Bir Araştırma’’ konulu yüksek lisans tezinin genel amacı; Kırıkkale il merkezinde yapılmakta olan iğne oyarlarının özgün örneklerini tespit ederek renk, desen, biçim, konu, kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi, yörede yapılan iğne oyarlarının tanıtılması amacıyla planlanıp yürütülmüştür. Araştırma yöresi olarak Kırıkkale il merkezi seçilmiştir. Kırıkkale il merkezinde iğne oyaları ile uğraşan 16-55 yaş arasındaki 50 bireyden bilgi alınmış ve bu bireylerce yapılan veya kendilerinde bulunan 69 adet iğne oyaları toplanmıştır. Araştırmacı Kırıkkale ilinde artık genç kesimin iğne oyaları ile yakından ilgilenmemesi, oyaların zamanla yok olma endişesini ortaya koyduğu sonucuna varmıştır.

Kocabaş (2000) ‘‘Kocaeli İlinde Yapılan İğne Oyası Ürünler Üzerine Bir Araştırma’’ konulu sanatta yüksek lisans tezinin genel amacı; iğne oyasını tanıtip yöresel özelliklerini belgelendirerek kaynak oluşturmak ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olmak üzere hazırlanmıştır. Araştırmada yörede elde edilen iğne oyası ürünler fotoğraf ve çizimlerle belgenerek, çeşit, araç-gereç, motif, kompozisyon,

renk, kalite ve estetik özellikleri ile kullanım alanları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı tezinde, genç neslin iğne oyasına ilgisinin azaldığı sonucuna varmıştır.

Markaloğlu (1986) ‘‘Nallıhan İğne Oyaları’’ konulu yüksek lisans tezinin genel amacı; henüz terk edilmemiş bu el sanatı türünün bu yöredeki özelliklerinin araştırılarak değerlendirilmesi, örneklerin, fotoğraflarının derlenmesi, kullanılan gereç ve yapım tekniği, geleneksel ve ekonomik özelliklerinin belgelendirilmesi amaç edinilmiştir. Toplam 77 kişiye anket uygulanmış, veriler toplanarak fotoğraflar ile belgelendirilmiştir. Araştırmacı bireylerin iğne oyası yaparak gelirlerinin tümünü karşılayabildiğini ve çok iyi para kazanabildikleri sonucuna varmıştır.

Baykasoğlu (1986) ‘‘Tavşanlı İğne Oyaları’’ konulu yüksek lisans tezinin genel amacı; Kütahya –Tavşanlı ilçesindeki örneklerini araç, gereç, teknik, konu, renk, biçimlendirme ve kompozisyon özellikleriyle tanıtmaya çalışmaktır. Kütahya – Tavşanlı yöresi ele alınmış ve Tavşanlı çevresinde yer alan 103 köy ile 5 kaza köyde gözlem ve araştırma yapılmıştır. Araştırmacı oyaların giderek kaybolduğu gerçeğinden yola çıkarak, bulunan örneklerin açık seçik bir şekilde sergilenmesi sonucuna varmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve toplanması ile verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın modeli, zaman ve metot yönünden incelendiğinde betimsel niteliktedir. Amaç yönünden bakıldığında ise inceleme ağırlıklıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası kursuna katılan kursiyerler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Bu evrende tesadüfî yöntemle seçilen 40 kursiyer araştırmanın örnekleimidir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmadan yararlanmak üzere ilgili literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili tez, makale, ve diğer kaynaklar incelenmiştir. 2017 Bahar Döneminde Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezine katılan kursiyerlerin İğne Oyası yapımı dersleri hakkındaki görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla ilgili literatür doğrultusunda uzman görüşlerine dayanarak 27 sorudan oluşan anket uygulandı. Verilerin toplanması, anket araştırmacı tarafından atölye ortamında çalışan kursiyerlere kısaca tanıtılarak dağıtıldı. Cevaplama sırasında herhangi bir etki oluşturmamak ve anketin objektif olarak uygulanması için kursiyerlere isim sorulmadan cevaplanan ölçek toplanarak uygulama tamamlandı. Bu anket iğne oyası yapımı dersinin işleyişi, araç-gereç, teknik, yapılan ürünler ve kursiyerlerin kursa geliş amaçlarını belirleyecek bilgilerdir. Ayrıca bilgi formlarında Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezinde yapılan 10 adet orijinal ürün incelendi.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) programı kullanıldı. Verilerin analizinde anket sorularındaki her bir seçeneğin belirlenen toplam frekans (f) larına göre yüzde (%) leri hesaplandı. Elde edilen değerlere göre tablolar hazırlanarak ve yorumları yapıldı. Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezinde yapılan 10 adet iğne oyası ürüne ait bilgi formları eklerde sunuldu.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın genel amacı doğrultusunda aranan cevaplara ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Kursiyerlerin Kişisel Niteliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde kursiyerlerin; yaş, cinsiyet, öğrenim durumu ve mesleklerine ilişkin bilgileri yer almaktadır.

Çizelge 4.1. Kursiyerlerin yaş aralıklarını gösteren dağılım

Yaş aralığı	f	%
15-25	3	7,5
25-35	16	40
35-45	10	25
45 yaş ve üzeri	11	27,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.1 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 7,5'i 15-25 yaş aralığında, % 40'ı 25-35 yaş aralığında, % 25'i 35-45 yaş aralığında, % 27,5'i 45 yaş ve üzeri yaştadır.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunu 25-35 yaş aralığında olanlar oluşturmaktadır. Çoğunluğun yetişkin olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.2. Kursiyerlerin medeni durumunu gösteren dağılım

Medeni Durumu	f	%
Evli	34	85
Bekar	6	15
Toplam	40	100

Çizelge 4.2 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 85'inin evli, % 15'inin bekar olduğu görülmektedir.

Tablodan anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğu evlilerden oluşmaktadır.

Çizelge 4.3. Kursiyerlerin öğrenim durumunu gösteren dağılım

Öğrenim Durumu	f	%
Okur-Yazar değil	-	-
Okur-Yazar	-	-
İlköğretim	12	30
Lise	16	40
Ön Lisans	8	20
Lisans	3	7,5
Yüksek Lisans	1	2,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.3 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 30'unun ilköğretim mezunu, % 40'ının lise mezunu, % 20'inin ön lisans mezunu, % 7,5'inin lisans mezunu, % 2,5'inin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun lise mezunu olduğu görülmektedir. Bireylerin kendilerini geliştirme ve varsa eksikliklerini giderme çabası içinde olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.4. Kursiyerlerin meslek durumunu gösteren dağılım

Meslek Durumu	f	%
Ev hanımı	23	57,5
Memur	9	22,5
Öğretmen	7	17,5
Hukuk Mensubu	-	-
Sağlık Mensubu	-	-
Mühendis	-	-
Diğer	1	2,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.4 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 57,5'inin ev hanımı, % 22,5'inin memur, % 17,5'inin öğretmen, % 2,5'inin diğer meslek grubundan olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunun ev hanımı olduğu görülmektedir.

4.2. Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezleri Hakkındaki Düşünceleri ile İlgili Bulgular

Bu bölümde kursiyerlerin; halk eğitim merkezindeki iğne oyası kursundan nasıl haberdar olduklarıyla ve halk eğitim merkezindeki iğne oyası kursunu tercih etme nedenleriyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Çizelge 4.5. Halk eğitim merkezindeki iğne oyası kursundan nasıl haberdar olduğu ile ilgili dağılım

HEM'indeki İğne Oyası Kursundan	f	%
Haberdar Olma Durumu		
Çevreden	15	37,5
Gazetelerden	-	-
Kitle İletişim Araçlarından (Radyo-Televizyon)	-	-
Bilgisayar (İnternet)	10	25
Afiş ve Reklamlardan	4	10
Diğer (Aileden)	11	27,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.5 incelendiğine araştırmaya katılan kursiyerlerin % 37,5'inin çevre, % 27,5'inin aile, % 25'inin bilgisayar (İnternet), % 10'unun afiş ve reklamlar yolu ile iğne oyası kursundan haberdar olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası kursunu çevreden ve aileden alınan bilgilerden öğrendiği söylenebilir.

Çizelge 4.6. Halk eğitim merkezindeki iğne oyası kursunu tercih etme nedeni ile ilgili dağılım

İğne Oyası Kursunu Tercih Etme Nedeni	f	%
El Becerisini Geliştirmek İçin	5	12,5
Meslek Edinmek İçin	7	17,5
Boş Zamanları Değerlendirmek İçin	15	37,5
Ekonomik Katkı Sağlamak İçin	13	32,5
Hepsi	-	-
Toplam	40	100

Çizelge 4.6 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 12,5'inin el becerisini geliştirmek için, %17,5'inin meslek edinmek için, % 37,5'inin boş zamanları değerlendirmek için, % 32,5'inin ekonomik katkı sağlamak amacıyla kursa katıldıkları görülmektedir.

Kursiyerlerin çoğunluğunun boş zamanlarını değerlendirmek için kursa katıldıkları görülmektedir. Ancak kursiyerlerin ev ekonomisine katkı sağlamak amacıyla da kursa katıldıkları görülmektedir.

4.3. Kursiyerlerin İğne Oyası Kursu Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular

Bu bölümde kursiyerlerin; malzemelerin temini, yapılan ürünün model temini, iğne oyalarında en çok kullanılan hammaddeler, kullanılan malzemenin renk seçimi, kursta en çok hangi motiflerin kullanıldığı, iğne oyasında kullanılan teknikler, iğne oyalarında kullanılan kompozisyon türü, iğne oyasının en çok neyin üzerine uygulandığı, en çok kullanılan iğne oyası ürünleri, kullanıma nasıl hazırlandığı, oyaların nasıl saklandığı ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Çizelge 4.7. İğne oyası yapımında kullanılan malzemelerin temini ile ilgili dağılım

Malzemelerin Temini	f	%
Yurt Dışından Temin Ediyorum	-	-
Yurt İçinden Temin Ediyorum	20	50
Kurs Veren Yer Temin Ediyor	10	25
Yakın Çevremden Temin Ediyorum	10	25
Diğer	-	-
Toplam	40	100

Çizelge 4.7 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 50'si malzemeleri yurt içinden temin ettiği, % 25'i kurs veren yerin temin ettiği, % 25'i yakın çevresinden temin ettiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğu malzemelerini yurt içinden temin ettikleri görülmektedir. Bunun yanında kursiyerler yakın çevresinden ve kurs yerinin temininden de yararlandığı görülmektedir.

Çizelge 4.8. İğne oyası kursunda yapılan ürünün model temini ile ilgili dağılım

Yapılan Ürünün Model Temini	f	%
Yapılmış Hazır Modellerden	27	67,5
Bilgisayardan	3	7,5
Kendim Tasarlıyorum	10	25
Toplam	40	100

Çizelge 4.8 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin yapacakları ürünün model temininde; % 67,5'inin yapılmış hazır modellerden, % 7,5'inin bilgisayardan, % 25'inin kendi tasarımlarından yararlandıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğu ürünlerinin model temininde, yapılmış hazır modellerden yararlandığı ve kendi tasarımlarını da oluşturdukları görülmektedir.

Çizelge 4.9. İğne oyası kursunda yapılan oyalarda en çok kullanılan hammaddeler ile ilgili dağılım

En Çok Kullanılan Hammaddeler	f	%
Sentetik İplikler	28	70
Tabii İplikler	7	17,5
Çeşitli Boncuklar	5	12,5
Atkılı	-	-
Toplam	40	100

Çizelge 4.9 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin yapılan iğne oyalarda en çok kullandığı hammaddelerde; % 70'inin sentetik iplikler, % 17,5'inin tabii iplikler, % 12,5'inin çeşitli boncuklardan yararlandığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun ekonomik olması açısından iğne oyası yapımında hammadde olarak sentetik iplikler tercih ettikleri görülmektedir. Bunun yanında tabii iplik ve diğer kullanılan hammaddelerden de yararlandıkları görülmektedir.

Çizelge 4.10. İğne oyası yapımında kullanılan malzemenin rengini seçerken nelere dikkat edildiği ile ilgili dağılım

Kullanılan Malzemenin Renginin Seçimi	f	%
Kullanılan Yere Uygun Olması	9	22,5
Modaya Uygun Olması	-	-
Hazır Modele Uygun Olması	6	15
Tasarıma Uygun Olması	5	12,5
Hepsi	20	50
Toplam	40	100

Çizelge 4.10 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin malzemenin rengini seçerken %22,5'inin kullanılan yere uygunluğuna, % 15'inin hazır modele uygunluğuna, % 12,5'inin tasarıma uygunluğuna, % 50'sinin hepsine dikkat ettiği görülmektedir.

Kursiyerlerin çoğunluğunun renk seçimini yaparken bütünlük için tüm kriterlere dikkat ettikleri görülmektedir.

Çizelge 4.11. İğne oyası kursunda en çok kullanılan motifler ile ilgili dağılım

En Çok Kullanılan Motifler	f	%
Hayvansal Motifler	10	25
Bitkisel Motifler	25	62,5
Geometrik Motifler	5	12,5
Diğer	-	-
Toplam	40	100

Çizelge 4.11 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 25'inin hayvansal motifler, % 62,5'inin bitkisel motifler, % 12,5'inin geometrik motifler kullandığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin en çok doğadan yararlanarak bitkisel motifler tercih ettiği görülmektedir ancak kursiyerler hayvansal ve geometrik motiflerden de yararlandığı görülmektedir.

Çizelge 4.12. İğne oyası kursunda yapılan oyalarda hangi teknikler kullanıldığı ile ilgili dağılım

Teknikler	f	%
Zürafa	35	87,5
Kare İlmek	22	55
Üçgen İlmek	18	45
Çirtik	7	17,5
Kirpik	6	15
Fiskil	20	50
Artırma	33	82,5
Eksiltme	30	75

n: 40

Çizelge 4.12 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin yapılan iğne oyalarda en çok kullandığı tekniklerde % 87,5'inin zürafa tekniği, % 55'inin kare ilmek tekniği, % 45'inin üçgen ilmek tekniği, % 17,5'inin çirtik tekniği, % 15'inin kirpik tekniği, % 50'inin fiskil tekniği, % 82,5'inin artırma tekniği, % 75'inin eksiltme tekniği olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyası yapımında en çok zürafa tekniğini, artırma tekniğini, eksiltme tekniğini kullanmalarına rağmen kare ilmek tekniği, üçgen ilmek tekniği ve fiskil tekniğini de sık kullandıkları görülmektedir. çirtik ve fiskil tekniklerini ise modelden dolayı tercih etmedikleri görülmektedir.

Çizelge 4.13. İğne oyası yapımında kullanılan kompozisyon türü ile ilgili dağılım

Kompozisyon Türü	f	%
Ana Motif Sürekli Tekrarı İle	3	7,5
Ana-Ara Motif Bağlı Tekrarı İle	6	15
Ana Motif Aralıklı Tekrarı İle	17	42,5
Ana-Ara Motif Aralıklı Tekrarı İle	12	30
Simetrik Tekrarı İle	2	5
Diğer	-	-
Toplam	40	100

Çizelge 4.13 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 7,5'inin ana motif sürekli tekrarı ile, % 15'inin ana-ara motif bağlı tekrarı ile, % 42,5'inin ana motif

aralıklı tekrarı ile, % 30'unun ana-ara motif aralıklı tekrarı ile, % 5'inin simetrik tekrarı ile kompozisyon türü uyguladıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin uyguladıkları kompozisyon türünde en çok ana motif aralıklı tekrarı ile kompozisyon uyguladıkları görülmektedir. Bunun yanında ana-ara motif aralıklı tekrarı kompozisyon türü de seçtikleri görülmektedir. Bu seçimlerde iğne oyası modelinin etkili olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.14. İğne oyasının en çok neyin üzerine uygulandığı ile ilgili dağılım

İğne Oyasının Uygulandığı Yer	f	%
Zincir Üzerine	17	42,5
Şerit Üzerine	6	15
Kumaş Kenarına	12	30
İplik Üzerine	5	12,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.14 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyasını; %42,5'inin zincir üzerine, %15'inin şerit üzerine, % 30'unun kumaş kenarına, %12,5'inin iplik üzerine uyguladıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerin iğne oyarlarını en çok zincir üzerine uyguladıkları görülmektedir. Kursiyerlerin kullandıkları zeminin kalın olmamasına dikkat ettikleri görülmektedir.

Çizelge 4.15. En çok yapılan iğne oyası ürünleri ile ilgili dağılım

İğne Oyası Ürünleri	f	%
Yemeni ve Mevlüt Örtüsü Oyaları	11	27,5
Taç Oyaları	3	7,5
Kese Oyaları	2	5
Mendil Oyaları	6	15
Yatak Takımı Oyaları	7	17,5
Diğer (Kolye, bileklik)	11	27,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.15 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin en çok yapılan iğne oyası ürünlerinde % 27,5 oranları ile yemeni ve mevlüt örtüsü oyaları ile kolye, bileklik, % 7,5'inin taç oyaları, % 5'inin kese oyaları, % 15'inin mendil oyaları, % 17,5'inin yatak takımı oyaları olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyası ile en çok geleneksel ürün olan yemeni ve mevlüt örtüsü yaptığı aynı zamanda güncel tasarım olarak çeşitli kolye, bileklik vb ürünleri de tercih ettikleri görülmektedir. Amaçları iğne oyasını çeşitlendirmek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.16. İğne oyalmasının saklanma durumu ile ilgili dağılım

İğne Oyasının Saklandığı Yerler	f	%
Özel Sandıklara Koyarak	17	42,5
Kumaş Arasına Koyarak	19	47,5
Diğer (Çekmece vb.)	4	10
Toplam	40	100

Çizelge 4.16 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyalalarını % 42,5'i özel sandıklara koyarak % 47,5'i kumaş arasına koyarak % 10'u diğerlerine koyarak sakladığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğu iğne oyalalarını özel sandıklara koyarak ve kumaş arasına koyarak sakladıkları görülmektedir. Kursiyerlerin iğne oyalalarına zarar gelmemesi için özenle koruduğu görülmektedir.

Çizelge 4.17. İğne oyalalarının kullanıma hazırlanması ile ilgili dağılım

Hazırlanma Durumu	f	%
Şeker İle Kolalama	-	-
Kola İle Kolalama	5	12,5
Kola Kullanmıyor	35	87,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.17 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyalalarını % 12,5' i kola ile kolalayarak % 87,5'i kola yapmadan kullanıma hazırladıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin yaptıkları oyalarda genellikle bir kolalama işlemi yapmadıkları söylenebilir.

4.4. Kursiyerlerin İğne Oyalarının Üretimi Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde kursiyerlerin; iğne oyalarından elde edilen aylık gelirleri, yapılan iğne oyalarını değerlendirmeleri, ürünlerin ilgi çekicilikleri, yapılan ürünler ile piyasada yapılan ürünler arasındaki benzerlikleri ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Çizelge 4.18. Kursiyerlerin iğne oyalarından elde ettiği aylık gelir ile ilgili dağılım

Aylık Gelir Durumu	f	%
200 – 400	6	15
400 – 600	13	32,5
600 – 800	18	45
800 +	3	7,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.18 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin aylık geliri % 15'inin 200-400 arasında, % 32,5'inin 400-600 arasında, % 45'inin 600-800 arasında, % 7,5'inin 800 + olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun aylık gelirinin 600-800 ve 400-600 arasında olduğu görülmektedir. Kursiyerlerin ekonomik kazancını iyi derecede sağladığı görülmektedir.

Çizelge 4.19. İğne oyası kursunda yapılan oyalara değerlendirilmesi ile ilgili dağılım

Yapılan Oyalara Değerlendirilmesi Durumu	f	%
Ekonomik Kazanç Sağlıyorum	30	75
Hediye Ediyorum	3	7,5
Sergiliyorum	7	17,5
Diğer	-	-
Toplam	40	100

Çizelge 4.19 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 75'i ekonomik kazanç sağlamak için, % 7,5'inin hediye ettikleri, % 17,5'inin sergiledikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyalarını ekonomilerine katkı sağlamak için yaptıkları ancak kursiyerlerin küçük bir kısmı hediye etmek için yaptıkları da görülmektedir.

Çizelge 4.20. İğne oyası kursunda yapılan ürünlerin ilgi çekici olma durumu ile ilgili dağılım

İlgi Çekme Durumu	f	%
Evet	36	90
Hayır	-	-
Bazen	4	10
Toplam	40	100

Çizelge 4.20 incelendiğinde yapılan ürünlerin % 90'ının evet ilgi çekici olduğu, % 10'unun bazen ilgi çekici olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin yaptıkları iğne oyalarının ilgi çekici olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.21. İğne oyası kursunda yapılan ürünlerle piyasadaki ürünler arasındaki benzerlik durumu ile ilgili dağılım

Benzerlik Durumu	f	%
Evet	24	60
Hayır	10	25
Bazen	6	15
Toplam	40	100

Çizelge 4.21 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin; yapılan ürünlerin piyasadaki ürünlerle % 60'ı evet, % 25'i hayır, % 15'i bazen benzer olduğu görülmektedir.

Yapılan ürünlerin piyasadaki ürünlerle benzerlik göstermesi kursiyerlerin piyasadaki ürünleri model aldıklarını göstermektedir.

4.5. Kursiyerlerin İğne Oyası Kursu Programının Etkililiği Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular

Bu bölümde kursiyerlerin; iğne oyası programında amaçlarına ulaşma yeterliliği, içerik/konuların yeterliliği, uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterliliği, yararlanılan öğretim araç-gereçlerin yeterliliği, yararlanılan kaynakların yeterliliği ve uygulanan değerlendirme ölçeklerinin yeterliliği ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Çizelge 4.22. Kursiyerlerin iğne oyası programında amaçlarına ulaşma düzeyi ile ilgili dağılım

Amaçların Yeterlilik Düzeyi	f	%
Hiç	-	-
Az	4	10
Çoğu Zaman	22	55
Her Zaman	14	35
Toplam	40	100

Çizelge 4.22. incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlere, iğne oyası programında amaçlarına ulaşip ulaşmadıklarına ilişkin yöneltilen sorulara kursiyerlerin % 10'u az, % 55'i çoğu zaman, % 35'i her zaman cevabını verdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun katıldıkları programın amaçlarına ulaştıkları ve memnun oldukları görülmektedir.

Çizelge 4.23. İğne oyası programındaki içerik/konuların yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım

İçerik/Konuların Yeterlilik Düzeyi	f	%
Hiç	-	-
Az	2	5
Çoğu Zaman	13	32,5
Her Zaman	25	62,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.23 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyası programında verilen içerik/konularla ilgili % 5'i az, % 32,5'inin çoğu zaman, % 62,5'inin her zaman cevabını verdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunun katıldıkları programda yer alan içerik ve konuları yeterli buldukları görülmektedir.

Çizelge 4.24. İğne oyası programında uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım

Öğretim Yöntemlerinin Yeterlilik Düzeyi	f	%
Hiç	-	-
Az	2	5
Çoğu Zaman	27	67,5
Her Zaman	11	27,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.24 incelendiğinde öğretim yöntemlerinin yeterliliğini, araştırmaya katılan kursiyerlerin % 5'i az, % 67,5'i çoğu zaman, % 27,5'i her zaman yeterli bulduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası programında uygulanan öğretim yöntemlerini yeterli bulduğu söylenebilir.

Çizelge 4.25. İğne oyası programının yürütülmesinde yararlanılan öğretim araç-gereçlerinin yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım

Araç-Gereçlerin Yeterlilik Düzeyi	f	%
Hiç	3	7,5
Az	14	35
Çoğu Zaman	11	27,5
Her Zaman	12	30
Toplam	40	100

Çizelge 4.25. incelendiğinde iğne oyası programının yürütülmesinde yararlanılan öğretim araç-gereçlerini araştırmaya katılan kursiyerlerin % 7,5'i hiç, % 35'i az, % 27,5'i çoğu zaman, % 30'u her zaman yeterli derecede buldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun yararlanılan öğretim araç gereçlerini yeterli bulduğu söylenebilir.

Çizelge 4.26. İğne oyası kursunda yararlanılan kaynakların yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım

Kaynakların Yeterlilik Düzeyi	f	%
Hiç	-	-
Az	3	7,5
Çoğu Zaman	22	55
Her Zaman	15	37,5
Toplam	40	100

Çizelge 4.26. incelendiğinde iğne oyası kursunda yararlanan kaynakların araştırmaya katılan kursiyerlerin % 7,5'inin az, % 55'inin çoğu zaman, % 37,5'inin her zaman yeterli olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası kursunda yararlanan kaynaklardan yeteri kadar faydalandıkları söylenebilir.

Çizelge 4.27. İğne oyası kursunda uygulanan değerlendirme ölçeklerinin yeterlilik düzeyi ile ilgili dağılım

Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterlilik Düzeyi	f	%
Hiç	-	-
Az	4	10
Çoğu Zaman	26	65
Her Zaman	10	25
Toplam	40	100

Çizelge 4.27 incelendiğinde iğne oyası kursunda uygulanan değerlendirme ölçeklerinin araştırmaya katılan kursiyerlerin % 10'unun az, % 65'inin çoğu zaman, % 25'inin her zaman yeterli buldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası kursunda uygulanan değerlendirme ölçeklerini yeterli bulduğu söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde araştırmadan elde edilen veriler incelenmiş ve bu verilerin değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Eğitim Programını konu alan bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmektedir.

Halk eğitim merkezindeki iğne oyası eğitim programı Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi sınırlarında incelenmiştir. Araştırmanın genel amacı Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası kursu eğitim programının incelenmesi, araç-gereç, günümüzdeki yeri, bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin kurs hakkındaki düşüncelerini, beklentilerini ve program hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir.

Türkiye’de yapılan araştırmalara yer verilmiştir ve araştırmalar incelenerek kısa bir özeti çıkarılmıştır.

İkinci bölümde Antalya ili ve Antalya el sanatları, eğitim, yaygın eğitim, halk eğitim, sanat, el sanatları, örgü, oya, halk eğitim merkezindeki iğne oyası dersi, iğne oyası, iğne oyasında kullanılan araç gereçler, iğne oyasının teknikleri, program hakkında bilgi verilmiştir. İğne oyası ürün analizi yapılmıştır ve incelenmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer verilmektedir. Araştırmanın evrenini Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Eğitim Programına katılan kursiyerler oluşturmaktadır. Bu evrenden rastgele seçilen 40 kursiyer araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Dördüncü bölümde, anketler değerlendirilmiş tablolar haline getirilmiştir.

Beşinci bölümde ise, araştırma sonuçları değerlendirilmiş ve tartışmaları yapılmıştır.

Sonuç kısmında anket cevaplarına ve anketteki bireylerin söylediklerine göre Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Eğitimi Programı Hakkında şu bilgiler elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunu 25 ve 35 yaş arası oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunu evliler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kursiyerlerin büyük bir bölümünün lise mezunu olduğu görülmektedir. Kursiyerler eksiklerini giderme ve kendilerini geliştirme çabası içinde oldukları görülmüştür.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğu ev hanımıdır. Kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası kursunu çevreden alınan haberlerle haberdar oldukları ancak bilgisayarında (internet) önemli katkısı olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin, iğne oyası kursunu boş zamanlarını değerlendirmek için katıldıkları görülmekle birlikte, aile ekonomisine katkı sağlamak için kursa katıldıkları anlaşılmaktadır.

Kursiyerlerin çoğunluğunun malzemelerini yurt içinden temin ettikleri nadir de olsa kurs veren yer ve yakın çevrelerinden de temin ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin büyük bir kısmı yapacakları ürünlerinin modellerini yapılmış hazır modellerden seçerken, küçük bir kısmı da kendisinin tasarladığı görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun iğne oyası yapımında ekonomik olması açısından hammaddesi sentetik olan iplikleri tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin yaptıkları iğne oyalarını en çok ana motif aralıklı tekrarı ve ana-ara motif aralıklı tekrarı ile kompozisyon türü uyguladıkları görülmektedir. Kursiyerler iğne oyalarının zeminin inceliğine dikkat ederek en çok zincir üzerine uyguladıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunlukla yaptıkları iğne oyası ürünleri yemeni ve mevlit örtüsü oyaları ancak kolye, bileklik vb. ürünler de yaptıkları görülmektedir.

Kursiyerlerin iğne oylarını çoğunlukla kumaş arasına koyarak sakladıkları bazen de özel sandıklara koyarak temizliğine dikkat ederek sakladıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oylarından elde ettikleri aylık gelirleri 600-800 arasında olduğu iyi derecede kazandıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğu iğne oylarını ekonomik kazanç sağlayarak değerlendikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin büyük bir kısmı iğne oyası kursunda yapılan ürünlerin ilgi çekici olduğunu düşünmektedir. Kursiyerlerin çoğunluğu iğne oyası kursunda yapılan ürünler ile piyasada yapılan ürünler arasında benzerlik olduğunu düşündüğü görülmektedir. Bu da kursiyerlerin piyasadaki ürünleri model aldıklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğunun katıldıkları programın amaçlarına ulaştıkları, programda yer alan konuları/içeriği yeterli bulduğu, uygulanan öğretim yöntemlerini yeterli bulduğu, öğretim araç-gereçlerini az yeterli bulduğu, yararlanılan kaynakları yeterli bulduğu, uygulanan değerlendirme ölçeklerini yeterli bulduğu görülmüştür.

İğne oyası programında farklı özellikteki 10 adet ürün incelenerek ekler bölümünde sunulmuştur.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğunluğu kullandığı malzemenin rengini seçerken kullandığı yere uygun olmasına dikkat ettikleri ve bunu yanında hazır modele uygun olmasına da dikkat ettikleri görülmektedir. Kursiyerlerin çoğunluğunun doğadan etkilenecek en çok kullandıkları motifler bitkisel motifler olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kursiyerlerin iğne oyası yapımında en çok zürafa, artırma, eksiltme, kare ve üçgen ilmek teknikleri kullanırken, sık sık da fiskil tekniği de görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, ilgililere ve bu konuda yapılacak araştırmalara yön göstermesi amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. İğne oyası yapımında kullanılan malzemeler çeşitlendirilmelidir.
2. Halk eğitim merkezleri bünyesinde yer alan el sanatları kurslarına olan talebin artması için tanıtıcı reklam ve afişler hazırlanmalıdır.
3. Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki iğne oyası kurs programına, bu bölgeye ait yöresel oylar kullanılarak programın gelişimi sağlanmalıdır.
4. Halk eğitim merkezlerine Eğitim Fakültelerinden mezun olmuş, öğretmen adaylarının görevlendirilip kursiyerlerin daha modern ve kendi tasarımlarını yapabilme imkânı sağlayacak ortamlar yaratılmalıdır.
5. Eski örnekler tespit edilerek halk eğitim iğne oyası kurslarında, geleneksel özellikleri ile yeni tasarımlarda kullanılmalı.

KAYNAKLAR

- Akpınarlı, F. (2008). *Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*. Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 162.
- Aktan, L. (1999). *2000'li Yıllarda Geleneksel Türk El Sanatlarının Dün, Bugün İkilemi*. 2000'li Yıllarda Türkiye'de Geleneksel El Sanatlarının Tarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
- Alkan, C. (1988). *Mesleki ve Teknik Eğitim Esasları*. (1.Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 8.
- Alkan, C., Doğan, H., Sezgin, S.İ. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler*. (1.Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, 7.
- Aral, N. (1999). Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık Etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 1-11-17.
- Arslan, E. (2008). *Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 10.
- Aslanapa, O. (1973). *Türk Sanatı I*. (1. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1.
- Atanur, M. (1994). El Sanatlarını Geliştirmeliyiz. *Kültür ve Sanat Dergisi*. 1, 18.
- Atay, A. (1987). *Örücülük*. (1. Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, 25-27-31-33.
- Balamir, B. (1996). *Uygarlığın Anlamı Sanat Eğitiminde Saklıdır* (1. Baskı). Ankara: Milli Eğitim.
- Barışta, H. Ö. (1995). *Türk İşleme Sanatı Tarihi*. (1.Baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 15-141-307.
- Barışta, H. Ö. (1997). *Türk İşlemelerinden Teknikler*. (1.Baskı). Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi. Ankara. 141
- Bayazit, M., Ceylan, U., Saylan, U. (2012). *Geleneksel El Sanatlarının Bölge Turizmine Etkisi*. (1.Baskı). Batman. 899.
- Baykasoğlu, N. (1986). *Tavşanlı İğne Oyaları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayram, M. (2005). *İğne Oyası Teknikleri ve Kastamonu İğne Oyaları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2-16.
- Budak, Y. (2009). Yaşam Boyu Öğrenme ve İlköğretim Programlarının Hedeflemesi Gereken İnsan Tipi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 3-8.

- Buyurgan, S. U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 30.
- Celep, C. (1995). *Halk Eğitimi Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Teknikler*. (1.Baskı). Ankara: Şafak, 3-17-19-20-22-23-24-25-76-78-79-80-81-82-83-101-102-103.
- Demirel, Ö., Kaya, Z. (2005). *Eğitim Bilimine Giriş*. (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları. 205-206.
- Demirel, Ö., Kaya, Z. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 8-9-10-11.
- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1971). *Yaygın Eğitim: Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1990). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1996). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Er, T.(1997). *Eğitim-Sosyoloji İlişkisi. Eğitim Bilimine Giriş*. (1.Baskı). Küçük Ahmet, L.(Ed.). Ankara: Gazi Kitabevi. 2.
- Erdoğan, A. (1987, 12-13 Kasım). *Yaygın Eğitim ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği Eğitim Toplantısı'nda sunulmuş bildiri, Ankara.
- Eronç, P. (1984). *Giyim Süsleme Teknikleri*. (1.Baskı). İstanbul: M.E.G.S.B. Yayınları, 12-19.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. (1.Baskı). Ankara: Yelken Tepe Yayınları. 3-9-13.
- Fidan, N. Erden, M. (1993). *Eğitime Giriş*. (1.Baskı). Ankara: Meteksan matbaacılık. 13.
- Gazi Üniversitesi. (2016). *Tez Yazım Kılavuzu*. Ankara: Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 6.
- Geray, C. (1970). *Halk Eğitimi Giriş*. Ankara: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- Geray, C. (1978). *Halk Eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1.
- Göl Yüksel, S. (1996). *Kırıkkale İğne Oyaları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Göl Yüksel, S. (1996). *Kırıkkale İğne Oyaları*. Ankara: 2.
- Güven, İ. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 3.
- Güzel, P. (2010). *Van İlindeki Savatlı Takılar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnternet 1:
<http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2Fwww.kulturturizm.gov.tr&date=2019-05-01>
- İnternet 2: <http://www.webcitation.org/query?url=http%3A%2F%2F tarih.org%2Fmakaleler&date=2019-05-01>
- Kayhan, Ü. Eroğlu, G. (2007). *Bir Eğitim Ortamı Olarak Okul* (yapı, işleyiş ve ilişkiler). Ankara: Tay Yayınları, 10.
- Kılıç, E. (1981). *Halk Eğitimde Kuram ve Uygulama*. Ankara: Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü. 2-9-10-11-111-113-114-115-116-121-122.
- Kocabaş, M. (2000). *Kocaeli İlinde Yapılan İğne Oyası Ürünler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkusuz, S. (1971). *Nakış Temel Bilgileri Tekniği, Uygulamaları ve Örnekleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 29.
- Kurt, İ. (2000). *Yetişkin Eğitimi*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayınları, 26.
- Kutluğ, N. (1985). *Plastik Sanatların Yaygın Eğitiminde Ailenin Rolü*. 1. Plastik Sanatlar Sempozyumunda sunuldu, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 36.
- Kültür Ansiklopedisi (1989). *Türk El Sanatları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 954.
- Lowe, J. (1985). *Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış*. (Çev. Turhan Oğuzkan). Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 60-61.
- Markakoğlu, Ş. (1986). *Nallıhan İğne Oyaları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MEB (1949). *Dördüncü Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (1957). *Altıncı Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (1962). *Yedinci Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- MEB (1963). *Halk Eğitimi Merkezleri Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB (1974). *Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (1981). *Onuncu Milli Eğitim Şurası*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (1990). *XIII. Milli Eğitim Şurası Yaygın Eğitim Raporları Görüşmeler Kararlar*. Ankara.
- MEB (1993). *On Dördüncü Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dökümanı*. Ankara: Milli Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB (2006). *İğne Oyası Modül Programı*. Ankara: Milli Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB (2010). *Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Mercin, L., Alakuş, A. (2007). *Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği*. (1.Baskı). Diyarbakır: Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi Yayınları 9, 2-6.
- Meriç, H. (1992). *Akdeniz ülkeleri 1. Heykel Sempozyumu* Fransa: Mourillon, Toulon.
- Miser, R. (1993). *Cumhuriyetimizin 70. Yılında Ülkemizde Halk Eğitimin Durumu*. Ankara: Milli Eğitim, 36.
- Onuk, T. (1988). *İğne Oyaları Çeşitleri ve İşleme Yöntemleri*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, VII-7.
- Onuk, T. (1989). *Namrun İğne Oyaları Üzerine Bir Sohbet*. Ankara: İçel. Kültürü Yayınları, 19.
- Onuk, T. (2000). *Osmanlı'dan Günümüze Oyalar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 6-7-12.
- Onuk, T. (2005). *Osmanlı'dan Günümüze Oyalar*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2-5-13-55.
- Öğüt, G. (1973). *Oyacılık Sanatı Ve Kütahya Oyaları*. *Ankara Türk Etnografya Dergisi*, XII, 55-70.
- Özbağı, T. (1995). *Emirdağ ve Çevre Birkaç Köyünden Derlenen Bazı Oyalar*. Emirdağ: Kültür Araştırmaları Sempozyumu (Tebliğler-Konuşmalar).
- Özbel, K. (1945). *Oya ve Oya Çeşitleri*. (1. Baskı) Ankara: C.H.P Halkevleri Yayınları 5-6.
- Özbel, K. (1948). *El sanatları*. (1.Baskı) Ankara: C.H.P Halkevleri Yayınları 6-4-22.

- Özbel, K. (1976). *El sanatları-1*. (1. Baskı) Ankara: C.H.P Halkevleri Yayınları 10.
- Özdemir, M., Yetim, F. (1997). *Günümüz Ekonomisinde El Sanatlarının Yeri ve Önemi. Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 3-4.
- Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş*. İzmir: Dokuz Eylül, 106-107-108-109.
- Öztürk, İ. (2003). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş*. İzmir: Dokuz Eylül, 1-68.
- Öztürk, S. (1997). Düünden Bugüne Türk El Sanatları. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 36, 11-66-85.
- Paşu, N. (2007). *Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarım Dersinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sürür, A. (1984). *Oyaların Dekoratif Değeri, Türk Dokuma Sanatından Örnekler* (1. Baskı) İstanbul: Akbank, 11.
- Şeren, M. (1997). *Halk Eğitimi, Eğitim Bilimine Giriş* (1. Baskı) Ankara: Gazi kitabevi, 13-265.
- Talay, M. İ. (2007). *Türk Oyaları Kataloğu Boncuk Oyaları* (Cilt 1). Ankara: Maddi Kültür Dizisi. 3.
- Taner, N. (1982). *2. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*. İzmir.
- Taşpınar, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. (Öğretmenlik mesleği) (1. Baskı) Nobel Yayınları, 2-23-27-28-33.
- Taymaz, H. (1978). *Hizmetiçi Eğitim*. (1.Baskı) Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 5-12.
- Tekin, M. (1990). *Halk Eğitim Merkezleri Etkinlikleri Etkinliklerinin Yönetimi*. (1.Baskı) Ankara: Yayınlanmamış Araştırma Raporu, 1.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. (1. Baskı) Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 46.
- Türk Tarih Kurumu. (1994). *Türk Tarih Kongresi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, X.
- Yanar, H. (2011). *Afyon İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarım Dersinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2010). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. (1. Baskı) Ankara: Nobel Yayınları. 2

Yıldırım, M. (1996). *Yaygın Eğitim ve Halk Eğitimi Merkezlerindeki Uygulamalar*. (1. Baskı) Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 12-17-20-119.

Yüksel, S. (2011). *Diyarbakır Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Züher, H. (1971). *Türk Süsleme Sanatı*. (1. Baskı) Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 21.

EKLER

Ek-1. Anket Formu

ANTALYA AZİZE KAHRAMAN HALK EĞİTİM MERKEZİNDEKİ İĞNE OYASI DERSİ EĞİTİM PROGRAMININ İNCELENMESİ

Değerli Kursiyer;

Bu anket; Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Dersi Eğitim Programının incelenmesinde kursiyer görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket kişisel bilgileriniz ve İğne Oyası Dersine ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Ankete vereceğiniz objektif ve doğru cevaplar araştırmamıza büyük katkı sağlayacaktır. Bilgiler sadece araştırma için kullanılacaktır.

Araştırmaya kattığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Ayşe Nur GÖRAL

1. Yaşınız?

- a) 15-25 yaş arası
- b) 25-35 yaş arası
- c) 35-45 yaş arası
- d) 45 yaş ve üzeri

2. Medeni durumunuz nedir?

- a) Evli
- b) Bekar

3. Öğrenim durumunuz nedir?

- a) Okur-yazar değil
- b) Okur-yazar
- c) İlköğretim
- d) Lise
- e) Ön Lisans
- f) Lisans
- g) Yüksek Lisans

4. Mesleğiniz?

- a) Ev hanımı
- b) Memur
- c) Öğretmen
- d) Hukuk Mensubu
- e) Sağlık Mensubu

f) Mühendis

g) Diğer

5. Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası kursundan nasıl haberdar oldunuz?

a) Çevreden

b) Gazetelerden

c) Kitle iletişim araçlarından (Radyo- Televizyon)

d) Bilgisayar (İnternet)

e) Afiş ve reklamlardan

f) Diğer

6. Halk Eğitim Merkezindeki İğne Oyası Kursunu tercih etme nedeniniz?

a) El Becerisini geliştirmek için

b) Meslek edinmek için

c) Boş zamanlarımı değerlendirmek için

d) Ekonomik katkı sağlamak için

f) Hepsi

7. İğne Oyası yapımında kullanılan malzemeleri nereden temin ediyorsunuz?

a) Yurt dışından temin ediyorum

b) Yurt içinden temin ediyorum

c) Kursu veren yer temin ediyor

d) Yakın çevremden temin ediyorum

e) Diğer

8. Yapacağınız ürünün modelini nasıl temin ediyorsunuz?

- a) Yapılmış hazır modellerden
- b) Bilgisayardan
- c) Kendim tasarlıyorum

9. İğne oyası kursunda yaptığınız ürünlerde en çok hangi hammaddeleri kullanıyorsunuz? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz).

- a) Sentetik iplikler
- b) Tabii iplikler
- c) Çeşitli boncuklar
- d) At kılı

10. İğne Oyasında kullandığınız malzemenin renklerini seçerken nelere dikkat ediyorsunuz?

- a) Kullanılan yere uygun olması
- b) Modaya uygun olması
- c) Hazır modele uygun olması
- d) Tasarıma uygun olması
- f) Hepsi

11. İğne oyası kursunda en çok hangi motifleri kullanıyorsunuz?

- a) Hayvansal motifler
- b) Bitkisel motifler
- c) Geometrik motifler
- d) Diğer

12. İğne oyası kursunda yapılan ürünlerde hangi teknikleri kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a) Zürafa
- b) Kare ilmek
- c) Üçgen ilmek
- d) Çirtik
- e) Kirpik
- f) Fiskil
- g) Arttırma
- h) Eksiltme

13. İğne oylarını en çok hangi kompozisyon türüne göre uyguluyorsunuz?

- a) Ana motif sürekli tekrarı ile
- b) Ana-ara motif bağlı tekrarı ile
- c) Ana motif aralıklı tekrarı ile
- d) Ana-ara motif aralıklı tekrarı ile
- e) Simetrik tekrarı ile
- f) Diğer

14. İğne oyasını en çok neyin üzerine uyguluyorsunuz?

- a) Zincir üzerine
- b) Şerit üzerine
- c) Kumaş kenarına
- d) İplik üzerine

15. En çok yapılan iğne oyası ürünleri nelerdir?

- a)** Yemeni ve mevlüt örtüsü oyaları
- b)** Taç oyaları
- c)** Kese oyaları
- d)** Mendil oyaları
- e)** Yatak takımı oyaları
- f)** Diğer

16. İğne oyalarını nasıl saklıyorsunuz?

- a)** Özel sandıklara koyarak
- b)** Kumaş arasına koyarak
- c)** Diğer

17. İğne oyasını kullanıma nasıl hazırlıyorsunuz?

- a)** Şeker ile kolalama
- b)** Kola ile kolalama
- c)** Kola kullanmıyor

18. İğne oyası kursunda yapılan ürünleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a)** Ekonomik kazanç sağlıyorum
- b)** Hediye ediyorum
- c)** Sergiliyorum
- d)** Diğer

19. İğne oyalarından elde edilen aylık geliriniz nedir?

- a)** 200-400

- b)** 400-600
- c)** 600-800
- d)** 800 ve fazlası

20. İğne oyası kursunda yapılan ürünler ilgi çekiyor mu?

- a)** Evet
- b)** Hayır
- c)** Bazen

21. İğne oyası kursunda yapılan ürünlerle piyasadaki ürünler arasında benzerlik var mı?

- a)** Evet
- b)** Hayır
- c)** Bazen

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

22. İğne oyası kursu programının yürütülmesinde

uygulanan programın amaçları yeterli midir?.....( ) ( ) ( ) ( )

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

23. İğne oyası kursu programının yürütülmesinde

uygulanan içerik/konular yeterli midir?.....( ) ( ) ( ) ( )

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

24. İğne oyası kursu programının yürütülmesinde

uygulanan öğretim yöntemleri yeterli midir?.....( ) ( ) ( ) ( )

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

25. İğne Oyası kursu programının yürütülmesinde

yararlanılan öğretim araç/gereçleri yeterli midir?.....( ) ( ) ( ) ( )

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

26. İğne oyası kursu programının yürütülmesinde

yararlanılan kaynaklar yeterli midir?.....( ) ( ) ( ) ( )

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

27. İğne oyası kursu programının yürütülmesinde

uygulanan değerlendirme ölçekleri yeterli midir?.....( ) ( ) ( ) ( )

Ek-2. Bilgi Formları

Bilgi Formu 1.

Fotoğraf No : 1

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Kolye

Yörede Verilen İsim : Domates

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En : Taç Yaprak Çanak Yaprak

0.6cm 0.3cm

Boy : 0.8cm 0.9cm

Çap : Tomurcuk

0.7

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler : Polyester iplik, pamuk.

Kullanılan Renkler : Yeşil, sarı, kırmızı, kahverengi.

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, piko.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Daire.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak, dal.

Kompozisyon : Üç ilmekle başlanıp, kare ilmeklerle yuvarlanarak uzun boru oluşturulmuştur. Yeşil yaprak üç ilmekten başlanıp sekiz sıra arttırma yapılmıştır. Arttırma solda bitmiştir ve sağa doğru dördüncü ilmekten batırılarak üç sıra arttırma yapılmıştır. Sağdan sola doğru dört ilmek atlanmıştır. Üç sıra daha arttırma yapılmıştır. Soldan sağa doğru dört ilmek atlanmıştır ve üç ilmekle başlanarak altı sıra arttırma yapılmıştır, bir ilmek kalana kadar eksiltme yapılarak tamamlanmıştır. Taç yaprak işlemek için, iki ilmekle başlanıp arttırılmadan yedi sıra işlenmiştir. Üzerine on iki ilmekle başlanıp üç sıra eksiltme yapılmıştır. Beş adet taç yaprak aynı şekilde işlenerek oluşturulmuştur. Ayrı olarak aynı boru ve taç yaprak işlenerek birbirine fiskil ile tohum yapılarak birleştirilmiştir. Üç ilmekten başlanarak kare ilmeklerle yuvarlak oluşturulmuş ve bitirilmeden içine pamuk koyulmuştur, bitirilmiştir.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Zeynep Aksoy

Eğitimi : Lise

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 2.

Fotoğraf No : 2

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Fular

Yörede Verilen İsim : Haseki Küpesi

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En	:Örtü	Taç Yaprak	Çanak Yaprak
	30cm	0.5cm	2cm
Boy	: 105cm	2.5cm	2.3cm

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler : Polyester iplik.

Kullanılan Renkler : Pembe, turuncu, yeşil, krem.

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, zürafa, piko, fiskil.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Üçgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak, tohum.

Kompozisyon : Fular kenarına zürafa geçilmiştir. Diğer motifler fuların üçgen gelen kısımlarına doğru yoğunlaştırılmıştır. Zürafa üzerine dört adet piko yapılmıştır. Yapılan pikonun üzerine birer adet arttırılarak altı piko daha yapılmıştır. Altı pikonun üzerine ise beş tane zürafa yapıp yuvarlak şeklinde yaprak oluşturulmuştur. Yaprakların arasına renkli ipliklerle küçük küçük piko yapılmıştır. Belirli bir boşluk bırakıldıktan sonra zürafanın üzerine beş zürafa daha yapılmıştır. Beş zürafa ortalanarak iki tane daha zürafa tekniği uygulanmıştır. Zürafaların üzerine altı tane piko yapılmıştır ve bir tane piko kalana kadar eksiltme işlemi yapılarak iki tane yaprak tamamlanmıştır. Elde ayrı olarak çanak yaprak yapına başlanmıştır. Dört ilmekten başlayıp yuvarlayarak üçgen ilmeklerle beş ilmeğe kadar arttırılıp ayrı bir boru oluşturulmuştur. Borunun üzerine çanak yaprak işlemek için, üç ilmekle başlayıp altı sıra arttırma yapılmıştır arttırmanın üzerine bir sıra eksiltme yapılmıştır. Aynı işlemle dört tane yaprak yapılarak birbirine tutturulmuştur ve çanak yaprak tamamlanmıştır. Üç ilmekten başlayıp yuvarlayarak üçgen ilmeklerle dört ilmeğe kadar ayrı bir boru daha oluşturulmuştur. Borunun üzerine taç yaprak işlemek için bir ilmeğe üç tane ilmek daha atılıp arttırma yapılmadan on iki sıra işlenmiştir ve son ilmekler birleştirilip sivrilik verilmiştir. Aynı işlemlerle dört adet yaprak yapıp tutturulmuştur. Taç yaprağın içine farklı bir renkle ve aynı işlemlerle bir taç yaprak daha oluşturulmuştur. Borular birbiri içine yerleştirilip çekilen zincirle fulara tutturulmuştur. Orta kısma ise pikolarla tohum şekli verilmiştir.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Mukaddes Özyurt

Eğitimi : Üniversite

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 3.

Fotoğraf No : 3

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Şal

Yörede Verilen İsim : Nar Çiçeği

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En	:Örtü	Taç Yaprak	Çanak Yaprak
	43cm	1cm	05cm
Boy	:140cm	1cm	2cm.

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler : Polyester iplik.

Kullanılan Renkler : Pembe, narçiçeği kırmızısı, sarı, yeşil, beyaz.

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, zürafa, piko.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Kare, dikdörtgen, üçgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak.

Kompozisyon : Şalın kenarı zürafa geçilmiştir. Zürafa üzerine 2 piko yapılmıştır. 2 zürafa atlayarak 3. zürafaya 2 piko yapılmıştır. İşlem bir kez daha tekrarlanmıştır. Yan yana gelen iki pikoyu birleştirerek 2. Sıra halinde iki piko yapılmıştır. Pikolar üst üste birleştirilerek üçgen şekli verilmiştir. Her boş kalan pikonun ucuna küçük fiskil yapılmıştır. Bir tane daha işlem tekrarlanmıştır. Boru 8 ilmekle başlayıp 4 sıra eksiltme yapılmıştır. Eksiltmeden sonra yuvarlanarak kare ilmeklerle 5 ilmeğe kadar arttırılıp oluşturulmuştur. Üzerine çanak yaprak işlemek için, 6 sıradan oluşan eksiltme yapılmıştır. Ayrı olarak 3 ilmekten başlayıp yuvarlayarak kare ilmeklerle 5 ilmeğe kadar arttırılıp ayrı bir boru oluşturulmuştur. Borunun üzerine taç yaprak işlemek için, 1 ilmekten başlayıp 5 sıra kadar arttırma yapılmıştır, tekrar ederek 1'e kadar eksiltme yapılmıştır. Bu şekilde 4 taç yaprak oluşturulmuştur. Diğer borunun içine yapılan boru yerleştirilir ve yaprakların ucu içe doğru getirilir küçük fiskillerle tohum yapılarak tutturulur.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Esra ERTEKİN

Eğitimi : Üniversite

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 4.

Fotoğraf No : 4

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Kolye

Yörede Verilen İsim : Azra

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En	: Taç yaprak	Yeşil yaprak	Boru	Küçük Taç Yaprak
	1.7cm	1cm	0.6cm	0.4cm
Boy	: 2.3cm	1.5cm	1cm	0.4cm

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler : Polyester iplik.

Kullanılan Renkler : Yeşil, sarı, mor, beyaz.

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, piko, zürafa.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Dörtgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak, dal.

Kompozisyon : Kolye halkası için, iki ilmekten başlayarak iki sıra arttırma yapılmadan işlenmiştir. Yeşil yaprak için, dokuz sıra arttırma yapılmıştır. Üzerine iki ilmek kalana kadar eksiltme yapılmıştır. Yaprığın kenarı çirtik ile geçilmiştir ve yeşil yaprak oluşturulmuştur. İki kat yuvarlanan halka üzerine zürafa ile geçilmiştir. Taç yaprak işlemek için, İki ilmekle başlayıp on bir sıra arttırma ve üzerine bir ilmek kalana kadar eskitme yapılmıştır. Aynı işlemlerle beş taç yaprak oluşturulmuştur ve kenarları zürafa tekniği ile geçilmiştir. Orta taç yaprak için ise, bir ilmek ile başlayıp sekiz sıra arttırma yapıp üzerine bir ilmek kalana kadar eksiltme yapılmıştır. Aynı işlemler tekrar ederek beş orta taç yaprak işlenmiştir. Dört ilmekle başlanıp bir ilmek kalana kadar eksiltme yapılmıştır ve beş taç yaprak oluşturulmuştur. Sıra arttırmadan yapılan üçlü dal ile yapılan taç yapraklar birleştirilerek fiskil ile tohum yapılarak tutturulmuştur. Üç tane aşağı sarkan dala ayrı olarak yapılmış olan üç ilmekle başlanıp, üç ilmek yuvarlanarak boru oluşturulmuştur. Borunun üzerine taç yaprak için dört ilmekle başlanıp bir ilmek kalana kadar eksiltme işlenmiştir. Ortası fiskil ile tohum yapılarak tutturulmuştur.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Zeynep Aksoy

Eğitimi : Lise

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 5.

Fotoğraf No : 5
İnceleme Tarihi : 26.05.2017
Ürün Türü : Yazma
Yörede Verilen İsim : Açelya
Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En	:Örtü	Taç Yaprak	Çanak Yaprak
	95cm	1.5cm	0.5cm
Boy	: 95cm	2cm	1.5cm

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.
Gereçler : Polyester iplik.

Kullanılan Renkler : Sarı, yeşil, beyaz, mürdüm

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, kaya, zürafa, piko

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Üçgen

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak.

Kompozisyon : İlk olarak yazmanın tüm kenarına zürafa geçilmiştir. Yazmanın kenarından beş ilmekle başlanarak bir ilmek kalana kadar eksiltme yapılmıştır ve kaya tekniği uygulanmıştır. Kaya tekniğinin uç kısmına bir adet piko yapılmıştır. Pikonun üzerine üç ilmekle başlanıp iki sıra arttırma yapılmıştır arttırmanın üzerine ise bir ilmek kalana kadar eksiltme yapılarak yaprak tamamlanmıştır. Aynı pikonun üzerine iki ilmekle başlanıp üç sıra arttırma yapılarak çanak yaprak yapılmıştır. Çanak yaprağın ortasına üç tane piko yapılmıştır. Çanak yaprağın uç kısmına yedi ilmekli piko ile bağlanarak üç adet çanak oluşturulmuştur. Her bir çanağın üzerine taç yaprak yapılmıştır. Beş ilmekle başlanıp üzerine beş sıra eksiltme yapılarak taç yaprak yapılmıştır. Aynı işlemlerle diğer iki çanağın üzerine de taç yaprak yapılmıştır. Taç yaprakların kenar kısımlarına süsleme amaçlı piko tekniği uygulanmıştır. Ana motifin her bir ortasına piko atılarak yazma tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Elvan Yeşil Çevik

Eğitimi : Lise

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 6.

Fotoğraf No	:	6		
İnceleme Tarihi	:	26.05.2017		
Ürün Türü	:	Fular		
Yörede Verilen İsim	:	Yelpaze		
Ürünün Bulunduğu Yer	:	Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi		
Ürünün Boyutları				
En	:	Örtü	Taç Yaprak	Dal
		30cm	3cm	1cm
Boy	:	80cm	2.5cm	1cm
Kullanılan Malzemeler				
Araçlar	:	İğne.		
Gereçler	:	Polyester iplik.		
Kullanılan Renkler	:	Kahverengi, yeşil, krem.		
Kullanılan Teknik	:	Eksiltme, arttırma, zürafa, kaya		

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Üçgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak ve dal.

Kompozisyon : İlk olarak fuların tüm kenarı zürafa tekniği ile geçilmiştir. Hiç boşluk bırakmadan fuların tüm kenarına dört ilmekle başlanıp dört sıra eksiltme yapılarak kaya tekniği uygulanmıştır. Aralarda dört kaya boşluk bırakılarak ana motif oluşturulmuştur. Kayanın en üst ilmeğine iki ilmekle başlanıp dört sıra dilmek atılarak dal yapılmıştır. Yan yana aynı işlem yürütülerek toplam üç adet dal oluşturulmuştur. Dalın üzerine iki ilmekle başlanıp yedi sıra arttırma ve bir sıra da eksiltme yapılarak taç yaprak oluşturulmuştur. Taç yaprağın üzerine ise iki ilmekle başlanıp bir sıra eksilterek üç tane kaya yapılmıştır. Aynı işlemlerle toplam üç adet taç yaprak yapılarak birleştirilmiş ve ana motif tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Jale Ekmekci

Eğitimi : Lise

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 7.

Fotoğraf No : 7

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Pano

Yörede Verilen İsim : Hanım Yüreği

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En	: Pano	Taç Yaprak	Çanak Yaprak
Dal	40cm	2cm	2.5cm
Boy	: 45cm	2.5cm	4.5cm
7cm			

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler : Polyester iplik, tel.

Kullanılan Renkler : Mor, lila, yeşil, sarı.

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, piko, kaya.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Eş kenar dörtgen, üçgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak, dal.

Kompozisyon : Pano yapımında kullanılan motifler elde ayrı olarak tek tek yapılmıştır. Büyük yeşil yaprak yapımı için iki ilmekle başlanıp on beş sıra arttırma yapılmıştır. Arttırmanın hemen üzerine ise on beş sıra eksiltme yapılmıştır. Yaprığın kenarlarına iki ilmekle başlanıp bir eksiltme yaparak kaya tekniği ile süslenmiştir. Motifin birleşimi için on iki ilmekle başlanıp arttırma yapılmadan kare ilmekle yuvarlanıp beş sırada boru oluşturulmuştur. Borunun üzerine çanak yaprak yapımı için iki ilmekten başlanıp on yedi sıra arttırma yapılmıştır. Arttırma ortalanıp sekiz ilmekle başlanıp altı sıra eksiltme yapılmıştır. Arada bir ilmek bırakılıp sekiz ilmekle başlanıp tekrar altı sıra eksiltme yapılmıştır ve çift yaprak oluşturulmuştur. Aynı işlemler tekrar edilerek altı tane çanak yaprak oluşturulmuştur uzun kenarlardan birbirine tutturulmuştur. Çanak yaprağın kenarlarına farklı renkte ipe zürafa tekniği uygulanarak süslenmiştir. Tekrar altı ilmekle başlanıp dört sıra arttırma yapılmadan kare ilmekle yuvarlanarak boru oluşturulmuştur. Borunuz üzerine taç yaprak yapımı için iki ilmekle başlanıp on iki sıra arttırma yapılmıştır. Arttırmanın yarısına olacak şekilde altı ilmekle başlayıp beş sıra eksiltme yapılmıştır. Kalan diğer yarısına da aynı işlemle eksiltme yapılmıştır ve iki yaprak oluşturulmuştur. Kenarları zürafa ile süslenmiştir. Aynı işlemlerle üç adet taç yaprak yapılmıştır ve çanak yaprağın içine yerleştirilerek birbirine tutturulmuştur. Ortasına uzun uzun fiskiller atılmıştır. Fiskillerin üzerine de minik pikolar yapılmıştır. Ardaki küçük çanak yapraklar için önce on ilmekle başlanıp kare ilmekle yuvarlanarak dört sırada boru tamamlanmıştır üzerine iki ilmekle başlanıp altı sıra arttırma üzerine de altı sıra eksiltme yapılmıştır. Aynı işlemlerle beş adet yaprak oluşturulmuştur. Ortasına iplik bırakılıp kesilmiştir. Küçük dallar için ise, telin üzerine zürafa tekniği ile sarma yapılmıştır ve şekil verilmiştir. Motifler tek tek panoya kompozisyon şeklinde tutturulmuştur.

Kaynak Kişi :
Adı Soyadı : Zuhâl Yazıcıoğlu
Eğitimi : Üniwersite
Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 8.

Fotoğraf No : 8

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Kolye

Yörede Verilen İsim : Gül

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En : Taç Yaprak Çanak Yaprak Yeşil Yaprak

2.5cm

2.5cm

2cm

Boy

: 2cm

0.5cm

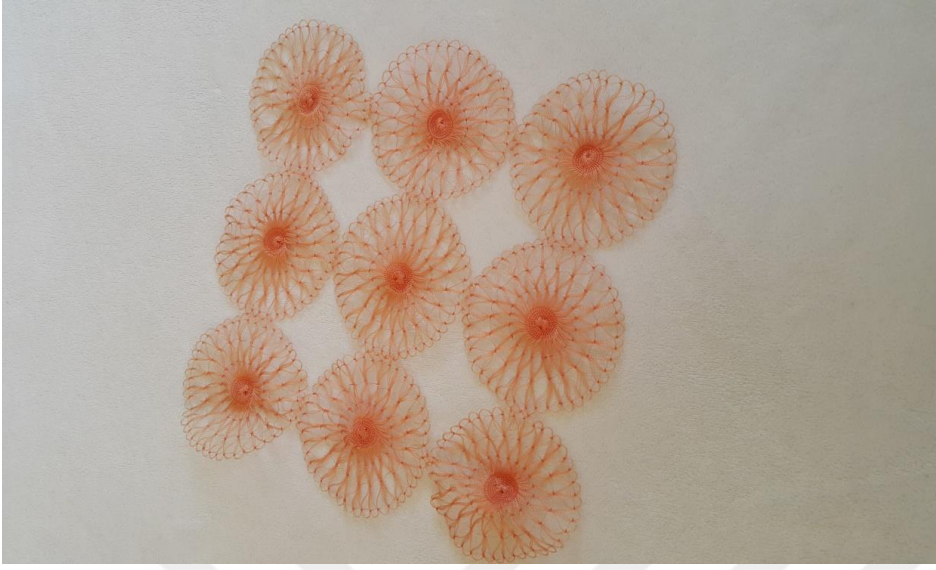
2.5cm

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler	: Polyester iplik, halka.
Kullanılan Renkler	: Yeşil, turuncu, sarı.
Kullanılan Teknik	: Eksiltme, arttırma, zürafa.
Seçilen Konular	
Geometrik Bezeme	: Daire.
Bitkisel Bezeme	: Çiçek, yaprak.
Kompozisyon	: Plastik halkalara sıkı bir şekilde zürafa tekniği uygulanarak sarılmıştır. Sarılan halkalar birbirine tutturulup kolyenin zemini hazırlanmıştır. Küçük taç yaprak için iki ilmekle başlanıp beş sıra arttırma yapılmıştır. Arttırmanın üzerine ise beş sıra eksiltme yapılmıştır. Aynı işlemlerle toplam beş adet küçük taç yaprak oluşturulmuştur ve kolye zeminine iplikle tutturulmuştur. İki ilmekle başlanıp dört sıra arttırma üzerine ise dört sıra eksiltme yapılarak aynı işlemlerle üç adet çanak yaprak yapılmıştır. Çanak yaprağın içine oturtulacak şekilde iki ilmekle başlanıp on sıra kare ilmeklerle yuvarlanarak arttırma yapılmıştır ve tomurcuk yaprak oluşturulmuştur. Aynı işlemle bir tane daha tomurcuk yaprak yapılmıştır ve birbiri içine sarılarak çanak yaprağın içine oturtulmuştur. Taç yaprak için iki ilmekle başlanıp on sıra arttırma üzerine ise üç sıra eksiltme yapılmıştır. Aynı işlemle toplam beş adet taç yaprak yapılarak birbirine tutturulmuştur. Bir iç taç yaprak için iki ilmekle başlanıp altı sıra arttırma üzerine altı sıra eksiltme yapılmıştır ve aynı işlemlerle toplam beş adet taç yaprak oluşturulmuş birbirine tutturularak bir önceki taç yaprağın içine oturtulmuştur. Bir ilmekle başlanıp dört sıra arttırma üzerine dört sıra eksiltme yapılarak üç adet daha taç yaprak yapılmıştır. Aynı işlemlerle üç sıra arttırma üç sıra eksiltme yapılarak tüm taç yapraklar iç içe oturtulup kolye zeminine iplikle tutturulmuştur.
Kaynak Kişi	:
Adı Soyadı	: Ayşe Bendioğlu
Eğitimi	: İlköğretim
Adresi	: Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 9.

Fotoğraf No : 9

İnceleme Tarihi : 26.05.2017

Ürün Türü : Konsol önü örtüsü

Yörede Verilen İsim : Çark

Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En : 15cm

Boy : 15cm

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.

Gereçler : Polyester iplik, boncuk, hayalet iplik.

Kullanılan Renkler : Yavruağzı.

Kullanılan Teknik : Piko, zürafa.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Üçgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak, dal.

Kompozisyon : İlk olarak beş ilmekli zürafa yapılmıştır ve yuvarlak şekilde tutturularak sabitlenmiştir. Üzerine ilmekler arttırılarak ve sıkıştırılarak otuz tane zürafa yapılarak iyice sıkıştırılmıştır. Aynı şekilde devam edilerek on ilmek daha arttırılmıştır. Yuvarlak tamamlandıktan sonra on ilmek daha arttırılarak ve sıkıştırılarak sabitlenmiştir. Üzerine dört kat halinde uzun uzun piko atılmıştır. Yuvarlağın üzerine on sekiz tane dört katlı piko atılarak çevresi geçilmiştir. Bir üstte ise piko sayısı arttırılarak aynı işlem uygulanmış ve birbirine tutturulmuştur. Çarkın üçüncü sırası da arttırılarak piko yapılmıştır ve üzerine küçük küçük zürafalar yapılarak tutturulmuştur. Tüm bu işlemler tekrar edilerek dokuz tane çark yapıp her biri birbirine tutturulmuştur ve motif tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Ayşe Aksoy

Eğitimi : Lise

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Bilgi Formu 10

Fotoğraf No : 10
İnceleme Tarihi : 26.05.2017
Ürün Türü : Yazma
Yörede Verilen İsim : Püsküllü
Ürünün Bulunduğu Yer : Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

Ürünün Boyutları

En	: Taç Yaprak	Çanak Yaprak	Dal
	1,5cm	1cm	0.3cm
Boy	: 1,5cm	2cm	6cm

Kullanılan Malzemeler

Araçlar : İğne.
Gereçler : Polyester iplik.

Kullanılan Renkler : Mor, yeşil, krem.

Kullanılan Teknik : Eksiltme, arttırma, piko.

Seçilen Konular

Geometrik Bezeme : Üçgen.

Bitkisel Bezeme : Çiçek, yaprak.

Kompozisyon : Öncelikle yazmanın tüm kenarları zürafa tekniği ile geçilmiştir. Çanak yaprak yapımı için beş sıra arttırma üzerine beş sıra eksiltme yapılarak toplam üç adet çanak yaprak oluşturulmuştur. Taç yaprak için ise dört ilmekle başlanıp kare ilmeklerle yuvarlanarak yedi sıra boru yapılmıştır. Borunun üzerine taç yaprak yapımı için iki ilmekle başlanıp altı sıra arttırma üzerine altı sıra eksiltme yapılmıştır ve en uç kısma bir tane piko atılmıştır. Aynı işlemlerle dört adet taç yaprak yapılmıştır ve çanak yaprağın içine oturtularak tutturulmuştur. Orta kısma ise uzun uzun ipler atılarak ucuna küçük pikolar atılmıştır ve motif yazmaya tutturularak tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi :

Adı Soyadı : Zeynep Ak

Eğitimi : Lise

Adresi : Antalya Azize Kahraman Halk Eğitim Merkezi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Gör al Ayşe Nur
Uyruğu : T.C
Doğum tarihi ve yeri : 18.06.1990 Antalya
Medeni hali : Bekar
Telefon : 0536 426 91 06
e-mail : aysenurhatap@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü	2019
Lisans	Gazi Üniversitesi / Mesleki Eğitim Fakültesi	2012
Lise	Antalya Barosu Meslek ve Anadolu Meslek Lisesi	2007

İŞ Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2017	Erzincan Otlukbeli Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu	ğretmen

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Çiçek Yetiştirmek, yüzmek, seyahat etmek.

DİZİN

A

Araştırma · 3, 4, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133,
134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141

D

Dal Oyalar · 74, 94

E

El Sanatları · 3, 5, 6, 9, 29, 34, 64, 65, 66, 67, 68,
69, 70, 71, 72, 73, 82, 83, 138, 140

H

Halk Eğitimi · 2, 3, 5, 6, 17, 26, 27, 30, 32, 33, 35,
40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52,
53, 54, 56, 58, 59, 77, 78, 121, 122, 138, 139,
141, 142, 143

İ

İğne Oyası · 75, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88,
89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 98, 107, 116, 118,
121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138,
139, 140, 141

O

Oya · 3, 73, 74, 75, 82, 91, 96, 97, 98, 99, 138

S

Sanat · 32, 34, 36, 41, 42, 60, 61, 62, 63, 64

Y

Yaygın Eğitim · 1, 2, 6, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25,
27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 42, 138

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

